

**T.C.
ANKARA SOSYAL BİLİMLER ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**HÜKÜMLÜ VE TUTUKLU ANNELERİN BAĞLANMA BİÇİMLERİNİN
EBEVEYNLİK TUTUMLARI İLE İLİŞKİSİ**

Yüksek Lisans Tezi

Nuray Şenocak

Kadın ve Aile Çalışmaları

Nisan 2025

**T.C.
ANKARA SOSYAL BİLİMLER ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**HÜKÜMLÜ VE TUTUKLU ANNELERİN BAĞLANMA BİÇİMLERİNİN
EBEVEYNLIK TUTUMLARI İLE İLİŞKİSİ**

Yüksek Lisans Tezi

Nuray Şenocak

Kadın ve Aile Çalışmaları

Dr. Öğretim Üyesi Hatice Işık

Nisan 2025

TEŞEKKÜR

Bu tez çalışması boyunca bana rehberlik eden, bilgi ve deneyimiyle yolumu aydınlatan değerli danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Hatice IŞIK'a en içten teşekkürlerimi sunarım. Onun desteği ve yönlendirmesi, bu süreci daha anlamlı ve verimli hale getirdi.

Çalışmama katılan ve yaratıcı gücü içinde barındıran her bir anne ile araştırmam süresince bana destek olan Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğündeki değerli çalışma arkadaşlarıma teşekkür ederim. Katkılarınız, iş birliğiniz, ufak dokunuşlarla yol göstericiliğiniz olmasaydı, bu çalışmanın tamamlanması çok daha zor olurdu.

Sevgi ve fedakârlıklarıyla bugünümün mimarları canım annem Naile ve babam Kadir Yılmaz... Okumayı öğrenirken ki desteğiniz ve heyecanınız duygu dolu ilk hatıralarım arasında. Varlığınız, en büyük şansım.

Her anımda desteğini kalbimde hissettiğim canım kardeşlerim Tuğba ve Yakuphan... Sizlerle büyümek ve hayatı paylaşmak benim için tarifsiz.

Canımm, eşim Mustafa Şenocak... Sevgiyle, inançla ve bazen de muziplikle beni hep destekledin. Yorgunluklarım ve motivasyon eksikliklerimde aradığım güç oldun, yoluma ışık tuttun. Benim yıldızım sensin...

Ve en büyük ilham kaynağım, içimdeki gücü keşfetmemi ve harekete geçmemi sağlayan canım kızlarım Maya ve Lal... Siz, varlığınızla bana her zaman yeni umutlar ve anlamlar kattınız.

Bu süreçte emeği geçen, destek olan herkese en içten teşekkürlerimle...

Nuray ŞENOCAK

İÇİNDEKİLER

Sayfa

TEŞEKKÜR.....	i
İÇİNDEKİLER.....	ii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	v
SEMBOLLER.....	vi
KISALTMALAR.....	vii
TABLO LİSTESİ	viii
GİRİŞ.....	1
KURAMSAL ÇERÇEVE	4
1.1. Hükümlü Annelerin Çocukları ile İlişkilerinde Yaşadıkları Sıkıntılar.....	4
1.2. Ebeveyn Tutumu	6
1.2.1. Baumrind'in Ebeveynlik Tutumları	7
1.2.2. Maccoby ve Martin'in Sınıflamaları	10
1.2.3. Karabulut Demir ve Şendil'in Sınıflamasına Göre Ebeveyn Tutumları	10
1.3. Hükümlü ve Tutuklu Annelerin Ebeveyn Tutumları ile İlgili Yapılmış Araştırmalar	11
1.4. Bağlanma.....	15
1.4.1. Ainsworth Üçlü Montaj Modeli	19
1.4.2. Hazan ve Shaver'ın Üçlü Bağlanma Modeli	21
1.4.3. Bartholomew ve Horowitz'in Dörtlü Bağlanma Modeli.....	23
1.5. Bağlanma ve Ebeveyn Tutumları Arasındaki İlişki	23
1.6. Mevcut Çalışmanın Amacı ve Hipotezler	25
YÖNTEM.....	26
2.1. Araştırma Modeli.....	26
2.2. Örneklem	26
2.3. Veri Toplama Araçları.....	30
2.3.1. Kişisel Bilgi Formu	30
2.3.2. Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ)	31
2.3.3. Erişkin Bağlanma Biçimleri Ölçeği (EBBÖ)	32
2.4. İşlem	32
2.5. Veri Analizi	33

2.5.1. Normallik Testleri	34
2.5.2. Tanımlayıcı İstatistikler.....	34
2.5.3. Karşılaştırma Testleri	34
2.5.4. Korelasyon Analizi.....	35
BULGULAR	36
3.1. Normallik Analizi Tablosu	36
3.2. Tanımlayıcı İstatistik	37
3.3. Demografik Bilgilere Göre Keşifsel Araştırma.....	38
3.3.1. Yaş Gruplarına İlişkin Bulgular	39
3.3.2. Medeni Duruma İlişkin Bulgular	42
3.3.3. Eğitim Durumuna İlişkin Bulgular.....	44
3.3.4. Ceza İnfaz Kurumunda Bulunulan Süreye İlişkin Bulgular.....	47
3.3.5. Çocuk Sayısına İlişkin Bulgular	49
3.4. Hipotezlerin Test Edilmesi	51
3.4.1. Hüküm Durumuna İlişkin Bulgular.....	51
3.4.2. Korelasyon Tablosu.....	54
TARTIŞMA	56
4.1. Yaş Gruplarına İlişkin Bulguların Değerlendirilmesi	56
4.2. Medeni Duruma İlişkin Bulguların Değerlendirilmesi.....	58
4.3. Eğitim Durumuna İlişkin Bulguların Değerlendirilmesi.....	59
4.4. Ceza İnfaz Kurumlarında Bulunma Süresine İlişkin Bulguların Değerlendirilmesi....	59
4.5. Çocuk Sayısına İlişkin Bulguların Değerlendirilmesi	60
4.6. Hüküm Durumuna İlişkin Bulguların Değerlendirilmesi.....	62
4.7. Annelerin Bağlanma Stilleri ile Ebeveynlik Tutumları Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi	63
4.8. Çalışmanın Sınırlılıkları	65
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	66
KAYNAKÇA	69
EKLER.....	77

ÖZET

Bu çalışmanın amacı ceza infaz kurumlarında bulunan tutuklu ve hükümlü annelerin bağlanma biçimleri ile ebeveynlik tutumları arasındaki ilişkiyi incelemek ve bu ilişkiye etki eden sosyo-demografik faktörleri belirlemektir. Araştırmada, annelerin hüküm durumlarına, yaşlarına, eğitim düzeylerine, medeni durumlarına, ceza infaz kurumlarında bulunma sürelerine ve çocuk sayılarına göre bağlanma biçimleri ve ebeveyn tutumlarının nasıl farklılaştığı araştırılmıştır. Bu çalışmada, nicel araştırma yöntemleri arasında yer alan ilişkisel tarama deseni kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini, Ankara’da kadın kapalı ve kadın açık ceza infaz kurumlarında bulunan toplam 141 tutuklu ve hükümlü anne oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından oluşturulan Kişisel Bilgi Formu, Erişkin Bağlanma Biçimi Ölçeği (EBBÖ) ve Ebeveyn Tutumları Ölçeği (ETÖ) kullanılmıştır. Verilerin analizi SPSS (versiyon 26) kullanılarak yapılmıştır. Verilerin analizinde frekans ve yüzde analizleri, bağımsız ve eşleştirilmiş örneklem t-testi, ANOVA, Kruskal-Wallis H, Mann-Whitney U ve korelasyon analizleri kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgular, bağlanma biçimleri ile ebeveyn tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkilerin bulunduğunu göstermiştir. Güvenli bağlanma biçimi ile otoriter ebeveyn tutumu arasında anlamlı ve pozitif bir korelasyon olduğu saptanmıştır. Yaş faktörü ile otoriter tutum, medeni durum ile güvenli bağlanma arasında, çocuk sayısı ile aşırı koruyucu tutum arasında anlamlı farklar bulunmuşken; eğitim durumu ve ceza infaz kurumlarında bulunulan süreye ilişkin analiz sonuçlarında anlamlı farklar tespit edilmemiştir. Hüküm durumuna göre yapılan analizlerde ise hükümlü annelerin çoğunun kaçınan bağlanma biçimine sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu araştırma, ceza infaz kurumlarında bulunan annelerin bağlanma biçimlerinin ebeveyn tutumları ve bazı sosyo-demografik özelliklerle ilişkili olduğunu göstermiştir. Çalışma sonuçları, ceza infaz kurumlarında bulunan annelerin sosyal destek sistemlerine erişimini artırmaya ve çocukların sağlıklı gelişimini desteklemeye yönelik politikaların geliştirilmesine katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bağlanma biçimleri, ebeveyn tutumları, tutuklu anneler, hükümlü anneler.

ABSTRACT

The aim of this study is to examine the relationship between attachment styles and parenting attitudes of mothers of prisoners and convicts in penal institutions and to determine the socio-demographic factors affecting this relationship. In the study, it was investigated how attachment styles and parenting attitudes of mothers differed according to their conviction status, age, education level, marital status, length of stay in penal institutions and number of children. In this study, relational survey design, which is among quantitative research methods, was used. The sample of the study consisted of a total of 141 detained and convicted mothers in women's closed and women's open prisons in Ankara. Personal Information Form, Adult Attachment Style Scale (AAS) and Parental Attitudes Scale (PAS) were used as data collection tools. The data were analyzed using SPSS (version 26). Frequency and percentage analyses, independent and paired sample t-test, ANOVA, Kruskal-Wallis H, Mann-Whitney U and correlation analyses were used in data analysis. The findings of the study showed that there were statistically significant relationships between attachment styles and parental attitudes. There was a significant and positive correlation between secure attachment style and authoritarian parental attitude. While significant differences were found between age factor and authoritarian attitude, marital status and secure attachment, number of children and overprotective attitude; no significant differences were found in the analysis results related to educational status and time spent in penal institutions. In the analysis according to the conviction status, it was concluded that most of the convicted mothers had an avoidant attachment style. This study showed that attachment styles of mothers in penal institutions are related to parental attitudes and some socio-demographic characteristics. The results of the study aim to contribute to the development of policies to increase the access of mothers in penal institutions to social support systems and to support the healthy development of children.

Key Words: Attachment styles, parenting attitudes, incarcerated mothers, convicted mothers.

SEMBOLLER

%: Sayısal değerlerin yüzdelerik değeri

N: Örneklem sayısı

p: Anlamlılık değeri

r: Korelasyon kat sayısı

SS: Standart sapma

KISALTMALAR

EBBÖ: Erişkin Bağlanma Biçimi Ölçeği

ETÖ: Ebeveyn Tutum Ölçeği

TABLO LİSTESİ

Tablo 1. Baumrind’e Göre Ebeveynlik Tutumları ve Özellikleri

Tablo 2. Demografik Bilgiler Tablosu

Tablo 3. Normallik Testi Sonuçları

Tablo 4. Bağlanma Biçimleri ve Ebeveynlik Tutumları Arası Karşılaştırmalı t-Testi Sonuçları

Tablo 5. Yaş Gruplarına Göre Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması

Tablo 6. Medeni Duruma Göre Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması

Tablo 7. Eğitim Durumuna Göre Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması

Tablo 8. Ceza İnfaz Kurumunda Bulunma Süresine Göre Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması

Tablo 9. Çocuk Sayısına Göre Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması

Tablo 10. Hüküm Durumuna Göre Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması

Tablo 11. Ebeveyn Tutum Ölçeği ve Erişkin Bağlanma Biçimleri Ölçeği Korelasyon Tablosu

GİRİŞ

Hayalleri dünyası olanlara...

Her çocuğun büyüdüğü ev, bir dünyadır. O dünyada, anne ve babaların tutumları, çocukların sadece bugününü değil, geleceğini de şekillendirir. Bir çocuğun dünyayı nasıl algıladığını, kendisini ve başkalarını nasıl hissettiğini belirleyen en önemli unsurlardan biri, ebeveynlerinin tutumlarıdır. Ebeveyn tutumları, sadece bir çocuğun ihtiyaçlarına nasıl yanıt verildiğini değil, aynı zamanda o çocuğun kimliğini nasıl inşa edeceğini, ruhsal gelişimini ve toplumsal ilişkilerini nasıl kuracağını da belirler.

Yavuzer (1996), toplumun en küçük birimi olarak kabul edilmekte olan ailenin, çocukların ruhsal gelişimini yalnızca fizyolojik değil, ekonomik, kültürel ve toplumsal yönleriyle de şekillendirdiğini belirtmektedir. Bu bağlamda, ailenin birey üzerindeki etkisi yalnızca yetiştirme biçimleriyle sınırlı kalmaz, aynı zamanda bireyin kişilik gelişimini, değer yargılarını ve toplumsal rollerini de belirler (Uluğtekin, 1984). Ebeveyn tutumları; anne ve baba ile çocukları arasındaki etkileşimlerden oluşan ve çocuğun kişilik gelişimini şekillendiren önemli bir faktördür (Kulaksızoğlu, 2002).

Ebeveyn tutumlarının en dikkat çeken iki temel boyutu “denetim” ve “duygusal ilişki”dir. Ebeveynlerin çocuklarıyla kurduğu duygusal bağ, kabul edici ve çocuğu merkeze alan bir yaklaşımdan, reddedici bir tutuma kadar çeşitli şekillerde ortaya çıkabilir. Bu boyut, çocuk yetiştirme sürecindeki sağlıklı tutumları, davranışları ve kuralları içermektedir. Öte yandan, “denetim boyutu” ise ebeveynlerin çocuklarına yönelik kısıtlayıcı bir tutum sergilemelerinden, daha hoşgörülü ya da ilgisiz bir yaklaşım benimsemelerine kadar uzanan bir çeşitlilik göstermektedir. Denetim, bireylerin sağlıklı sosyal ilişkiler kurabilmesi ve toplum içinde uyumlu bir şekilde yaşayabilmesi için önemli bir unsurdur (Özgüven, 2001).

Çocukların gelişiminde önemli bir yer tutan ebeveynlik; kültürel, sosyal ve bireysel dinamikler çerçevesinde farklılıklar gösterir. Özellikle ceza infaz kurumlarında annelik yapan kadınların ebeveynlik deneyimleri, bu farklı dinamiklerin daha karmaşık ve çok boyutlu bir şekilde ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

Bu faktörlerden biri olan kültür, bireylerin değer sistemlerini, davranış örüntülerini ve toplumsal rollerini şekillendiren temel bir yapıdır ve bu yönüyle hem ebeveynlik tutumlarını hem de bağlanma biçimlerini önemli ölçüde etkilemektedir. Kültürel normlar ve beklentiler,

ebeveynlerin çocuk yetiştirme süreçlerindeki tutumlarını belirleyerek, çocukların psikososyal gelişiminde temel rol oynayan bağlanma ilişkilerinin oluşumunu da yönlendirmektedir (Kağıtçıbaşı, 2007). Örneğin, bireyci kültürlerde çocukların özerklik kazanmaları teşvik edilirken, toplulukçu kültürlerde aile içi bağlılık ve itaat daha ön planda tutulmakta, bu da ebeveynlik yaklaşımlarında farklılaşmalara yol açmaktadır (Bornstein, 2012). Benzer şekilde, güvenli bağlanmanın gelişiminde de kültürel bağlam belirleyici bir faktördür; zira bağlanma figürüne yönelik beklentiler ve duygusal yakınlık biçimleri kültüre göre değişiklik gösterebilmektedir (Rothbaum ve ark., 2000).

Ceza infaz kurumları yapısı gereği bireylerin özgürlüklerini kısıtlayan ve sosyal çevresiyle etkileşimlerini sınırlayan ortamlar olduğundan ceza infaz kurumlarında bulunan annelerin ebeveynlik deneyimleri, sadece bireysel geçmişleriyle değil, aynı zamanda bu sınırlayıcı ortamın psikolojik ve duygusal etkileriyle şekillenir. Bu ortamda, annelik biyolojik rollerin ötesine geçer; aynı zamanda duygusal, sosyal ve psikolojik açıdan değerlendirilecek bir konu haline gelir.

Ceza infaz kurumlarında bulunan annelerin sınırlı bir özgürlüğe sahip olmaları ve sıkı denetim altında olmaları, annelerin çocuklarına karşı tutumlarını daha da karmaşık hale getirebilir. Çocuklarla kurulan bağlar, ceza infaz ortamının getirdiği stres, duygusal uzaklık ve kısıtlamalar nedeniyle zayıflayabilir.

Bu bağlamda, bağlanma teorisi, bireylerin erken dönemdeki ebeveynleriyle kurduğu bağların, yetişkinlik döneminde ebeveynlik tarzlarını etkilediğini ileri sürmektedir (Bowlby, 1982). Ceza infaz kurumlarında bulunan annelerin, bağlanma biçimlerinin ebeveynlik tutumlarına yansımaları, hem çocukların gelişimi hem de anne çocuk ilişkileri açısından önemlidir. Ebeveyn tutumlarının, annelerin bağlanma biçimlerine bağlı olarak şekillenmesi, bu annelerin çocuklarıyla kurduğu bağların kalitesini de etkileyebilir.

Hükümlü ve tutuklu annelerin ebeveynlik deneyimleri, hem akademik literatürde hem de toplumsal farkındalık açısından giderek daha fazla önem kazanan bir alandır. Özellikle ceza infaz kurumlarında bulunan annelerin, çocuklarıyla kurdukları duygusal bağların niteliği; içinde bulundukları hukuki statü ve yaşam koşullarıyla yakından ilişkilidir. Ceza yargılaması sürecinde bireyler, suç işlediklerine dair hukuki değerlendirmelere göre sınıflandırılmaktadır: “Tutuklu”, hakkında suç işlediğine dair kuvvetli şüphe bulunan ve hâkim ya da mahkeme kararıyla özgürlüğü geçici olarak kısıtlanan kişiyi; “hükümlü”, hakkında verilen mahkûmiyet kararı kesinleşmiş, yani suçu sabit görülmüş kişiyi; “hükümözlü” ise yerel mahkemece hakkında hüküm verilmiş ancak bu hükmün henüz kesinleşmediği tutukluyu ifade eder (Sakar ve Başgöze, T.Y.; T.C. Adalet Bakanlığı Hukuk Sözlüğü, T.Y.). Bu statüler yalnızca yasal

farklılıkları değil, aynı zamanda ceza infaz kurumlarındaki yaşam koşullarını ve sosyal ilişkilene biçimlerini de belirlemektedir. Uzun süreli mahkûmiyet, özellikle hükümlü bireylerde daha belirgin olmak üzere, sosyal çevreden kopuşa, duygusal yalnızlığa ve güven ilişkilerinde zorluklara neden olabilir. Bu durum, annelerin çocuklarıyla kurduğu ilişkileri doğrudan etkileyebilecek bir değişken olarak değerlendirilmelidir.

Bu araştırmanın temel amacı, ceza infaz kurumlarında tutuklu veya hükümlü annelerin bağlanma biçimlerinin ebeveyn tutumlarıyla olan ilişkisini incelemektir. Araştırma, annelerin bağlanma temsillerinin ebeveynlik tutumlarına nasıl yansıdığı ve bununla birlikte çeşitli sosyodemografik değişkenlerin sürece katkılarını detaylı bir şekilde analiz etmeyi hedeflemektedir.

Bu çalışma, ceza infaz kurumlarında bulunan annelerin bağlanma biçimleri ile ebeveynlik tutumları arasındaki ilişkiyi ele alarak, alanyazındaki önemli bir boşluğu doldurmayı hedefleyen özgün bir katkı niteliği taşımaktadır. Özellikle annelerin bağlanma temsillerinin, çocuklarına yönelik geliştirdikleri ebeveynlik tutumları üzerindeki rolü, ceza infaz kurumu bağlamında bugüne dek sınırlı düzeyde incelenmiş, bu bağlamın bağlanma süreçleri üzerindeki dönüştürücü etkisi yeterince araştırılmamıştır. Bu doğrultuda çalışmadan elde edilecek bulguların, yalnızca gelişim ve aile psikolojisi literatürüne değil, aynı zamanda ceza adaleti sistemiyle ilişkili sosyal politikalara da anlamlı katkılar sunması beklenmektedir. Çalışmanın bir diğer özgün yönü ise annelerin ceza infaz kurumunda geçirdikleri sürenin bağlanma biçimleriyle nasıl ilişkilendiğini ortaya koyma çabasıdır. Mevcut literatürde bu değişkenler arasındaki ilişkiyi doğrudan ele alan ampirik çalışmalara rastlanmaması, bu araştırmayı alanyazına özgün bir katkı sunan öncü bir girişim hâline getirmektedir.

Araştırmanın önemi, yalnızca akademik bir bilgi eksikliğini doldurmasıyla sınırlı değildir. Ayrıca, araştırma bulguları, ceza infaz kurumlarında anneleriyle birlikte yaşayan çocuklara yönelik koruyucu ve önleyici müdahalelerin geliştirilmesine zemin hazırlayacaktır. Örneğin, bu araştırma sonucunda elde edilecek veriler, ceza infaz kurumlarındaki anneler için bağlanma temelli müdahale programlarının tasarlanmasına rehberlik edebilir. Ayrıca, politika yapıcılarının ve uygulayıcıların, çocukların gelişimini destekleyen koşullar sağlamalarına yardımcı olabilir.

BÖLÜM 1

KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Hükümlü Annelerin Çocukları ile İlişkilerinde Yaşadıkları Sıkıntılar

Ceza infaz kurumlarında bulunan anneler ve çocukları hem bireysel hem de toplumsal açıdan önemli bir konudur. Ceza infaz kurumlarında annelik yapmanın geleneksel ebeveynlik rollerinden önemli ölçüde farklılık göstereceği aşikardır.

Ceza infaz kurumu ortamında ebeveynlik yapan kadınların karşılaştıkları en büyük sorun, çocuklarından ayrı kalmak, sınırlı görüşme imkanına sahip olmak ve yeterli fiziksel teması kuramamaktır. Bu fiziksel ayrılık ve görüşme kısıtlılığı diğer birçok alan için de temel bir sorun alanı olarak karşımıza çıkmakta, hem anneler hem de çocuklar için duygusal, psikolojik ve gelişimsel zorlanmalara yol açabilmektedir. En büyük endişeleri ise çocuklarının durumunu öğrenememek ve kötü alışkanlıklar geliştirme ihtimallerini düşünmektir. Buna ek olarak, çocuklarının nasıl geçindiği ve onlara bakacak birinin bulunup bulunmadığı gibi kaygılar da anneleri sıkça meşgul etmektedir. Aynı zamanda anneler, çocuklarının kendilerini ceza infaz kurumunda görmelerinden utandıkları için ziyaretçi kabul etmek istememekte ve iyi bir ebeveyn olamadıkları için kendilerini suçlamaktadırlar. Bununla birlikte kısıtlı görüşmeler nedeniyle yoğun özlem duymaktadırlar (Akgün, 2012). Hükümlü ve tutuklu annelerin çocuklarından uzak olmanın verdiği kaygı, depresyon ve suçluluk duygularıyla başa çıkmak zorunda oldukları söylenebilir.

Ceza infaz kurumları; aileden ve sosyal çevreden uzakta olma, toplum kurallarına aykırı olarak suç işleme nedeniyle toplumdan dışlanma, fiziki yapısı, kısıtlamalar, ceza infaz kurumu kurallarına uyma gerekliliği gibi gerekçelerle doğası gereği baskı yaratan alanlardır. İşledikleri suçlar nedeniyle ceza infaz kurumlarında bulunan özellikle yüksek stres altındaki annelerin, çocuklarına duyarlı bakım sağlama kapasitelerinin sınırlanabileceği söylenebilir. Stres, annenin duygusal düzenleme becerilerini olumsuz etkileyerek, çocuğun ihtiyaçlarına karşı duyarlılıkla yanıt verme yetisini zayıflatabilir (Van IJendoorn ve Bakermans-Kranenburg, 2019).

Ceza infaz kurumu koşulları, annelerin ebeveynlik rollerini yerine getirmesini sınırlayan faktörlerden biridir. Görüşme saatlerinin kısıtlı olması, annelerin çocuklarıyla yeterli bağ kurmalarını engelleyebilmektedir. Bunun sonucunda, anneler çocuklarının bakımı konusunda yetersizlik duygularına kapılabilir. Kaynak (2013) ceza infaz kurumlarındaki annelerle

yürüttüğü çalışmasında ceza infaz kurumlarındaki annelerin çoğunluğunun yeteri kadar çocukları ile ilgilenemediklerini düşündüğü sonucuna ulaşmıştır.

Tutuklu veya hükümlü anneler, yasal süreçlerin yarattığı belirsizlik ve stres, koğu ortamındaki uyum sorunları ve ailelerinden, özellikle çocuklarından ayrı kalmanın getirdiği duygusal yük gibi çeşitli zorluklarla karşı karşıya kalmaktadır. Bu durum, annelerin psikolojik iyi oluşlarını olumsuz etkileyebilir ve ebeveynlik rollerini sürdürmelerini zorlaştırabilir (İşcanoğlu ve Uçanok, 2023).

Ceza infaz kurumlarına girdiklerinde hamile olmak da kadın hükümlüler için bir başka sorundur. Hamile bir kadının doğum hakkında yeterli bilgiye sahip olmaması, çocuğun gelişimi için ortamın yeterince elverişli olmaması ve çocuğun yalnızca tek ebeveynle büyüyecek olması, anne adayları kadın hükümlülerde psikolojik sorunlara yol açabilmektedir (Akgün, 2012).

Birçok ülkede, anneleri ceza infaz kurumlarında bulunan küçük yaşta çocukların anneleriyle birlikte kalmalarına olanak tanınarak bu ayrılığın olumsuz etkileri azaltılmaya çalışılmaktadır (Alejos, 2005). Türkiye’de de 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun’un 65. maddesi kapsamında tutuklu veya hükümlü anneler, 6 yaşından küçük çocuklarını yanlarında bulundurabilmektedir (T.C. Resmi Gazete, 29 Aralık 2004, sayı: 25685). Bu doğrultuda, çocuklar ceza infaz kurumlarında en fazla altı yaşına kadar annelerinin yanında kalabilmektedir. Ancak, kadın hükümlülerin çocuklarını yanlarında tutma arzusu, aynı zamanda çocuklarının da cezaya maruz kalmasına sebep olmaktadır.

Annelerinin mahkumiyeti nedeniyle ceza infaz kurumlarında bulunan 0 ila 6 yaş arasındaki çocuklar için de gelişimsel ve ruhsal açıdan birçok zorluktan bahsedilebilir (Mavi, 2019). Söz konusu çocuklar, erken yaşlardan itibaren kapalı ve stresli bir ortamda büyümek zorunda kalmaktadır. Bu ortam, çocuğun sosyal ve duygusal gelişimini olumsuz etkilemekte ve ilerleyen yaşlarda dış dünya ile olan ilişkilerini problemli hale getirebilmektedir (Yıldız ve Güneş, 2020). Ayrıca anneleriyle birlikte ceza infaz kurumlarında kalırken dış dünyadan büyük ölçüde izole bir yaşam süren 0-6 yaş grubu çocuklar gelişimsel uyaran eksikliği nedeniyle, dil ve motor becerilerinin yeterince gelişmemesi sorunuyla karşı karşıyadır (Güneş, 2019). Bununla birlikte; Baradon ve arkadaşları (2008) annesiyle birlikte ceza infaz kurumlarında kalan çocukları içinde bulunduğu çevreden ve diğer bağlanma figürlerinden ayıran ceza infaz kurumlarının, bu bireylere dışarıda sahip olamayacakları güvenlik, düzenli yaşam koşulları ve daha fazla sosyal etkileşim imkânı sunabileceğini ifade etmişlerdir. Araştırmacılar, belirli bir düzene sahip olan ve kuralların net bir şekilde belirlendiği bu ortamda, diğer mahkûmlar ile personelin desteği ve zararlı ilişkilerden uzaklaşmanın, bazı kadınların ceza infaz kurumlarında olumlu değişimler yaşayarak gelişmelerine olanak tanıyabileceğini belirtmişlerdir. İşcanoğlu

(2019) araştırmasında ceza infaz kurumlarında kalan annelerin pek çoğunun onunla birlikte kalan çocuğu sayesinde ceza infaz kurumu yaşantısına katlanabildiğini belirttiğini vurgulamış buna bağlı olarak dışarıdaki çevreye kıyasla daha güvenli bir ortamda çocuklarına bakım sunan ve çocuklarıyla kurdukları duygusal bağdan güç alan annelerin çocuk bakımına yönelik tutum ve davranışlarının niteliğini artırmış olabileceğini ileri sürmüştür. Özellikle 0-6 yaş aralığındaki çocukların, gelişim süreçlerini doğrudan etkileyen faktörler nedeniyle, anneleriyle birlikte ceza infaz kurumlarında kalmalarının psikolojik, sosyal ve duygusal sonuçları derinlemesine ele alınmalıdır (Kılıç, 2024).

Bağlanma kuramına göre, çocukların ilk yıllarda ebeveynleriyle kurdukları bağ, ilerleyen dönemlerdeki psikososyal uyumları açısından belirleyicidir (Bowlby, 1969). Ancak, ceza infaz kurumlarında bulunan annelerin çocukları için bu bağın sağlıklı bir şekilde gelişmesi zorlaşmaktadır. Hükümlü anneler, çocuklarıyla yeterince vakit geçirememekte, onlara sıcak ve güven veren bir ortam sağlayamamaktadır. Bunun sonucunda çocuklarda güvensiz bağlanma biçimleri gelişebilmekte ve bu durum ilerleyen yıllarda düşük özsaygı, depresyon ve sosyal uyumsuzluk gibi sorunlara yol açabilmektedir (Aydın, 2021).

1.2. Ebeveyn Tutumu

İlişkiler, uzun yıllarca sosyal psikolojinin temel konularından biri olagelmıştır, çünkü hem sosyal algılarımızı şekillendirir hem de davranışlarımız üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Bu çerçevede, tutum kavramının ele alınması gereklidir. Smith (1968), tutumu; bir bireyin bir psikolojik obje ile ilgili düşüncelerini, duygularını ve davranışlarını sistemli bir şekilde düzenleyen bir eğilim olarak tanımlamıştır. Tutumlar, bilişsel, duyuşsal ve davranışsal olmak üzere üç temel bileşenden oluşmakta olup, bu bileşenlerin genellikle birbirleriyle uyumlu olduğu kabul edilmektedir. Bu üç öge birbiriyle etkileşim halindedir ve bunlardan biri değiştiğinde, diğerlerinde de değişim gözlemlenmektedir (Tavşancıl, 2002). Bir nesne, kişi veya olay karşısında hissedilen duygular, tutumun duygusal yönünü oluşturur. Bu nesneye veya olaya dair sahip olunan inançlar, tutumun bilişsel bileşenini meydana getirirken, duygular ve inançlar doğrultusunda sergilenen davranışlar ise tutumun davranışsal boyutunu ifade eder. Her ne kadar bazı durumlarda bireyler düşünce ve duygularına uygun davranışlar sergilemese de, bu doğrultuda davranma eğilimi genellikle mevcuttur. Kağıtçıbaşı'na (2006) göre, yerleşmiş ve güçlü tutumlar bilişsel, duyuşsal ve davranışsal öğelerin tamamını içerir ve bu tür güçlü tutumları değiştirmek oldukça zordur.

Yukarıdaki tanım ve açıklamalar doğrultusunda, tutumların bireyin duygu, düşünce ve davranışlarına temel oluşturduğu, ancak aynı zamanda değişebilir veya değiştirilebilir bir yapıya sahip olduğu söylenebilir. Kağıtçıbaşı (2006) ise insanların tutumlarla doğmadığını, bu tutumları sonradan öğrendiklerini ve zaman içinde bu tutumların gelişip değişebileceğini ifade etmektedir. Tutumların büyük bir kısmı sosyal etkileşimler yoluyla diğer insanlardan öğrenilir. Bu süreçte, ebeveynler çocukların geliştirdiği ilk tutumların temel kaynağı olarak görülmektedir (Kağıtçıbaşı, 2006).

Ebeveyn tutumları, çocukların kişiliğinin oluşumu üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Ebeveynler çocuklarıyla özdeşleşme modelleri haline gelir. Çocuklar, çevrelerinden öğrendikleri tutum ve davranışları yansıtır. Ebeveynlerin sağlıklı ilişkiler kurması, çocukların bağımsız, mutlu ve kendine güvenen bireyler olarak gelişimini destekler (Yavuzer, 2018).

Bir çocuğun büyüdüğü çevrenin kalitesinin; fiziksel, zihinsel, sosyal, duygusal ve kişisel gelişimi üzerinde önemli bir etkisi olduğu bilinmektedir. Bu bağlamda, değerlendirilecek en temel faktörlerden biri ebeveynlerin tutumlarıdır. Ebeveynlerin çocuklarına karşı sergiledikleri tutumlar, çocuğun kişiliğini şekillendirmede, sosyal gelişimini desteklemede ve oluşturacağı bağlanma stilini belirlemede kritik bir rol oynar (Tire, 2011).

Ebeveyn ilişkileri iki ana unsur üzerinden tanımlanabilir. Birincisi, ebeveynlerin çocuğun ihtiyaçlarına ne ölçüde cevap verdiğidir; ikincisi, ebeveynlerin çocuklarla ilgili arzuları, kontrolleri veya beklentileridir (Maccoby ve Martin, 1983). Ebeveynlerin tutum ve davranışları, çocuğun belirli bir durum karşısındaki tepkilerini şekillendirirken; ebeveynler arasındaki ilişki, çocuğun farklı durumlara yönelik genel tutumlarını etkileyen bir faktör olarak görülmektedir (Darling ve Steinberg, 1993).

Literatür incelendiğinde ebeveyn tutumlarına ilişkin çok fazla kullanımın olduğu görülmüştür. Ancak mevcut araştırmada Karabulut Demir ve Şendil (2008) tarafından alana sunulan ebeveyn tutumları ölçeği kullanıldığından, beslendiği kaynaklar boyutuyla Baumrind (1966, 1971), Maccoby ve Martin (1983) ile Karabulut Demir ve Şendil'in ebeveyn tutumlarından bahsedilecektir.

1.2.1. Baumrind'in Ebeveynlik Tutumları

Baumrind (1966), ebeveynlik tarzlarını çocukların gelişim süreçleri üzerindeki etkilerine dayanarak sınıflandırmış ve ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumlarını belirleyen temel bileşenler olarak kontrol, açık iletişim, olgunluk beklentisi ve bakım faktörlerini vurgulamıştır.

Bu bağlamda, Baumrind (1971) ebeveyn tutumlarını üç farklı kategoriye ayırarak demokratik, otoriter ve izin verici tutumlar olarak sınıflandırmıştır.

Aşağıda, Baumrind'in ebeveynlik tutumları ve bu tutumların temel bileşenlerle ilişkisi tablo şeklinde sunulmuştur:

Tablo 1

Baumrind'e Göre Ebeveynlik Tutumları ve Özellikleri

Ebeveyn Tutumu	Kontrol	Açık İletişim	Olgunluk Beklentisi	Bakım
Demokratik	Yüksek	Yüksek	Yüksek	Yüksek
Otoriter	Yüksek	Düşük	Yüksek	Düşük
İzin Verici	Düşük	Yüksek	Düşük	Yüksek

Kaynak: Çakır, 2017, s. 14.

1.2.1.1. Otoriter ve Baskıcı Ebeveyn Tutumu

Otoriter ebeveynlik tarzında anne ve baba, çocuklarının kendilerine mutlak itaat göstermesini beklemektedir. Çocuğun davranışlarının ebeveynin doğruları ile örtüşmemesi halinde, cezalandırıcı yöntemler devreye girmekte ve çocuğun iradesi baskı altına alınmaktadır (Baumrind, 1966). Otoriter ebeveynler çocuklarını sıkı bir disiplin çerçevesinde yetiştirirken, çocuklarının düşüncelerine açıklıkla yaklaşmazlar ve katı kurallar koyarlar (Baumrind, 1971).

Otoriter ebeveynlerin belirgin özelliklerinden biri, çocuklarına sık talimatlar vermeleri ve bunları sorgusuz sualsiz yerine getirmelerini beklemeleridir. Açıklama yapmadan, çocuğun kendi düşüncesini ifade etmesine izin vermeden kurallar koyarlar ve bu kuralların mutlak surette uygulanmasını isterler. Bu tutum, çocuğun özgüven eksikliği yaşamasına ve bağımsız karar alma becerilerinin gelişmemesine yol açabilir (Yavuzer, 2018).

Otoriter aile yapılarında genellikle ceza yöntemi ön planda yer almakta olup, çocuğa verilen cezalar, işlenen hatayla orantısız olabilmektedir (Yörükoğlu, 2004). Bu durum, çocuğun kendisini baskı altında hissetmesine, kaygı düzeyinin artmasına ve ebeveynleriyle sağlıklı bir iletişim kuramamasına neden olabilir (Yavuzer, 2010).

Özellikle geleneksel toplum yapılarında, babanın aile içindeki rolü otorite figürü olarak belirlenmiştir ve çocuk, babaya karşı hem saygı hem de korku beslemektedir. Bu durum, çocukların babalarıyla sağlıklı bir bağ kurmasını zorlaştırmaktadır (Yavuzer, 2010).

Ebeveynlerinin sürekli cezalandırıcı yaklaşımlarına maruz kalan çocuklar, sosyal ilişkilerde özgüven eksikliği yaşayabilmekte ve bağımsız karar alma konusunda zorlanabilmektedir (Yavuzer, 2018).

Bu yaklaşım biçimindeki ebeveynlerin çocuklarına karşı katı ve disiplin odaklı bir yaklaşım benimsedikleri, koydukları kurallara çocuklarının uymasını bekledikleri ancak onlarla sıcak ve yakın ilişkiler kurmakta zorlandıkları söylenebilir.

1.2.1.2. Demokratik Ebeveyn Tutumu

Demokratik ebeveynler, çocuklarının bireysel farklılıklarını kabul eden, onları destekleyen ve disiplin ile sevgi arasında dengeli bir tutum sergileyen ebeveynlerdir (Baumrind, 1966). Demokratik ebeveynlik anlayışında, ebeveynler çocuklarının sorunlarını dinler, onların ihtiyaçlarına duyarlı olur ve mantıklı açıklamalar yaparak çocuklarına rehberlik ederler (Baumrind, 1971). Bu ebeveynler çocuklarına karşı ilgili ve sorumluluk sahibidirler. Çocuklarına, birey olarak değer vererek onların düşüncelerini ve duygularını dikkate alırlar (Kulaksızoğlu, 2002).

Demokratik ebeveynler, çocuklarına sıcak ve destekleyici bir ortam sunarak onların karar alma süreçlerine katılımını teşvik ederler. Farklı seçenekler sunarak çocuklarının kendi seçimlerini yapmalarına olanak tanır ve bu seçimlerin sonuçlarına ilişkin sorumluluk almalarını desteklerler (Barbaroğlu, 2016). Demokratik ailelerde, çocuklara hem özgürlük tanınmakta hem de belirli kurallar çerçevesinde hareket etmeleri beklenmektedir (Yavuzer, 2018).

Araştırmalar, demokratik ebeveynlerin çocuklarının daha özgüvenli, bağımsız, sosyal ilişkilerde başarılı ve girişimci bireyler olduğunu göstermektedir. Demokratik ebeveyn tutumları ile büyüyen çocukların kendilerini ifade etme becerileri daha gelişmiş olup, duygusal denetim mekanizmaları daha güçlüdür (Yavuzer, 2018).

Bu yaklaşım biçimini benimseyen ebeveynlerin çocuklara karşı duyarlı ve talepkâr bir yaklaşım sergilerken çocuklarının bireysel gelişimlerini destekleyerek onlarla güçlü duygusal bağlar kurdukları, çocuklarına sevgi ve destek sunarken, bu uyumun sağlanması için de belli kurallar koydukları söylenebilir.

1.2.1.3. İzin Verici Ebeveyn Tutumu

İzin verici tutumu benimseyen ebeveynler, çocuklarının tüm isteklerini kabul eden, kural koymaktan kaçınan ve çocuklarının kendi başına karar vermesine izin veren ebeveynlerdir

(Baumrind, 1966). Bu ebeveynlik tarzında, çocukların sorumluluk alması beklenmez ve ebeveynler, çocuklarını yönlendirmekten çok, onların bireysel tercihlerini destekleyen bir yaklaşım sergilerler (Baumrind, 1971).

Bu yaklaşım biçimini benimseyen aileler, çocuk merkezli aileler olarak tanımlanmakta olup, bu tür bir ortamda yetişen çocuklar genellikle sınır koymada zorlanan, ne zaman nasıl davranması gerektiğini kestiremeyen ve disiplin geliştirme konusunda yetersiz bireyler haline gelebilmektedirler (Şanlı, 2007). Bu durum, çocukların sınırları ve kuralları öğrenmekte zorlanmasına ve sorumluluk alma becerilerinin gelişmemesine yol açabilir (Yavuzer, 2018).

1.2.2. Maccoby ve Martin'in Sınıflamaları

Baumrind'in geliştirdiği ebeveyn tutumlarının birçok araştırmacıya olduğu gibi Maccoby ve Martin'e de ilham olduğu söylenebilir. Baumrind'in 1966 yılında tanımladığı izin verici (*permissive*) ebeveynlik tutumu, Maccoby ve Martin'in 1983 yılındaki araştırmasında kabul (ilgi) ve talep (kontrol) boyutları dikkate alınarak iki alt türe ayrılmıştır: müsamahakâr-izin verici ve ihmalkâr-izin verici. Bu ayrım doğrultusunda, ebeveyn tutumları dört temel kategoride incelenmiştir: demokratik, otoriter, müsamahakâr-izin verici ve ihmalkâr-izin verici (akt. Kaynak, 2013).

Baumrind (1966) tarafından yapılan çalışmada yer alan demokratik ve otoriter tutumlar, Maccoby ve Martin (1983) tarafından gerçekleştirilen çalışmada da benzer özellikler taşımaktadır. Ancak, farklılıkların nedeni olarak izin verici- müsamahakar tutumu benimseyen ebeveynlerin yüksek düzeyde kabul ve ilgi gösterirken, kontrol ve taleplerinin düşük olduğu; izin verici- ihmalkar tutumu benimseyen ebeveynlerin ise hem kontrol ve taleplerinin düşük, hem de kabul ve ilgilerinin düşük olduğuna dikkat çekilmektedir. Son olarak bu dört ebeveyn tutumu, çocukların gelişimleri üzerinde farklı etkiler yaratabilir ve ebeveynlerin tutumları, çocuklarının duygusal ve sosyal gelişim süreçlerini şekillendirir (Saylık ve Gezici Yalçın, 2018).

1.2.3. Karabulut Demir ve Şendil'in Sınıflamasına Göre Ebeveyn Tutumları

Baumrind ile Maccoby ve Martin'in ortaya koyduğu ilgi/kabul boyutu, ebeveynin çocuğunu kabul etme düzeyini, onun ihtiyaçlarına duyarlılık göstermesini ve sergilediği sıcaklık derecesini ifade etmektedir. Talep boyutu ise, ebeveynin çocuğundan beklentilerini, ona yönelik kontrol mekanizmalarını ve disiplin sağlama sürecindeki tutumlarını kapsamaktadır.

Her iki boyut da ebeveynin çocuklarına yaptığı yatırımların birer göstergesidir. Ancak özellikle ilgi/kabul boyutunu ele alırken, ebeveynin sıcaklık özelliklerine değinilmemiştir. Bu boyut, ebeveynin çocuğu bir birey olarak kabul etme anlayışını ve çocuğun ihtiyaçlarıyla ilgilenme derecesini tanımlamak amacıyla ele alınmıştır. Ayrıca bu boyutlara ek olarak Türk kültüründe ebeveynlerin de sıklıkla kullandığı aşırı koruyucu boyut eklenmiştir (Karabulut Demir ve Şendil, 2008).

Karabulut Demir ve Şendil (2008), okul öncesi dönemdeki (2-6 yaş) çocuklara yönelik ebeveyn tutumlarını değerlendirmek amacıyla Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ)'nü geliştirmiştir. Araştırmacılar, ebeveyn tutumlarını demokratik, otoriter, aşırı koruyucu ve izin verici olmak üzere dört temel boyutta ele almıştır. Demokratik boyut; çocuğunun bireyselleşmesini destekleyen, onu bağımsız bir birey olarak gören ve sevgi ile yakınlık davranışlarıyla birlikte kontrol davranışları da sergileyen ebeveyn tutumunu, Otoriter boyut; çocuğa sevgi ve yakınlık gösterilmeyen ancak yüksek bir kontrol düzeyinin bulunduğu, çocuğun ebeveynin belirlediği kurallara uymak zorunda olduğu, uymadığı takdirde cezalandırılan ve çocuğun fikirlerinin ile bireyselliğinin kabul edilmediği ebeveyn tutumunu, İzin verici boyut; çocuğuna geniş bir özgürlük tanıyan, sevgi ve yakınlık gösteren ancak kontrol göstermeyen ebeveyn tutumunu ifade etmektedir. Aşırı koruyucu boyut ise, çocuğa sorumluluk verilmeden, kontrol düzeyinin yüksek olduğu ve çocuğun tek başına bir şeyleri başarabileceği düşünülmediği için ebeveynin müdahalede bulunduğu tutumları içermektedir (Şendil ve ark., 2023).

1.3. Hükümlü ve Tutuklu Annelerin Ebeveyn Tutumları ile İlgili Yapılmış Araştırmalar

Ceza infaz kurumlarında bulunan annelerin ebeveynlik tutumları annelerle birlikte çocuklar için de kritik bir önem taşımaktadır. Hükümlü annelerin çocuklarıyla olan ilişkilerini belirleyen çeşitli faktörler bulunmaktadır. Bu faktörler arasında ceza infaz kurumu ortamının kısıtlayıcı yapısı, annelerin geçmiş ebeveynlik deneyimleri, psikososyal durumları ve çocukluk dönemlerinde kendilerine uygulanan ebeveynlik tutumları yer almaktadır.

Hükümlü annelerin ebeveynlik tutumları üzerine yapılan araştırmalar, bu annelerin çocuklarıyla olan ilişkilerini ve çocuklarının gelişimini anlamak açısından büyük önem taşımaktadır. Yapılan taramalarda Türkiye'deki ceza infaz kurumlarında bulunan annelerin ebeveyn tutumları ile ilgili yalnızca 2 araştırmaya ulaşılmıştır. Bununla birlikte annelerin bağlanma stilleri, algılanan ebeveyn tutumları, benlik saygısı, annelerin duygu düzenleme

becerisi ile çocukların duygusal ve davranışsal durumları arasındaki ilişkileri inceleyen çalışmalar mevcuttur.

Kaynak (2013) yüksek lisans tezi kapsamında yaptığı çalışmada; ceza infaz kurumlarında bulunan ve çocukları olan annelerin çocuk yetiştirme sürecindeki tutumlarını incelemiştir. Çalışma, Ankara Kadın ve Aksaray Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ile ve Konya E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda kalan 95 annenin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın bulgularına göre, annelerin yaşlarının demokratik tutumlar üzerinde, öğrenim seviyelerinin ise hem demokratik hem de otoriter tutumlar üzerinde belirgin farklar yarattığı gözlemlenmiştir. Bu doğrultuda; 36-56 yaş aralığındaki annelerin, 18-25 yaş grubundaki annelere kıyasla demokratik ebeveynlik tutumunu daha yüksek düzeyde benimsedikleri görülmüştür. Eğitim düzeylerine göre grupların sıra ortalamaları incelendiğinde, en yüksek demokratik ebeveynlik tutumunun üniversite mezunu annelere ait olduğu, bunu sırasıyla lise mezunu, ortaokul mezunu, okur yazar, ilköğretim mezunu ve okur yazar olmayan annelerin takip ettiği belirlenmiştir. Öğrenim durumlarının annelerin otoriter tutumları üzerinde etkilerine ilişkin grupların sıra ortalamaları göz önünde bulundurulduğunda, otoriter ebeveynlik tutumunun en yüksek düzeyde okur yazar olmayan annelerde görüldüğü, bunu sırasıyla ilköğretim mezunu, üniversite mezunu, ortaokul mezunu, okur yazar ve lise mezunu annelerin takip ettiği tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra, annelerin sahip oldukları çocuk sayısının demokratik tutumları, işledikleri ya da işledikleri düşünülen suçların ise hem demokratik hem de aşırı koruyucu tutumlarını şekillendirdiği belirlenmiştir.

Aksoy ve Kılıç (2019) ceza infaz kurumlarındaki tutuklu ve hükümlülerin çocuklarına karşı uyguladıkları ebeveyn tutumları ile çocukluklarında kendilerine uygulanan ebeveyn tutumları ve benlik saygıları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışmada 56 tutuklu/hükümlü (28 kadın ve 28 erkek) yer almıştır. Yapılan analizlerde, kadınların çocuklarına karşı daha aşırı koruyucu tutumlar sergilediği, çocukluk döneminde uygulanan otoriter tutum ile benlik saygısı arasında belirgin bir ilişki olduğu ve kadınların çocuklarına uyguladıkları tutumların, kendi anne-babalarının tutumlarından etkilenmediği belirlenmiştir.

Ceza infaz kurumları dışında annelerin ebeveyn tutumlarına ilişkin yapılmış birçok araştırma mevcuttur. Örneğin, Akatlı ve Tunçay (2022)'ın, ebeveynlerin bağlanma örüntüleri ile çocuklarını yetiştirme tutumları arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmada, Elazığ ilinde yaşayan, 2-6 yaş arasında çocukları bulunan ve 18-60 yaş arası 293 ebeveyni çalışmaya dahil etmişlerdir. Araştırma sonucunda, demokratik ebeveynlik tutumunun kaçınan bağlanma ve güvenli bağlanma ile negatif yönlü bir ilişki sergilediği belirlenirken, otoriter ebeveynlik tutumunun ise kaçınan bağlanma ve güvenli bağlanma ile pozitif yönlü bir ilişki gösterdiği

tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra, aşırı koruyucu ebeveynlik tutumunun kaçınan bağlanma ile pozitif yönlü bir ilişki gösterdiği saptanmıştır. Araştırma bulguları, ebeveynlerin eğitim düzeyi ve yaşının, demokratik tutumu önemli bir şekilde yordadığını göstermektedir. Ebeveynlerin evlenme yaşı, izin verici tutum düzeyini pozitif yönde etkilerken, çocuk sayısının fazla olması izin verici tutumu negatif yönde etkilemektedir.

Güner (2011), “Okul Öncesi Çocuklar ve Ebeveynlerinin Bağlanma Güvenlikleri ile Çocuk Yetiştirme Tutumları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi” başlıklı çalışmada, ebeveynlerin ve çocukların bağlanma biçimleri ile ebeveynlerin çocuk yetiştirirken gösterdikleri tutumlar arasındaki ilişkileri analiz etmeyi amaçlamıştır. Bu doğrultuda, 4-6 yaş aralığında yer alan 65 çocuk ve ebeveynleri araştırma örneklemine dahil edilmiştir. Çalışmanın bulguları incelendiğinde, annelerin kaçınan bağlanma düzeyi ile demokratik ebeveynlik tutumu arasında ters yönlü bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Buna göre, annelerin kaçınan bağlanma düzeyi azaldıkça, demokratik ebeveynlik tutumunu benimseme eğilimlerinin arttığı söylenebilir. Babaların kaygı düzeyi ile ebeveyn tutumu arasındaki ilişkiler incelendiğinde, kaygı düzeyinin aşırı koruyucu ebeveynlik tutumu ile pozitif yönlü bir ilişki gösterdiği tespit edilmiştir.

Yalçın ve Türnüklü (2011), tarafından gerçekleştirilen “Algılanan Anne-Baba Davranışları ile Çocuk Yetiştirme Tutumları Arasındaki İlişki” başlıklı çalışmada, genç yetişkinlerin anne-baba davranışlarına ilişkin algıları ile benimsedikleri çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu kapsamda, 2009-2010 eğitim-öğretim yılında İzmir ilindeki bağımsız anaokullarına devam eden 3-6 yaş aralığındaki çocukların ebeveynlerinden oluşturulan bir çalışma grubu, rastgele örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, kontrolcü ve müdahaleci tutum sergileyen ebeveynlerin, çocukluk dönemlerinde ihtiyaç duydukları anlarda ailelerinden yeterince destek görmedikleri ve daha tutarsız bir disiplin anlayışıyla yetiştirildikleri belirlenmiştir. Bununla birlikte, araştırma bulguları, çocukluk dönemlerinde anne ve babaları tarafından başarı konusunda daha fazla baskıya maruz kalan bireylerin, ebeveynlik süreçlerinde sıkı disiplin uygulamaktan kaçınma eğiliminde olduklarını göstermektedir.

Şanlı (2007), “Annelerin Çocuk Yetiştirme Tutumlarını Etkileyen Etmenlerin İncelenmesi” başlıklı çalışmada, okul öncesi dönemde çocuk sahibi olan annelerin benimsemiş oldukları çocuk yetiştirme tutumlarını ve bu tutumları etkileyen etmenleri incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma, 2005-2006 eğitim-öğretim yılında eğitim gören 390 çocuğun annesinin yer aldığı bir örneklem grubuyla gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın bulguları, genç yaşta olan, ev hanımı olarak çalışan ve düşük eğitim seviyesine sahip annelerin daha fazla aşırı koruyucu ve disiplin

odaklı tutumlar sergilediklerini ortaya koymuştur. Ayrıca, eşin eğitim seviyesinin yüksek olmasının, annenin olumsuz tutumlardan uzaklaşmasına ve daha demokratik bir tutum benimsemesine katkı sağladığı belirlenmiştir. Annenin çocuk yetiştirme konusunda eğitim alması veya bilgi edinmesi durumunda ise, demokratik tutumunun arttığı ve daha katı tutumlardan uzaklaştığı görülmüştür.

Ahmadova (2019), Antalya ilinde yaşayan ve 13-17 yaş aralığında çocukları bulunan 237 anne ve çocuklarının katılımıyla gerçekleştirdiği “Annenin Bağlanma Özelliği ile Ebeveyn Tutumları ve Çocukların Ruhsal, Davranışsal Durumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” başlıklı çalışmada elde ettiği bulgulara göre, kaygılı bağlanma stiline otoriter ebeveynlik tutumu ile pozitif yönde bir ilişki gösterdiği, kaçınan bağlanma stiline ise otoriter ebeveynlik tutumu ile negatif yönde bir ilişki taşıdığı belirlenmiştir.

Ayyıldız (2005), Zonguldak il merkezinde 0-6 yaş arasındaki çocukları bulunan annelerin çocuk yetiştirme tutumlarını belirlemeyi ve bu tutumlar üzerinde etkili olan faktörleri değerlendirmeyi amaçladığı araştırmasını, Zonguldak il merkezinde yaşayan 382 anne ile gerçekleştirmiştir. Araştırma sonuçları, annelerin koruyucu ve otoriter tutum puanları arasında; annenin yaşı, eğitim durumu, çalışma durumu, uzun süre ikamet ettiği yerleşim yeri, çocuk sayısı, çocuk yetiştirme konusunda bilgi edinme, çocuğunu isteyerek dünyaya getirme, çocuğun sürekli sağlık sorunu yaşaması, eşinden yardım alma, babanın eğitim durumu ve çalışma durumu gibi faktörlere göre anlamlı farklılıklar olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca, demokratik tutum puanlarının; annenin eğitimi, kendi annesinin tutumu, babanın eğitimi ve çalışma durumu gibi faktörlere bağlı olarak anlamlı farklar gösterdiği tespit edilmiştir.

Aydoğdu ve Dilekmen (2016), ebeveyn tutumlarının çeşitli sosyo-demografik faktörlere göre farklılık gösterip göstermediğini incelemek amacıyla 462 anne ve baba ile gerçekleştirdikleri çalışmada, ebeveyn tutumlarının cinsiyet, eğitim düzeyi, çalışma durumu, aylık gelir ve çocuk sayısı gibi değişkenlere göre anlamlı farklılıklar sergilediğini; ancak yaş, aile tipi ve süregelen hastalık gibi faktörlere bağlı olarak anlamlı bir farklılaşma bulunmadığını ortaya koymuşlardır.

Karakoç Demirkaya ve Abalı (2012), 24 ile 72 ay arasındaki 200 çocuk ve onların annelerinden oluşan bir örneklem grubuyla gerçekleştirdikleri “Annelerin Çocuk Yetiştirme Tutumlarının Okul Öncesi Dönem Davranış Sorunları ile İlişkisi” başlıklı çalışmada, lise altı eğitim seviyesine sahip annelerin, lise ve üzeri eğitim düzeyine sahip annelere göre daha olumsuz çocuk yetiştirme tutumları sergilediklerini belirtmişlerdir. Araştırma ayrıca, çocuklardaki psikopatolojik belirtiler ile annelerin olumsuz tutumları arasında doğru orantılı bir ilişki bulunduğunu ortaya koymuştur.

Bu alışmalar, annelerin bağlanma stilleri ve ebeveynlik tutumlarının, çocuklarının duygusal ve davranışsal gelişimleri üzerinde önemli rolü olduğunu göstermektedir. Ancak, hükümlü anneler özelinde yapılan araştırmalar oldukça sınırlıdır. Yapılan literatür taramasında ceza infaz kurumlarındaki annelerin bağlanma biçimleri ve ebeveyn tutumları arasındaki ilişkiye odaklanan bir çalışmaya denk gelinmemiştir. Bu yönüyle çalışma zgn bir değer taşımaktadır.

Bu konunun seçilme nedeni, anneliğin yalnızca biyolojik bir süreçten ibaret olmadığı; duygusal, psikolojik ve sosyal boyutlarıyla ele alınması gereken bir olgu olduğu gerçeğidir. Annelerin çocuklarıyla kurdukları bağ, onların psikososyal gelişimi açısından kritik bir öneme sahiptir (Bowlby, 1982). Ancak ceza infaz kurumu koşullarında annelik yapmanın getirdiği sınırlamalar, çocukların gelişimini olumsuz etkileyebilir. Özellikle erken çocukluk döneminde ebeveyn ile güvenli bağlanmanın önemi göz önünde bulundurulduğunda, anneleri ceza infaz kurumunda olan çocukların gelişimsel riskler taşıyabilir.

Bu bağlamda, hükümlü ve tutuklu annelerin ebeveynlik tutumlarının ve bağlanma biçimlerinin araştırılması, hem çocukların gelişimini destekleyici politikaların oluşturulması hem de ceza infaz kurumu koşullarında ebeveynlik yapan annelere yönelik psikososyal destek mekanizmalarının geliştirilmesi açısından önem taşımaktadır. Bu alışma, konuya ilişkin akademik literatüre katkıda bulunmayı ve karar alıcılar için veri temelli öneriler sunmayı amaçlamaktadır.

1.4. Bağlanma

Doğadaki canlıların aksine insanlar ebeveynlerinin yardımına daha uzun süre ihtiyaç duyarlar ve bu bağlamda ebeveynleri ile birlikte yaşama süreleri de daha uzundur. Uzun süre birlikte yaşama arzusu, bağlanma durumu ile de açıklanmaktadır. En basit tanımıyla, bağlanma, somut bir duygusal yn seviyesi veya ihtiyaçların karşılanması ile gelişen olumlu bir ilişki olarak ifade edilebilir. Soysal ve arkadaşları (2005) tarafından yapılan kapsamlı bir tanımda bağlanma kavramı, bebeklikten başlayarak anne veya daimi bakıcıya karşı olumlu tepkilerin gelişmesi, uzun süre birlikte vakit geçirme arzusuna sahip olması, karşılaşılan olumsuz bir durumda o kişiyi akla getirmesi ve bağlanmanın yapıldığı kişinin düşüncesi ile rahatlama hissi olarak ortaya konmuştur.

Bağlanma, yaşamın erken dönemlerinde bir ocuk ile bir anne veya bakıcı arasında meydana gelen ve çocuğun anneye yakın olma ihtiyaı ile ortaya çıkan içgüdüsel bir davranıştır (Yahşi ve Bayraktar, 2016). Bağlanma davranışı çocuklukla sınırlı değildir, yetişkinliğe kadar

devam eder. Bir çocuğun bu yöndeki ilk ilişkisi anne/bakıcı ile kurulurken, bu ilişki aynı zamanda yaşamın ilerleyen dönemlerinde oluşacak diğer ilişkilerin de temelini oluşturur.

İlk olarak Bowlby (1973) tarafından kullanılan bu kavram, bireylerin kendileri için değerli gördükleri kişilerle kurdukları güçlü duygusal bağları ifade eder. Duygusal bağlantı ihtiyacı, özellikle yenidoğanlara yaşam desteği için gelişimsel ve temel bir ihtiyaçtır. "Bağlanma davranışı, "bağlanma figürüyle yakınlık sağlayan ve sürdüren her türlü davranış" tır (Damarlı, 2006). Tanımdan da anlaşılacağı gibi, bağlanma yalnızca yeni doğan bebekler ile ona bakmaya ve korumaya istekli olan anne veya yetişkin arasında başlar. Çünkü bebeklik dönemi duygusal, zihinsel ve fiziksel gelişimin hızlı ve verimli bir şekilde gerçekleştiği aşamadır. Çocuğun becerilerinin henüz yeterince gelişmediği bu dönemde, özellikle duygusal ve zihinsel gelişimi açısından anne ile sıcak ve bireysel bir ilişki büyük önem taşımaktadır (Öztürk ve Uluşahin, 2011).

Bowlby'ye (1977) bağlanma davranışını belirli temel özellikler çerçevesinde kavramsallaştırmıştır. Buna göre;

- Bağlanma, bireyin bir ya da birden fazla kişiye karşı geliştirdiği yoğun duygusal bağlılığı ifade eder ve bu bağın oluşma nedeni, bireyin güvenliğini ve duygusal ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla gerçekleşen bilinçli bir davranıştır.
- Bağlanma, yaşam boyu süregelen bir süreçtir. Kişi, erken yaşlarda bu bağlanma sürecini hisseder ve ilerleyen dönemlerde de bu bağlanma süreci devam eder.
- Bağlanma eylemi, farklı duyguların bir araya gelmesiyle şekillenir ve bu duygular her bağlanma ilişkisinde benzer şekilde tekrar eder. Bebeklik döneminde kurulan annelik bağlanma ilişkisi, bireyin ilerleyen yaşlarında da farklı ilişkilerde, özellikle aşk ilişkilerinde, benzer bir bağlanma dinamiği oluşturabilir.
- Bağlanma, bebeklik döneminin ilk 9 ayında gelişir. Bebek, bakım veren kişiyle yoğun bağlar kurar ve bu kişi bağlanma modeli olur. Bağlanma, üç yaşına kadar çocuğun gelişiminde önemli bir rol oynar, ancak sağlıklı gelişim gösteren bireylerde dört yaşından sonra etkinliği azalır.
- Bağlanma sayesinde çocuk, tanıdığı ve tanımadığı kişileri ayırt etmeyi öğrenir.
- Bağlanma, iki taraflı bir davranış olup, çocuğun kendisi ve diğer kişiler hakkında modeller oluşturmasını sağlar. Tanımadığı bir kişiyle aynı ortamda bulununca aktifleşir, bakım verene erişildiğinde ise sona erer.

- Bağlanma davranışı, tüm memelilerde görülür. Türler arasında farklılıklar olsa da temel amaç bağlanılan modele yakın olarak, korunmak ve hayatta kalmak.

Bağlanma teorileri üzerine yaptığı teorilerle öne çıkan bir diğer isim olan Ainsworth, bağlanmayı, çocuğun birincil bakım veren kişiyle kurduğu yakın, kalıcı ve duygusal bağı temel alan bir ilişki biçimi olarak ifade etmiştir (Keskin ve Çam, 2009). Literatürde yer alan birçok bağlanma tanımında, Bowlby ve Ainsworth'un kuramsal yaklaşımlarında da vurgulanan çocuk ve bakıcı arasındaki yakınlık, duygusal bağın sürekliliği ve güvenilirliği gibi unsurlar ortak özellikler olarak öne çıkmaktadır.

Bebeklik döneminde başlayan bağlanma hissi, ilgili literatürde geniş bir yer tutar, çünkü kişi üzerinde ömür boyu süren bir etkiye sahiptir. Saha çalışmalarında "bağımlılık" kavramı yerine sıklıkla bu kavramın kullanıldığı görülmektedir. Bağlanma, anne ve çocuk arasındaki duygusal bağı ifade eden bir kelimedir (Akkoca, 2009). Bağımlılık; kişi veya nesne için kontrol edilemez bir arzu, onsuz yaşamının imkansız olduğunu düşünme durumudur. Anneye duyulan duygusal bağımlılık, bağımlılık kavramıyla eş anlamlı değildir. Yaşamın ilk haftalarında bebek, bakım verene fiziksel olarak bağımlı durumdadır; ancak bu dönemde henüz bir bağlanma ilişkisi gelişmemiştir. Bağımlılık, doğumdan sonraki ilk dönemlerde, yani bebeğin en çok bakıma ihtiyaç duyduğu dönemde maksimuma ulaşır ve bebek büyüdükçe azalır. Doğumla birlikte ilk etapta henüz oluşmayan bağlanma, ilk altı ayın ardından gelişmeye başlar (Bowlby, 1969).

Görüldüğü gibi bağlanma; doğumda anne ve çocuk arasında başlar ve yaşamın hemen hemen her aşamasını etkiler. Bir anne veya bakıcının bağlanma üzerinde önemli bir etkisi vardır. Çünkü bu bakıcının tavır ve davranışı, çocuğun gelecekteki tüm davranışları üzerinde yol gösterici bir etkiye sahiptir (Abalı ve ark., 2006). Dolayısıyla bağlanma teorisi, bireyin duygusal, zihinsel ve fiziksel gelişimini etkileyen ve yaşam boyu geçerliliğini koruyan bir teoridir (Tüzün ve Sayar, 2006).

İnsanlarla olumlu ilişkiler geliştirmek sosyal yaşam için büyük önem taşımaktadır. Bu ilişkinin temeli bebeklik döneminde atılır. Bebeklik döneminde ilk sosyal davranış, çocuğun annenin yerini alan anneye veya bakıcıya duygusal olarak bağlanmasıdır. Çocuğun bu dönemde bir bakıcıya bağlanması hem beslenme hem de çevresel zararlardan korunma açısından önemlidir. Doğumda anne-çocuk ilişkisi ile başlayan bağlanma teorisi, Bowlby ve Ainsworth tarafından ortaya atılmıştır. Bu teori, anne-çocuk ilişkisinin hem normal hem de patolojik gelişiminin daha iyi anlaşılması için bir perspektif sunmaktadır (Uluyol, 2014).

Bowlby, Freud'un kişilik ve nesne ilişkileri teorilerinin yaklaşımlarına dayanan bu teoriyi ortaya atmıştır (Arslan, 2008). Bowlby'ye göre, bağlanma anne ve çocuk arasında kurulan

biyolojik bir birleşme ile başlar. Bu süreçte annenin çocuğun emme, gülümseme, ağlama, gözlemlleme gibi davranışlarına verdiği tepkilere bağlı olarak bebek anneye karşı güvenli veya güvensiz bir bağ geliştirir ve bu bağ kolay kolay değişmez (Sümer ve Şendağ, 2009).

Doğumdan itibaren yaklaşık iki yaşına kadar olan dönem, çocuğun fiziksel, bilişsel ve duygusal açıdan en hızlı gelişim gösterdiği evredir. Bu erken çocukluk dönemi olarak tanımlanan süreçte, çocuğun yalnızca fiziksel gereksinimlerinin karşılanması gelişimi için yeterli değildir. Çocuk bu dönemde öz bakım açısından yeterince gelişmediği için kişiye bağımlıdır. Dolayısıyla bağlanma teorisine göre çocuğun bu süreçte bakıcı ile kurduğu ilişki, gelecekteki gelişimi açısından son derece önemlidir (Öztürk ve Uluşahin, 2012).

Bu teorinin kurucusu olan Bowlby, yetimhanelerde ve kurum bakımındaki çocuklar üzerinde yaptığı çalışmada, bu çocukların sıklıkla duygusal sorunlar yaşadıklarını ve bu duygusal patlamaların temel nedeninin hayatlarının ilk döneminde anne figüründen uzak kalmaları olduğunu belirlemiştir (Bowlby, 1973). Bu çocuklar bebeklik döneminde anneye veya bakıcıyla sağlıklı bir bağlanma geliştiremediklerinden duygusal sorunlar yaşamaktadır. Benzer sorunların bir süre ebeveynleriyle normal bir ilişkisi olan, ancak daha sonra uzun bir ayrılık yaşayan çocuklarda da yaşandığı belirtilmiştir (Bretherton, 1992).

Başlangıçta çocuk ve bakıcı arasındaki ilişkiyi açıklamak için geliştirilen bağlanma teorisi, zamanla genişleyerek çocukluk, ergenlik, genç yetişkinlik ve yetişkinlik dönemlerindeki bilişsel, duygusal ve davranışsal özelliklerin gelişimini inceleyen bir çerçeve haline gelmiştir. Bu teori, bireyin romantik, sosyal ve aile ilişkilerini anlamlandırmada da kullanılan bir modele dönüşmüştür (Meredith, Strong ve Feeney, 2007). Başka bir deyişle, anne ve çocuk arasındaki ilişki nedeniyle genellikle bebeklik döneminde ortaya çıkan bağlanma, yaşam boyunca "içsel çalışma kalıpları" aracılığıyla gelişir. Bartholomew ve Horowitz'e (1991) göre, bu kalıplar bebeklik döneminde oluşur ve bebeğin kendisi ve bağlı olduğu kişi hakkındaki algısını belirler. İkisi arasındaki ilişki olumlu ise çocuk kendini sevmeye layık görür ve buna bağlı olarak anneye güven duygusu yaratır. Aksi takdirde çocuk kendisini sevmeye layık görmez ve bakıcıya karşı bir güvensizlik duygusu vardır (Sümer ve Güngör, 1999).

Bu sebeple, eklektik bir yaklaşım olarak geliştirilen bağlanma teorisi önemli başarılar elde etmiştir. Bowlby, bağlanma teorisini bütüncül bir biçimde, etiyoloji, psikodinamik yaklaşım, deneysel psikoloji ve öğrenme kuramlarını kullanarak çocuk gelişiminin temelini oluşturmuş ve psikolojinin birçok alanına yenilik getirmiştir (Sığırcı, 2010).

Bowlby ve Ainsworth'a göre, bağlanma kalıpları çocuğun erken aşamalarda bir bakıcı ile etkileşimini belirlerken, sonraki aşamalarda duygu düzenleme stratejilerini, ihtiyaçlarını, inançlarını, beklentilerini, yakın ilişkilerdeki iletişimi ve diğer sosyal davranışları etkiler. Bu

nedenle, bağlanma sadece bebeklik ve çocukluk dönemini kapsamaz. Bağlanma, bir kişinin hayatı boyunca devam eden ve tüm davranışlarını etkileyen bir olgudur. Bir çocuğun erken bakım verenle ilişkisi, gelecekteki yaşamındaki tüm bağlanmaların temelini oluşturur (Özsoy, 2015).

Bağlanma süreci, çocukların daha sonraki yaşamlarında çevrelerini keşfetme arzusuyla annelerinden ayrılmalarını gerektirir. Sevgi yolculuğu, annenin yerini alan anne veya bakıcıya duyulan sevgi ve ardından ayrılık olarak açıklanır. Çocuklar üç yaşına gelene kadar kendileri ve çevreleri arasında ayırım yapamazlar. Çocukların annelerinden kopmalarına yardımcı olan iç gözlem ve özdeşleşme mekanizması, kişiliklerinin gelişiminde önemli bir rol oynar. Aşırı duyarlılık, iç yansıması yüksek kişilerde kendini gösterir. Bu insanlar kendi endişelerinden kaçınmak için başkalarının sorunlarını kabul ederler. Özdeşleşme mekanizmasında, bireyler çevrelerindeki birkaç kişiyi model alarak sosyal yaşama katılırlar. Özdeşleşme ergenlik döneminde de devam eder ve kişinin kişilik yapısının şekillenmesinde önemli rol oynar (Köknel, 2005).

Belirli fiziksel ve zihinsel ihtiyaçlarla doğan bebekler, annenin veya bakıcının ilgisi, ihtiyaçların karşılanmasına göre beklentiler yaratır. Kendi ihtiyaçlarını karşılayamayan çocukların bilişsel yönleri, yarattıkları beklentilere cevap verip veremeyeceklerine bağlı olarak değişir. Kendileri ve çevrelerindeki insanlar hakkındaki düşünceleri oluşur ve bu bağlamda zihinsel durumları değişir. Çocuklarda ruhsal durumların değişmesinde etkili olan bu durum, bağlanma stilleri ile ilişkilidir (Sabuncuoğlu ve Berkem, 2006).

Bağlanma stilleri hakkındaki teoriler, bu sürecin yaşamın erken dönemlerinde gerçekleştiğini ve yaşam boyunca devam ettiğini bildirmektedir. Bağlanma teorisyenleri, güvenli veya güvensiz bağlanmanın sürekliliğini, yaşamın ilk yıllarında geliştirilen bir bağlanma biçimine göre ifade ederler. Bağlanma şeklinde gelişen ardıllık, erken dönemde oluşan iç çalışma modelleri ile belirlenir. Dış çevresel faktörlerin bağlanmada süreklilik işareti üzerindeki etkisi de tartışılmaktadır (Sabuncuoğlu ve Berkem, 2006).

1.4.1. Ainsworth Üçlü Montaj Modeli

Ainsworth, bağlanmayı çocuk ile birincil bakım veren arasındaki duygusal bağ veya ilişki biçiminde tanımlamış; bağlanma davranışını ise bu ilişkinin kurulmasına ve sürdürülmesine olanak tanıyan davranışsal örüntüler olarak açıklamıştır (Arslan, 2008). Ainsworth'un araştırmasında, bir çocuğun anneden ayrıldığı ve anneye buluştuğu an şeklinde, iki durumda verilen tepkilere göre, çocuğun bağlanması, güvenli ve güvensiz bağlanma (kaygılı/kararsız,

kaçıngan) stillerinin ana bağlanma stillerinden birine yerleştirilir. Bir bakıcıya güvenli bir şekilde bağlanan çocuklar, ayrılık durumlarında stres yaşamış, ancak çevreye ilgi duymaya devam etmiş ve yabancılarla etkileşime girmişlerdir. Bakıcı geri döndüğünde sevindikleri belirtilmiştir. Bu bağlanma tarzına sahip çocukların davranışları; bakıcıyı keşfetmek, rahatlık aramak ve samimiyeti sürdürmek için nasıl güvenli gördükleriyle ifade edilebilir (Açık, 2008).

1.4.1.1. Güvenli Bağlanma

Güvenli bağlanma geliştiren çocuklar, ebeveynlerinin ayrılığına normal düzeyde bir stres tepkisi verirken, ebeveynleri geri döndüğünde neşeli ve mutlu bir karşılama sergilerler (Tüzün ve Sayar, 2006). Araştırmalara göre, ebeveynlerin ayrılığına tepki gösteren bu çocuklar, ebeveynlerin geri dönüşüyle birlikte protesto davranışlarını bırakıp rahatlayarak keşif davranışlarına yönelmektedirler (Soysal ve ark., 2005). Güvenli bağlanmaya sahip çocuklar, çevrelerini keşfetme ve sevgi davranışlarını uyumlu bir şekilde sergileyebilirler. Çevrelerini keşfederken bakıcılarından onay beklemeden hareket edebilir, ancak kaygı durumlarında güvenli bir temel olarak gördükleri bakıcılarından destek talep edebilirler.

Stresli durumlarda güvenlik hissini sürdürebilmek için çocukların güçlü bir bağlanma ilişkisine sahip olmaları kritik öneme sahiptir. Çocuğun güvenli bir bağlanma geliştirebilmesi, bakım verenin sürekli, duyarlı, hassas ve her zaman ulaşılabilir olmasıyla mümkün hale gelmektedir (Sümer ve Güngör, 1999).

1.4.1.2. Kaygılı/Kararsız Bağlanma

Endişeli/kararsız ya da iki yönlü bağlanma biçiminde çocuklar, bakım veren kişi (çoğunlukla anne) ortamdaki ayrıldığında yoğun bir kaygı ve üzüntü yaşarlar. Ancak bakıcının geri dönmesi durumunda dahi bu çocuklar kendilerini güvende ve rahatlamış hissetmez; duygusal dalgalanmaları sürer. Bu bağlanma stiline sahip çocuklar, bakım verene karşı hem öfke ve direnç geliştirme eğilimindedir hem de duygularının anlaşılmasını ve karşılık bulmasını bekleyerek iletişim kurma ihtiyacı hissederler. Ayrılık gibi durumlarda yoğun bir kaygı yaşadıkları ve anneleriyle tekrar bir araya geldiklerinde bile içsel bir huzura ulaşamadıkları gözlemlenmiştir (Yörük, 2019).

Öte yandan, endişeli / kararsız çocuklar, bakıcılarından rahatlık beklemede tutarsızlık yaşarlar, çünkü bakıcıların mevcut olup olmadığından emin değildirler. Ayrılma durumlarında

yoğun bir şekilde huzursuzluk ve ayrılık kaygısı yaşarken, anne yeniden yanına geldiğinde öfke tepkileri gösterebilir ve bakım vereni reddedebilir (Tüzün ve Sayar, 2006).

1.4.1.3. Kaçınan Bağlanma

Kaçınan bağlanma stiline sahip çocuklar, annelerinin ortamdaki ayrılmasına genellikle belirgin bir tepki vermezler. Anne geri döndüğünde ise çocukların anneden uzak durduğu, mesafeli ya da soğuk bir tutum sergilediği ve oyunlarına devam ettikleri gözlemlenir (Yörük, 2019). Annenin çocukla iletişim kurma girişimlerinde ise çocuklar ya anneden uzaklaşmayı tercih ederler ya da ona yönelik dikkatlerini sınırlayarak ilgilerini başka uyarılara yönlendirirler (Santrock, 2011: 193; Skuse ve ark., 2011: 87).

Kaçıncı bağlar geliştiren çocuklar, bakıcılarının onları rahatlatmasını veya kendi yaşadıkları olumsuz deneyimlerle başa çıkmalarına yardımcı olmasını beklemeyebilirler. Bu çocuklar için ayrılık anları genellikle sakin ve tepkisizdir. Bakıcılarıyla karşılaştıklarında ise onları reddetme veya uzak durma eğilimi gösterirler (Tüzün ve Sayar, 2006). Kaçıncı bağlanma geliştiren çocuklar, davranışlarını keşfetmeye veya duygularını ebeveynleriyle paylaşmaya devam etmezler. Bakıcıları bir süreliğine ayrılıp geri döndüğünde, bu durum sanki hiç olmamış gibi görünür; çocuklar dikkatlerini yeniden meşgul oldukları göreve yöneltirler (Soysal ve ark., 2005).

Bu erken dönem bağlanma örüntüleri, bireyin ileriki yaşamındaki yakın ilişki biçimlerini de şekillendirmektedir. Nitekim Hazan ve Shaver (1987), yetişkinler arasındaki romantik ilişkilerde bağlanma stillerinin çocuklukta gelişen bağlanma temsillerinden izler taşıdığını ileri sürmüşlerdir. Onların öncülüğünde geliştirilen ve Bartholomew ile Horowitz tarafından dört kategoriye ayrılan bağlanma modeli, bireyin kendilik ve başkalarıyla ilgili geliştirdiği içsel temsillerin, özellikle stresli ya da güvensizlik içeren durumlarda nasıl ilişki kurduğunu anlamak açısından açıklayıcı bir çerçeve sunmaktadır (aktaran: Kaplan, 2019). Bu kuramsal perspektif, ceza infaz kurumlarında bulunan annelerin erken dönem bağlanma örüntülerinin, çocuklarıyla kurdukları ilişkileri nasıl biçimlendirdiğini anlamak için de temel bir referans noktası oluşturmaktadır.

1.4.2. Hazan ve Shaver'ın Üçlü Bağlanma Modeli

Erken çocukluk döneminde gelişen bağlanma örüntüleri ile zihinsel şemaların, yetişkinlikte insanların yakın duygusal ilişkilerini ve bu ilişkilerle ilgili süreçleri etkilediği düşünülmektedir.

Hazan ve Shaver, bu hipotezi test etmek amacıyla Ainsworth'un öne sürdüğü üç farklı bağlanma modelini açıklayan paragraflar hazırlamış ve bunları bir yetişkin örnekleme sunmuşlardır. Katılımcılardan, kendilerini en iyi tanımladıklarını düşündükleri paragrafı seçerek bağlanma biçimlerini belirlemeleri istenmiştir. Ayrıca, kişilik özellikleri ile diğer insanlara ve ebeveynlerine yönelik bilişsel şemalar hakkında sorular sorulmuştur.

Yapılan araştırmalar, güvenli bağlanma biçimine sahip bireylerin hem çocukluk dönemindeki ebeveyn ilişkilerinde hem de yetişkinlikteki romantik ilişkilerinde daha sağlıklı ve olumlu deneyimler yaşadıklarını; bununla birlikte sağlıklı bilişsel şemalar geliştirdiklerini göstermektedir. Bu bireylerin ilişkilerinin genellikle pürüzsüz, olumlu ve uzun süreli olduğu bulunmuştur. Kaygılı-dengesiz bağlanma biçimini gösteren bireylerin, tutarsız davranışlar sergiledikleri, ilişkilerinde kıskançlık ve dengesizlik dönemlerinin sıkça yaşandığı gözlenmiştir. Kaçınmacı bağlanma stiline sahip bireyler, yetişkinlikte yakın ilişkilerden kaçınmayı tercih etmekte, partnerlerine soğuk ve mesafeli davranmakta, mümkün olduğunca uzak durmayı seçmektedirler (Açık, 2008).

Yetişkinlikteki kişilerarası ilişkilerde, bağlanma sürecini oluşturan ilişkiler genellikle yakın arkadaşlar veya romantik ortaklarla olmaktadır. Hazan ve Shaver (1987) romantik ilişkiler yoluyla kişilerarası bağlanma modellerini oluşturmuşlardır. Buna göre, erken çocukluk döneminde oluşan bağlanma kalıpları ve bilişsel kalıplar, romantik ilişkilerin seyrini ve gelecek dönemlerde partner seçme süreçlerini etkilemektedir. Kolayca tahmin edebileceğiniz gibi, bebeklik döneminde güvenli bir bağlanma geliştiren insanlar romantik ilişkilerinde kendilerine güvenirlere ve ilişki boyunca kendilerini güvende hissetmektedirler. Bu tür kişilerarası bağlanma geliştiren insanlar; ölüm, boşanma ve ayrılık gibi durumlarda çok üzgün olsalar da bu durumun üstesinden gelmeyi başarmaktadırlar. Bebeklik döneminde kaçınmacı bağlanma geliştiren bireyler, romantik ilişkilerinde de benzer bir tutum benimseyerek duygularını ifade etmekten kaçınırlar. Romantik partnerlerine duygularını açmanın bir zayıflık göstergesi olduğuna ve bunun onları incitebileceğine inanırlar. Bir ayrılık durumunda, çok üzgün olsalar da, duygularını bastırarak ve kayıtsız davranmaya çalışmaktadırlar. Bebeklik döneminde endişeli-dengesiz bağlanma geliştiren insanlar, romantik ilişkilerinde tutarsız davranışlar sergilemektedirler. Bu tür insanların ilişkileri genellikle çalkantılı olmaktadır. Ayrılık durumlarında ise karşı tarafa karşı büyük bir kırgınlık ve öfke besleme eğilimindedirler (Hazan ve Shaver, 1987).

1.4.3. Bartholomew ve Horowitz'ın Dörtlü Bağlanma Modeli

Bowlby'nin bağlanma teorisine (1969) dayanarak, Bartholomew ve Horowitz (1991), bağlanma stillerini kendilik algısı ve diğer insanlara duyulan güven üzerinden sınıflandırarak, daha ayrıntılı ve birey odaklı bir bakış açısı sunar. Bireylerin kendilerine ve diğerlerine yönelik algılarının olumlu ya da olumsuz olmasına dayalı olarak, yetişkinlikteki kişilerarası bağlanma stillerini açıklamak amacıyla güvenli, korkulu, kayıtsız ve saplantılı olmak üzere dört farklı bağlanma türü önermiştir. Buna göre bireylerin hem kendileri hem de başkalarına yönelik olumlu değerlendirmeler yapmaları, güvenli bağlanma stilini geliştirmelerine olanak tanır. Bu güvenli bağlanma, Hazan ve Shaver (1987) tarafından tanımlanan güvenli bağlanma stiline benzer özellikler taşır; bireyler, başkalarını güvenilir olarak görme eğilimindedir ve bu durum, sağlıklı ilişkiler kurmalarını ve sürdürmelerini kolaylaştırır. Bir kişinin kendisi ve başkaları hakkında olumsuz değerlendirmeleri varsa, korkulu bağlanma biçimine sahiptir. Böyle bir bağlanma geliştiren insanlar kendilerini sevmeye layık görmezler ve diğer insanları güvenilmez olarak algırlar. Bu yüzden genellikle ilişki kurmaya çok istekli değildirler. Kayıtsız bağlanma biçimi geliştirenler ise, sevmeye layık olduklarını ancak diğer insanların güvenilir olmadıklarını ve sevgiyi hak etmediklerini düşünürler. Bu nedenle, yakın ilişkilerden kaçınırlar; yüzeysel ilişkilere karışırlar. Kişinin başkaları hakkında olumlu; ancak kendisi hakkında olumsuz değerlendirmeleri varsa, saplantılı bir bağlanma geliştirir. Bu bağlanma biçimine sahip insanlar kendilerini değersiz görürler. Bununla birlikte, yakın ilişkiler kurma eğilimindedirler çünkü diğer insanlar hakkındaki değerlendirmeleri olumludur. Ancak kendileri hakkında olumsuz bir algıya sahip olmaları bir çelişkiyi de beraberinde getirmektedir. Bu nedenle, bu tür insanlar ilişkilerinde gerçekçi olmayan beklentiler geliştirir ve diğer tarafa sahip olma eğilimindedir. İlişkilerindeki sürecin büyük çoğunluğu, kendini göstermek için takıntılı davranışlardan oluşur (Bartholomew ve Horowitz, 1991).

1.5. Bağlanma ve Ebeveyn Tutumları Arasındaki İlişki

Bağlanma kuramı, bireyin erken dönemde bakım verenle kurduğu ilişkinin, ilerleyen yaşlarda kişilerarası ilişkilerini ve ebeveynlik tarzını nasıl etkilediğini açıklayan önemli bir teorik çerçevedir (Bowlby, 1982). Erken dönemde kazanılan bağlanma biçimi, bireyin yetişkinlik dönemindeki psikososyal işlevselliği ve ebeveyn olarak sergilediği tutumlarla doğrudan ilişkilidir (Ainsworth ve ark., 1978). Bowlby'nin bağlanma kuramına göre, bebeklik

döneminde kurulan güvenli veya güvensiz bağlanma, bireyin yetişkinlikte sergilediği ebeveynlik tutumlarını doğrudan etkileyebilir.

Çeşitli ampirik araştırmalar, bireyin erken çocukluk dönemindeki bağlanma tarzı ile yetişkinlikteki ebeveynlik tutumları arasında önemli bir ilişki olduğunu öne sürmektedir. Örneğin, Cassidy ve Shaver (2008) tarafından yapılan bir araştırma, güvenli bağlanmaya sahip bireylerin çocuklarına karşı daha empatik ve duyarlı ebeveynlik sergilediklerini ortaya koymuştur. Van Ijzendoorn ve Bakermans-Kranenburg (1996) ise yaptıkları meta-analizde, güvenli bağlanmaya sahip bireylerin, ebeveyn olduklarında çocuklarına karşı daha duyarlı, destekleyici ve demokratik tutumlar sergileme eğiliminde olduklarını ortaya koymaktadır. Benzer şekilde Akatlı ve Tunçay (2022) yaptıkları araştırmada, ebeveynlerin kendi anne ve babalarına duyduğu olumlu bağlanma düzeyinin, çocuklarına karşı daha demokratik ebeveynlik tutumları sergilemelerine yol açtığı sonucuna ulaşmıştır. Diğer yandan, ebeveynlerin olumsuz bağlanma deneyimleri, çocuklarına karşı daha otoriter ve izin verici tutumlar benimsemelerine neden olduğu görülmüştür.

Sonuç olarak; literatürdeki çalışmalar, bağlanma stilleri ile ebeveynlik tutumları arasında belirgin olarak güçlü bir ilişki olduğunu ve erken çocukluk döneminde gelişen bağlanma biçimlerinin, bireylerin ilerleyen yaşlarda ebeveynlik tutumlarını belirlemede önemli bir rol oynadığını göstermektedir.

Bağlanma kuramı ve ebeveynlik tutumları arasındaki ilişki üzerine yapılan çalışmalar, bu iki kavram arasındaki güçlü bağlantıyı ortaya koymakla birlikte, bazı önemli eksiklikler içermektedir. Öncelikle, mevcut araştırmaların büyük bir kısmı genel popülasyon üzerinde gerçekleştirilmiş olup, özel risk grupları, özellikle ceza infaz kurumlarında bulunan anneler gibi dezavantajlı gruplar üzerine yapılan çalışmalar sınırlıdır. Bu nedenle, hükümlü ve tutuklu annelerin bağlanma stillerini ve ebeveynlik tutumlarını inceleyen daha kapsamlı çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Mevcut literatürde eksikliği hissedilen bir diğer önemli nokta, ebeveynlik tutumlarını etkileyen sosyoekonomik faktörler ve ceza infaz kurumu koşullarının ebeveynlik üzerindeki etkileri literatürde tam anlamıyla ele alınmamış olmasıdır. Ceza infaz kurumlarında annelerin çocuklarıyla olan bağlarını güçlendirmek üzere ebeveyn destek programları uygulanmaktadır (Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü, t.y). Özellikle nitel ve karma yöntem araştırmalarıyla, annelerin deneyimleri derinlemesine analiz edilerek, bu alandaki bilgi eksiklikleri giderilebilir.

Bu bağlamda, hükümlü annelerin bağlanma biçimlerinin ebeveynlik davranışları üzerindeki etkilerini incelemek, ceza infaz sistemindeki annelere yönelik daha etkili destek ve rehabilitasyon programları geliştirilmesi adına da önemlidir. Çalışmanın sonuçları, ceza infaz

kurumunda bulunan annelerle ilgili daha derinlemesine anlayışlar sunarak, aile dinamiklerinin iyileştirilmesi ve çocukların duygusal ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik politika ve uygulamalara rehberlik edebilir.

1.6. Mevcut Çalışmanın Amacı ve Hipotezler

Çalışmanın amacı, ceza infaz kurumlarında bulunan annelerin bağlanma biçimleri ile ebeveyn tutumları arasındaki ilişkiyi incelemektir. Hükümlü annelerin çocuklarıyla kurduğu bağın kalitesi ve ebeveynlik tarzları, çocuklarının duygusal ve psikolojik gelişimi üzerinde önemli etkilere sahip olabilir. Ancak, ceza infaz kurumlarındaki annelerin yaşadıkları özgürlük kısıtlamaları ve geçmiş travmalarının, bağlanma biçimleri ve ebeveyn tutumları üzerindeki etkileri hakkında yeterli araştırma yapılmamıştır. Bu bağlamda, çalışmanın katkısı, hükümlü annelerin bağlanma biçimlerinin, çocuklarıyla olan ilişkilerini ve ebeveynlik tutumlarını nasıl şekillendirdiğini ortaya koyarak, ceza infaz kurumu ortamının aile dinamikleri üzerindeki etkilerini daha iyi anlamak olacaktır. Ayrıca, bu çalışma, çocukların sağlıklı gelişimini desteklemek için ceza infaz kurumlarında annelere yönelik olası müdahale programlarının geliştirilmesine katkıda bulunmayı hedeflemektedir.

Mevcut araştırmanın hipotezleri aşağıda sıralanmıştır:

H1: Annelerin bağlanma biçimleri ve ebeveynlik tutumları demografik özelliklerine göre farklılık gösterecektir. Bu hipotez keşif araştırmasına (exploratory research) dayandığı için herhangi bir yön belirtilmemiştir.

H2: Annelerin hüküm durumlarına göre bağlanma biçimleri farklılık gösterecektir. Buna göre tutuklu ve hükümlü annelerin, güvenli bağlanma biçimlerini daha fazla sergilemesi beklenirken, hükümlü annelerin tutuklu ve hükümlü annelere kıyasla güvensiz bağlanma düzeyinin daha fazla olacağı beklenmektedir.

H3: Annelerin hüküm durumlarına göre ebeveynlik tutumları farklılık gösterecektir. Buna göre hükümlü annelerin, çocuklarına karşı daha otoriter ve mesafeli bir tutum sergilemesi beklenirken, tutuklu ve hükümlü annelerin daha demokratik ve destekleyici tutumlar sergilemesi beklenmektedir.

H4: Bağlanma biçimleri ile ebeveynlik tutumlarının ilişkili olması beklenmektedir. Daha çok güvenli bağlanma biçimi sergileyen annelerin, daha destekleyici ve demokratik ebeveyn tutumları sergilemesi beklenirken, daha fazla güvensiz bağlanma biçimi sergileyen annelerin, daha otoriter ve ihmalkâr tutumlar gösterme eğiliminde olacakları düşünülmektedir.

BÖLÜM 2

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırma yöntemine dair ayrıntılar sunulacaktır. Çalışmanın araştırma modeli, evreni ve örneklemini, kullanılan veri toplama araçları, veri toplama süreci ve veri analizi yöntemleri açıklanacaktır.

2.1. Araştırma Modeli

Bu çalışmada, ceza infaz kurumlarındaki hükümlü ve tutuklu annelerin bağlanma örüntüleri ile çocuklarını yetiştirirken gösterdikleri ebeveynlik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla korelasyon analizi yapılmıştır.

2.2. Örneklem

Araştırmanın örneklemini Sincan Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ile Elmadağ Kadın Açık Ceza İnfaz Kurumunda bulunan 18-65 yaş arası kadın hükümlü/tutuklulardan çocukları bulunan 141 anne oluşturmaktadır. Yaş dağılımına göre en büyük grubu 26-35 yaş arası bireyler %42,6 ($N = 60$) oluşturmaktadır. Bunu %31,9 ($N = 45$) ile 36-45 yaş aralığındaki bireyler takip etmektedir. 18-25 yaş aralığında %7,8 ($N = 11$), 46-55 yaş aralığında %11,3 ($N = 16$), 56-65 yaş aralığında ise %6,4 ($N = 9$) oranında birey bulunmaktadır. Medeni durum açısından incelendiğinde, %39,7 ($N = 56$) evli, %36,9 ($N = 52$) dul veya boşanmış, %23,4 ($N = 33$) bekar bireylerden oluşmaktadır. Eğitim seviyelerine bakıldığında, %29,1 ($N = 41$) okula gitmemiş, %21,3 ($N = 30$) ilkokul mezunu, %27,7 ($N = 39$) ortaokul mezunu, %17,0 ($N = 24$) lise mezunu ve %5,0 ($N = 7$) üniversite mezunu bireylerden oluşmaktadır. Yaşanılan yere göre katılımcıların %75,2'si ($N = 106$) büyükşehirde, %18,4'ü ($N = 26$) il merkezlerinde ve %6,4'ü ($N = 9$) ilçelerde yaşamaktadır. Çalışma durumları incelendiğinde, %52,5 ($N = 74$) ev hanımı olup, %47,5 ($N = 67$) bir işte çalışmaktadır. Aylık gelir seviyeleri açısından, %70,9 ($N = 100$) 0-5.000 TL aralığında gelir elde etmekte, %20,6 ($N = 29$) 5.001-10.000 TL, %3,5 ($N = 5$) 10.001-15.000 TL, %5,0 ($N = 7$) ise 15.001 TL ve üzeri gelire sahiptir. Hüküm durumları açısından katılımcıların %80,1'i ($N = 113$) hükümlü, %9,9'u ($N = 14$) tutuklu ve %9,9'u ($N = 14$) hükümlüdür. Suç türleri açısından en yaygın grup %46,8 ($N = 66$) ile uyuşturucu suçları olup,

bunu %29,1 ($N = 41$) ile kişiye karşı suçlar ve %24,1 ($N = 34$) ile mala karşı suçlar takip etmektedir. Ceza infaz kurumlarında bulunma süreleri incelendiğinde, %45,4'ü ($N = 64$) 0-2 yıl, %36,2'si ($N = 51$) 3-5 yıl, %14,2'si ($N = 20$) 6-10 yıl, %4,3'ü ($N = 6$) ise 11 yıl ve üzeri ceza infaz kurumunda bulunmuştur. Sağlık durumu açısından, %54,6'sı ($N = 77$) kronik rahatsızlığa sahip değilken, %45,4'ü ($N = 64$) kronik rahatsızlığa sahiptir. Psikiyatrik rahatsızlık oranı %11,3 ($N = 16$), psikiyatrik ilaç kullanım oranı ise %23,4 ($N = 33$) olarak tespit edilmiştir. Doğum sonrası depresyon tanısı alan bireylerin oranı %5,0 ($N = 7$) olup, %95,0'ı ($N = 134$) bu tanıyı almamıştır. Çocuk sahibi olma durumlarına göre, %24,8'i ($N = 35$) 1-2 çocuk, %29,1'i ($N = 41$) 3-4 çocuk ve %46,1'i ($N = 65$) 5 ve üzeri çocuk sahibidir. Evlilik yaşı açısından, %94,3'ü ($N = 133$) 18-25 yaş aralığında, %4,3'ü ($N = 6$) 26-30 yaş aralığında, %1,4'ü ($N = 2$) ise 31 yaş ve üzeri evlenmiştir. Bu bulgular, örneklemede düşük eğitim seviyesine sahip, erken yaşta evlenen, çok çocuk sahibi ve düşük gelir grubunda yer alan bireylerin yoğunlukta olduğunu, en yaygın suç türünün uyuşturucu suçları olduğunu ve ceza infaz kurumlarında bulunma sürelerinin genellikle kısa vadeli olduğunu göstermektedir (bkz. Tablo 2).

Tablo 2

Demografik Bilgiler Tablosu

Değişken	Frekans (N)	Yüzde (%)	Minimum	Maksimum	M	SS
Yaş Grubu			1.00	5.00	2.659	0.998
18-25	11	7.8	-	-	-	-
26-35	60	42.6	-	-	-	-
36-45	45	31.9	-	-	-	-
46-55	16	11.3	-	-	-	-
56-65	9	6.4	-	-	-	-
Medeni Durum						
Bekar	33	23.4	-	-	-	-
Evli	56	39.7	-	-	-	-
Dul/Boşanmış	52	36.9	-	-	-	-

Değişken	Frekans (N)	Yüzde (%)	Minimum	Maksimum	M	SS
Eğitim Durumu			1.00	5.00	2.475	1.216
Okula Gitmedim	41	29.1	-	-	-	-
İlkokul	30	21.3	-	-	-	-
Ortaokul	39	27.7	-	-	-	-
Lise	24	17.0	-	-	-	-
Üniversite ve üstü	7	5.0	-	-	-	-
Yaşanılan Yer						
Büyükşehir	106	75.2	-	-	-	-
İl	26	18.4	-	-	-	-
İlçe	9	6.4	-	-	-	-
Çalışma Durumu						
Ev Hanımı	74	52.5	-	-	-	-
Bir İşte Çalışıyor	67	47.5	-	-	-	-
Aylık Gelir			1.00	4.00	1.425	0.785
0-5000 TL	100	70.9	-	-	-	-
5001-10000 TL	29	20.6	-	-	-	-
10001-15000 TL	5	3.5	-	-	-	-
15001 TL Üstü	7	5.0	-	-	-	-
Hüküm Durumu						
Tutuklu	14	9.9	-	-	-	-
Hükümlü	113	80.1	-	-	-	-
Hükümözlü	14	9.9	-	-	-	-

Değişken	Frekans (N)	Yüzde (%)	Minimum	Maksimum	M	SS
Suç Grubu						
Mala Karşı Suçlar	34	24.1	-	-	-	-
Uyuşturucu Suçları	66	46.8	-	-	-	-
Kişiyeye Karşı Suçlar	41	29.1	-	-	-	-
Ceza İnfaz Kurumunda Bulunma Süresi			1.00	4.00	1.773	0.848
0-2 Yıl	64	45.4	-	-	-	-
3-5 Yıl	51	36.2	-	-	-	-
6-10 Yıl	20	14.2	-	-	-	-
11+ Yıl	6	4.3	-	-	-	-
Büyüten Kişi						
Anne ve Baba	112	79.4	-	-	-	-
Sadece Anne	16	11.3	-	-	-	-
Diğer	13	9.2	-	-	-	-
Psikiyatrik Rahatsızlık			1.00	2.00	1.113	0.318
Yok	125	88.7	-	-	-	-
Var	16	11.3	-	-	-	-
Psikiyatrik İlaç Kullanımı			1.00	2.00	1.766	0.424

Değişken	Frekans (N)	Yüzde (%)	Minimum	Maksimum	M	SS
Evet	33	23.4	-	-	-	-
Hayır	108	76.6	-	-	-	-
Çocuk Sayısı						
1-2	35	24.8	-	-	-	-
3-4	41	29.1	-	-	-	-
5+	65	46.1	-	-	-	-
Evlilik Yaşı			1.00	3.00	1.070	0.308
18-25	133	94.3	-	-	-	-
26-30	6	4.3	-	-	-	-
31+	2	1.4	-	-	-	-

2.3. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada veriler “Kişisel Bilgi Formu”, “Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ)” ve “Erişkin Bağlanma Biçimi Ölçeği (EBBÖ)” kullanılarak toplanmıştır.

2.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu, katılımcıların suç grubu, yaş, medeni durum, eğitim seviyesi, çocuk sayısı, yerleşim yeri, ekonomik durumu, ilişki durumu, çocukluk döneminde kim tarafından yetiştirildiği, kaç yaşında evlendiği, çocuklarının cinsiyetleri ve yaşları, varsa kronik rahatsızlığı, doğum sonrası depresyon tanısı vb. sosyo-demografik bilgiler hakkında veri sağlayan 19 soru ve 3 sayfadan oluşmuştur (bkz. Ek 2).

2.3.2. Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ)

Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ), Karabulut Demir ve Şendil (2008) tarafından geliştirilmiş olup, bireylerin sergiledikleri ebeveyn tutumlarını değerlendirmeye yönelik bir ölçüm aracıdır. Bu ölçek, 5 dereceli likert tipi bir ölçekleme sistemine dayanmaktadır. Katılımcılardan, “Her zaman böyledir” (5) ile “Hiçbir zaman böyle değildir” (1) arasında değişen ifadelerle ebeveynlik tutumlarına yönelik yargılara katılım düzeylerini belirtmeleri istenmektedir. Ölçek, ters kodlanan maddeler içermemekte olup, her bir alt boyut için ayrı ayrı puanlar hesaplanmaktadır. Yüksek puan alınan bir alt boyut, bireyin söz konusu ebeveyn tutumunu daha yoğun bir şekilde sergilediğini göstermektedir.

Toplamda 46 madde içeren ölçek; demokratik, otoriter, aşırı koruyucu ve izin verici ebeveyn tutumları olmak üzere dört alt boyuttan oluşmaktadır. Demokratik tutum boyutu 17 maddeyle temsil edilmekte ve bireyin ailesi tarafından desteklenme, fikirlerine değer verilme ve kararlara katılım deneyimlerini yansıtmaktadır (örn. Ailem, fikirlerimi söylememe her zaman izin verir). Otoriter tutum boyutu 11 maddeyle ebeveynin kurallara katı bağlılığını ve cezalandırıcı tutumunu değerlendirmektedir (örn. Ailem, kurallarına uymadığımda beni cezalandırır). Aşırı koruyucu tutum boyutu 9 maddeyle, bireyin ebeveynleri tarafından aşırı denetim altında tutulduğunu algıladığı durumları ölçerken (örn. Ailem, tek başıma karar almama genellikle izin vermez), izin verici tutum boyutu da yine 9 maddeyle, ebeveynin sınır koymadan, müdahale etmeksizin çocuğu serbest bıraktığı algısını yansıtmaktadır (örn. Ailem, ne yaparsam yapayım bana karışmaz).

Ölçeğin geliştirme çalışmaları sırasında yapılan analizlerde, her alt boyuta ilişkin madde dağılımları belirlenmiştir. Demokratik tutum alt boyutu 2, 5, 6, 7, 10, 13, 14, 15, 18, 20, 23, 25, 29, 36, 37, 38 ve 42. maddelerden; otoriter tutum 3, 9, 11, 19, 26, 27, 32, 35, 39, 40 ve 45. maddelerden; aşırı koruyucu tutum 4, 8, 12, 16, 21, 22, 28, 41 ve 46. maddelerden; izin verici tutum ise 1, 17, 24, 30, 31, 33, 34, 43 ve 44. maddelerden oluşmaktadır. Her bir alt boyut için ayrı puanlar hesaplanmakta ve analizler bu puanlar üzerinden yürütülmektedir (bkz. Ek 3).

Bu çalışmada Ebeveyn Tutum Ölçeği'nin iç tutarlılığı değerlendirilmiş ve alt boyutlara ilişkin Cronbach alfa güvenirlik katsayıları hesaplanmıştır. Buna göre, demokratik tutum alt boyutu için iç tutarlılık katsayısı $\alpha = .861$, otoriter tutum için $\alpha = .792$, aşırı koruyucu tutum için $\alpha = .761$ ve izin verici tutum için $\alpha = .665$ olarak bulunmuştur. Bu sonuçlar, ölçeğin alt boyutlarının kabul edilebilir düzeyde iç tutarlılığa sahip olduğunu göstermektedir.

2.3.3. Erişkin Bağlanma Biçimleri Ölçeği (EBBÖ)

İki bölümden oluşan Erişkin Bağlanma Biçimi Ölçeği (EBBÖ)'nin ilk bölümü, Hazan ve Shaver (1987) tarafından geliştirilmiş olup, erişkinlerin bağlanma biçimlerini güvenli, ikircikli ve kaçınan olarak sınıflandıran üç farklı alt boyuttan meydana gelmektedir. Bu bölümde katılımcılar, bağlanma biçimlerini ifade eden üç farklı ifadeden birini seçerek kendi bağlanma biçimlerini tanımlamaktadır.

Mikulincer ve arkadaşları (1993)'nın geliştirdiği ölçeğin ikinci bölümü, her bir bağlanma biçimini temsil eden 5'er madde olmak üzere toplamda 15 maddeden oluşmaktadır. Bireylerin bağlanma biçimlerini değerlendirmek amacıyla geliştirilmiş ikinci bölüm 7'li likert tipte derecelendirilmiş maddelerden oluşmakta ve en yüksek puan alınan örüntü kişinin bağlanma biçimini ifade etmektedir. Ölçeğin ikinci bölümünün Türkçe'ye uyarlanması çalışmaları Sabuncuoğlu ve Berkem (2006) tarafından gerçekleştirilmiştir. Güvenli bağlanma 1, 3, 7, 10 ve 15. maddelerle (örn. Yakın bir ilişki çerçevesinde kendimi diğer insanlara bağlı hissetmekle ilgili zorluğum yok); ikircikli bağlanma 5, 6, 9, 11 ve 14. Maddelerle (örn. Belli insanlarla çok güçlü ilişkiler kurmak istiyorum); kaçınan bağlanma ise 2, 4, 8, 12 ve 13. maddelerle (örn. Bir başkasının bana yakınlığını hissettiğimde gerginleşiyorum) ölçülmektedir (bkz. Ek 4). Türkçe'ye uyarlanması çalışmaları sonucunda Türkçe formun iç tutarlılık değeri kaçınan bağlanma için 0.61, kaygılı/kararsız bağlanma için 0.66, güvenli bağlanma için 0.42 olarak bulunmuştur (bkz Ek 3)¹. Bu çalışmada ölçeğin iç tutarlılık katsayıları güvenli bağlanma için $\alpha = .437$, ikircikli bağlanma için $\alpha = .265$ ve kaçınan bağlanma için $\alpha = .328$ olarak hesaplanmıştır. Elde edilen Cronbach alfa değerlerinin düşük olması, ölçeğin ikinci bölümündeki alt boyutların sınırlı iç tutarlılığa sahip olduğunu göstermektedir.

2.4. İşlem

Araştırmaya ilişkin Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Etik Kurulu'nun 08.12.2022 tarihli ve 60171 Karar sayılı etik onayının (bkz. Ek 5) alınmasının ardından işledikleri çeşitli suçlar nedeniyle ceza infaz kurumlarında kalan annelere veri toplama araçlarını uygulamak üzere Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünden 05.01.2023 tarihli ve E-31738214-204.04-7/1953 sayılı uygulama izni alınmış (bkz. Ek 6), ve ilgili ceza infaz

¹ Etik kurul onayında Kesebir ve ark. (2012) tarafından güncellenen versiyon belirtilmiş olsa da, veri toplama sürecinde sehven Sabuncuoğlu ve Berkem (2006) uyarlaması kullanılmıştır. Uygulanan formda yalnızca puanlama biçimi farklıdır; etik kurul onayında yer alan içerik dışında herhangi bir madde eklenmemiştir.

kurumları ile iletişime geçilerek hazırlanan çalışma takvimi doğrultusunda ilk olarak 23.01.2023 tarihinde Sincan Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna gidilerek veri toplama araçları uygulanmıştır. Veri toplama araçlarını uygulamak için çocuğu bulunan hükümlü veya tutuklu kadınların belirlenmesi için kurum personelinden destek alınmıştır. Kurum personelinin yönlendirmesi ve yardımlarıyla öncelikle atölyeler, sonrasında koğuşlar ziyaret edilmiş, araştırmaya ilişkin kısa bilgilendirmenin ardından araştırma koşullarını sağlayan ve gönüllü olanlara öncelikle bilgilendirme onam formu dağıtılmış (bkz. Ek 1), kabul edenlere ölçekler dağıtılarak veriler toplanmıştır. Ardından 25.01.2023 tarihinde Elmadağ Kadın Açık Ceza İnfaz Kurumuna gidilmiş, hükümlü tutuklu kadınlarla toplantı salonunda bir araya gelinmiş, katılımcılara çalışma hakkında sözlü bilgilendirme yapılarak bilgilendirme onam formu dağıtılmış, çalışmaya katılmaya gönüllü olanlara ölçekler dağıtılarak doldurmaları istenmiştir. Okur yazar olmayan anneler için araştırmacı ve kurum personeli tarafından destekte bulunulmuştur.

Veri toplama süreci boyunca katılımcıların gizliliği ve mahremiyetine özen gösterilmiş ve tüm ölçekler anonim olarak doldurulmuştur. Toplanan veriler, analiz sürecine geçilmeden önce eksiksizlik ve doğruluk açısından kontrol edilmiştir. Eksik veya hatalı doldurulan ölçekler tespit edilerek gerekli düzeltmeler yapılmış ya da bu anketler analiz dışı bırakılmıştır. Verilerin analize uygun hale getirilmesinin ardından, 141 katılımcının doldurduğu ölçekler için istatistiksel değerlendirme süreci başlatılmıştır.

2.5. Veri Analizi

Bu araştırmada, ceza infaz kurumlarında bulunan tutuklu ve hükümlü annelerin bağlanma biçimleri ile ebeveyn tutumları arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Verilerin analizi SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) 26.0 programı aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Bu araştırmada kullanılan veri analiz yöntemleri, araştırma sorularına uygun istatistiksel teknikler doğrultusunda belirlenmiştir. Araştırma kapsamında, annelerin ebeveynlik tutumları ve bağlanma stillerine ilişkin farklı değişkenler açısından anlamlı farklılıklar ve ilişkiler incelenmiştir. Çalışmada kullanılan istatistiksel analiz yöntemleri aşağıda detaylandırılmıştır.

2.5.1. Normallik Testleri

Araştırmada kullanılan ölçeklerin ve alt boyutlarının normal dağılıma uygun olup olmadığını belirlemek için çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) değerleri incelenmiştir. George ve Mallery (2010) tarafından önerilen kriterlere göre, çarpıklık ve basıklık değerlerinin -2 ile +2 arasında olması durumunda normal dağılıma uygun olduğu kabul edilmiştir. Bu kriterler doğrultusunda, Demokratik Tutum değişkeninin basıklık değeri normal dağılım sınırları dışında olduğu için parametrik olmayan analiz yöntemleri tercih edilmiştir.

2.5.2. Tanımlayıcı İstatistikler

Örneklem grubuna ilişkin demografik verilerin özetlenmesi amacıyla frekans (N), yüzde (%), ortalama (Mean) ve standart sapma (SS) gibi tanımlayıcı istatistikler hesaplanmıştır. Katılımcıların yaş, medeni durum, eğitim düzeyi, yaşadıkları bölge, çocuk sayısı, aylık gelir durumu ve hüküm durumu gibi değişkenlere ilişkin dağılımlar analiz edilmiştir.

2.5.3. Karşılaştırma Testleri

Araştırma sorularına yanıt bulmak amacıyla farklı değişkenlere göre ebeveynlik tutumları ve bağlanma stillerinin farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için t-testleri, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve parametrik olmayan karşılaştırma testleri kullanılmıştır:

- Bağımsız ve Eşleştirilmiş Örneklem T-Testi (Independent and Paired Samples t-Test): Verilerin analizinde hem bağımsız örneklem t-testi hem de eşleştirilmiş örneklem t-testi kullanılmıştır. Bağımsız örneklem t-testi, iki bağımsız grup arasındaki ortalama farklarını karşılaştırmak amacıyla uygulanmıştır. Örneğin, çalışma durumu (çalışan vs. çalışmayan) ve psikiyatrik rahatsızlık durumu (var vs. yok) gibi iki kategorili değişkenler temelinde, bağlanma stilleri ve ebeveynlik tutumlarındaki farklılıklar analiz edilmiştir. Eşleştirilmiş örneklem t-testi ise aynı katılımcıların farklı bağlanma boyutları ya da ebeveynlik tutumları arasındaki ortalama farkları karşılaştırmak amacıyla kullanılmıştır.
- Tek Yönlü Varyans Analizi (One-Way ANOVA): Üç veya daha fazla grup arasındaki farkları belirlemek için uygulanmıştır. Annelerin yaş gruplarına, eğitim düzeylerine, suç türlerine ve hüküm durumlarına göre bağlanma stilleri ve ebeveynlik tutumları arasındaki anlamlı farklılıklar incelenmiştir. Anlamlı farklılıkların tespit edilmesi

durumunda, bu farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Post-Hoc (Tukey) testleri uygulanmıştır.

- Kruskal-Wallis Testi: Normallik varsayımını karşılamayan değişkenler için kullanılan parametrik olmayan bir testtir. Demokratik Tutum ölçeği puanlarının yaş grubu, medeni durum, yaşanan bölge gibi değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla uygulanmıştır.

2.5.4. Korelasyon Analizi

Hükümlü ve tutuklu annelerin bağlanma biçimleri ile ebeveynlik tutumları arasındaki ilişkiyi incelemek için Pearson Korelasyon Analizi uygulanmıştır. Bu analiz, değişkenler arasındaki doğrusal ilişkinin yönünü ve gücünü belirlemek amacıyla kullanılmıştır. Tüm analizlerde istatistiksel anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak belirlenmiştir.

BÖLÜM 3

BULGULAR

Bu bölümde, araştırma kapsamında toplanan verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgular sunulmaktadır. Katılımcıların demografik özelliklerine, medeni hallerine, eğitim düzeylerine ve diğer değişkenlere ilişkin frekans ve yüzdelik dağılımlar detaylı bir şekilde incelenmiştir. Ayrıca, değişkenler arasındaki ilişkiler ve farklılıklar istatistiksel yöntemlerle analiz edilerek sonuçlar yorumlanmıştır. Bulgular, araştırmanın amaçları doğrultusunda ilgili tablolarla desteklenmiş ve okuyucunun verilerden elde edilen sonuçları kolayca anlayabilmesi hedeflenmiştir. Bu kapsamda, önce temel demografik bilgiler, ardından değişkenler arasındaki ilişkiler sunulmaktadır.

3.1. Normallik Analizi Tablosu

Tablo 3'te, Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ) ve Erişkin Bağlanma Biçimleri Ölçeği (EBBÖ) için alt boyutlar bazında normallik testi sonuçları sunulmuştur. Test için Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk değerleri kullanılmıştır.

George Mallery'nin normallik kriterlerine göre, çarpıklık değerinin -2 ile +2 arasında ve basıklık değerinin -2 ile +2 arasında olması beklenen bir dağılımın normale yakın olduğunu önerir. Güvenli Bağlanma değişkeni için çarpıklık -0,088 ve basıklık -0,155 olarak belirlenmiştir, bu da normal dağılımın kabul edilebilir olduğunu gösterir. Kaçınan Bağlanma değişkeni için çarpıklık -0,017 ve basıklık -0,437 olup, bu da normal dağılımın kabul edilebilir olduğunu gösterir. Kaygılı/Kararsız Bağlanma değişkeninde çarpıklık 0,008 ve basıklık -0,426 olarak belirtilmiştir, bu da normal dağılımın kabul edilebilir olduğunu gösterir. Ancak, Demokratik Tutum değişkeninde çarpıklık -1,887 ve basıklık 6,109 olarak tespit edilmiştir, bu da basıklık değerinin normal dağılım kriterlerinin dışında olduğunu gösterir. Otoriter Tutum için çarpıklık -0,402 ve basıklık 1,479 olarak belirlenmiş olup, normal dağılımın kabul edilebilir olduğunu gösterir. Aşırı Koruyucu Tutum değişkeni için çarpıklık 0,156 ve basıklık 0,707 olup, bu da normal dağılımın kabul edilebilir olduğunu gösterir. İzin verici Tutum değişkeninde ise çarpıklık 0,016 ve basıklık -0,250 olarak belirtilmiş olup, bu da normal dağılımın kabul edilebilir olduğunu gösterir. Bu değişkenlerde parametrik analiz yöntemleri kullanılmıştır.

Ancak, Demokratik Tutum değişkeni basıklık kriterlerinin dışındadır. Bu nedenle Demokratik Tutum değişkeni için parametrik olmayan analiz yöntemleri tercih edilmiştir.

Tablo 3

Normallik Testi Sonuçları

Değişken	Çarpıklık	Basıklık
Güvenli Bağlanma	-0,088	-0,155
Kaçınan Bağlanma	-0,017	-0,437
Kaygılı Kararsız Bağlanma	0,008	-0,426
Demokratik Tutum	-1,887	6,109
Otoriter Tutum	-0,402	1,479
Aşırı Koruyucu Tutum	0,156	0,707
İzin verici Tutum	0,016	-0,250

3.2. Tanımlayıcı İstatistik

Bu bölümde, ceza infaz kurumunda bulunan annelerin bağlanma biçimleri ve ebeveynlik tutumlarına ilişkin tanımlayıcı ve karşılaştırmalı analizler gerçekleştirilmiştir. Öncelikle, bağlanma stilleri ve ebeveynlik tutumlarına ilişkin ortalamalar ve standart sapmalar hesaplanmış, ardından gruplar arası farkların anlamlılığı eşleştirilmiş örneklem t-testi ile test edilmiştir.

Bağlanma biçimleri arasındaki karşılaştırmalarda, annelerin güvenli bağlanma (Ort. = 4.161, SS = 1.126) ve kaçınan bağlanma (Ort. = 4.147, SS = 1.260) düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır, $t(140) = 0.118$, $p = .906$. Buna karşın, güvenli bağlanma puanları, kaygılı/kararsız bağlanma (Ort. = 3.720, SS = 1.351) puanlarına kıyasla anlamlı düzeyde daha yüksektir, $t(140) = 3.271$, $p = .001$. Benzer şekilde, kaçınan bağlanma düzeyleri de kaygılı/kararsız bağlanma düzeylerine göre anlamlı olarak daha yüksektir, $t(140) = 3.248$, $p = .001$. Bu bulgular, ceza infaz kurumunda bulunan annelerin kaygılı/kararsız bağlanma biçiminin diğer bağlanma türlerine kıyasla daha düşük düzeyde gösterdiğini ortaya koymaktadır.

Ebeveynlik tutumlarına ilişkin analizler de benzer biçimde eşleştirilmiş örneklem t-testi ile yürütülmüştür. Annelerin demokratik ebeveynlik tutumu ortalamaları (Ort. = 3.717, SS = 0.414), tüm diğer ebeveynlik tutumlarına kıyasla anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur. Demokratik tutum, otoriter tutum (Ort. = 3.552, SS = 0.380) ile karşılaştırıldığında anlamlı bir fark göstermektedir, $t(140) = 5.135$, $p = .001$. Aynı şekilde, demokratik tutum, aşırı koruyucu tutum (Ort. = 2.870, SS = 0.483) ve izin verici tutum (Ort. = 2.951, SS = 0.533) ile karşılaştırıldığında da sırasıyla $t(140) = 18.157$, $p = .000$ ve $t(140) = 16.142$, $p = .000$ düzeylerinde anlamlı farklılık göstermektedir. Ayrıca, otoriter tutum ile aşırı koruyucu tutum arasında $t(140) = 14.280$, $p = .000$; otoriter tutum ile izin verici tutum arasında ise $t(140) = 12.417$, $p = .000$ düzeyinde anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Buna karşın, aşırı koruyucu tutum ile izin verici tutum arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir, $t(140) = -1.615$, $p = .109$.

Genel olarak değerlendirildiğinde, ceza infaz kurumunda bulunan annelerin demokratik ebeveynlik tutumlarını diğer tutumlara kıyasla daha yüksek düzeyde benimsedikleri; bağlanma biçimleri açısından ise kaygılı/kararsız bağlanma düzeylerinin güvenli ve kaçınan bağlanmaya kıyasla daha düşük olduğu ve bu yönüyle anlamlı şekilde ayrıştığı görülmektedir.

Tablo 4

Bağlanma Biçimleri ve Ebeveynlik Tutumları Arası Karşılaştırmalı t-Testi Sonuçları

Karşılaştırılan Boyutlar	Ort. Farkı	T	Df	P
Güvenli – Kaçınan	0.0146	0.118	140	.906
Güvenli – Kaygılı/Kararsız	0.2518	3.271	140	.001
Kaçınan– Kaygılı/Kararsız	0.2372	3.248	140	.001
Demokratik – Otoriter	0.2884	5.135	140	.000
Demokratik – Aşırı Koruyucu	1.0143	18.157	140	.000
Demokratik – İzin Verici	0.9390	16.142	140	.000
Otoriter – Aşırı Koruyucu	0.7259	14.280	140	.000
Otoriter – İzin Verici	0.6506	12.417	140	.000
Aşırı Koruyucu – İzin Verici	-0.0753	-1.615	140	.109

3.3. Demografik Bilgilere Göre Keşifsel Araştırma

Bu bölümde, ceza infaz kurumunda bulunan annelerin demografik özelliklerine göre bağlanma biçimleri ile ebeveyn tutumları arasında anlamlı farklılıkların olup olmadığı incelenecektir. Bu doğrultuda, annelerin yaş, eğitim durumu, sosyoekonomik düzey ve diğer

demografik değişkenler temelinde bağlanma biçimleri ve ebeveyn tutumları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar gösterip göstermediği araştırılacaktır.

Katılımcıların demografik bilgilerine göre ölçek puanlarında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla karşılaştırmalı analizler yapılmıştır. Normallik varsayımı sağlanan alt boyutlarda tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmış, anlamlı fark tespit edilen durumlarda gruplar arası karşılaştırmalar Tukey testi ile gerçekleştirilmiştir. Demokratik ebeveynlik alt boyutunda ise normallik varsayımı karşılanmadığından Kruskal-Wallis H testi tercih edilmiştir. Anlamlı fark bulunan değişkenlerde, gruplar arası farkları incelemek üzere Tamhane's T2 post-hoc testi kullanılmıştır.

3.3.1. Yaş Gruplarına İlişkin Bulgular

Bu bölümde ceza infaz kurumunda bulunan annelerin yaş gruplarına göre bağlanma biçimleri ile ebeveyn tutumları arasında anlamlı farklılıkların olup olmadığı incelenmiştir. Sonuçlara ilişkin detaylı bilgiler Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5

Yaş Gruplarına Göre Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması

Ölçek/Alt Boyut	Yaş Grubu	N	Ort./M Rank	SS	F/ H	P
Güvenli Bağlanma	18-25	11	4.800	1,120	3.396	0.011*
	26-35	60	3.853	1,124		
	36-45	45	4.288	0,957		
	46-55	16	4.687	1,117		
	56-65	9	3.866	1.374		
Kaçınan Bağlanma	18-25	11	4.236	1.706	1,352	0.254
	26-35	60	4.020	1.256		
	36-45	45	4.226	1.194		
	46-55	16	4.662	1.121		

Ölçek/Alt Boyut	Yaş Grubu	N	Ort./M Rank	SS	F/ H	P
	56-65	9	3.577	1.124		
Kaygılı/Kararsız Bağlanma	18-25	11	4.527	1.400	2,010	0.097
	26-35	60	3.653	1.411		
	36-45	45	3.817	1.250		
	46-55	16	3.612	1.167		
	56-65	9	2.888	1.364		
Otoriter Tutum	18-25	11	3.528	0.275	2,774	0.030*
	26-35	60	3.493	0.337		
	36-45	45	3.549	0.362		
	46-55	16	3.835	0.387		
	56-65	9	3.484	0.641		
Aşırı Korumacı Tutum	18-25	11	2.656	0.597	1,183	0.321
	26-35	60	2.846	0.520		
	36-45	45	2.953	0.373		
	46-55	16	2.951	0.575		
	56-65	9	2.740	0.351		
İzin Verici Tutum	18-25	11	2.899	0.363	1,722	0.149
	26-35	60	2.911	0.501		
	36-45	45	2.884	0.551		
	46-55	16	3.243	0.562		
	56-65	9	3.111	0.678		
Demokratik Tutum	18-25	11	71.64	-	6.094	0.192

Ölçek/Alt Boyut	Yaş Grubu	N	Ort./M Rank	SS	F/ H	P
	26-35	60	69.78	-		
	36-45	45	66.98	-		
	46-55	16	93.31	-		
	56-65	9	58.83	-		

ANOVA sonuçlarına göre, güvenli bağlanma puanları yaş gruplarına göre anlamlı düzeyde farklılık göstermiştir, $F(4, 136) = 3.396, p = .011$. En yüksek güvenli bağlanma puanı 18-25 yaş grubunda gözlenmiştir ($M = 4.80$). Tukey post-hoc testi sonucunda, 26–35 yaş grubuyla 46–55 yaş grubu arasındaki fark anlamlılık sınırında bulunmuştur ($p = .056$). Bu fark, 46–55 yaş grubunun güvenli bağlanma düzeyinin daha yüksek olduğunu göstermektedir. Aynı şekilde 18-25 yaş grubuyla 26-35 yaş grubu arasındaki fark da anlamlılık sınırındadır ($p = .067$). Kaçıngan bağlanma düzeylerinde yaş grupları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır, $F(4, 136) = 1.352, p = .254$. Benzer şekilde, kaygılı/kararsız bağlanma puanlarında da anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir, $F(4, 136) = 2.010, p = .097$. Her iki bağlanma stilinde de yaş gruplarına göre ortalamalar birbirine yakın seyretmiştir.

Otoriter ebeveyn tutumu açısından yaş grupları arasında anlamlı bir fark saptanmıştır, $F(4, 136) = 2.774, p = .030$. En yüksek otoriter tutum puanı 46–55 yaş grubunda gözlenmiştir ($M = 3.84$). Post-hoc analiz sonuçları, bu grubun 26–35 yaş grubuna kıyasla anlamlı düzeyde daha yüksek otoriter tutum sergilediğini ortaya koymuştur ($p = .012$).

Aşırı koruyucu tutum puanları yaşa göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir, $F(4, 136) = 1.18, p = .321$. Benzer şekilde, izin verici tutum düzeylerinde de yaş grupları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır, $F(4, 136) = 1.72, p = .149$.

Demokratik ebeveynlik tutumu değişkeni normal dağılım göstermediğinden Kruskal-Wallis H testi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre yaş grupları arasında demokratik tutum puanlarında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır, $H(4) = 6.094, p = .192$. Ortalama sıra değerleri incelendiğinde, en yüksek demokratik tutum 46–55 yaş grubunda (mean rank = 93.31), en düşük ise 56–65 yaş grubunda gözlenmiştir (mean rank = 58.83).

3.3.2. Medeni Duruma İlişkin Bulgular

Bu bölümde ceza infaz kurumunda bulunan annelerin medeni durumlarına göre bağlanma biçimleri ile ebeveyn tutumları arasında anlamlı farklılıkların olup olmadığı incelenmiştir. Sonuçlara ilişkin detaylı bilgiler Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6

Medeni Duruma Göre Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması

Ölçek/Alt Boyut	Medeni Durum	N	Ort./M Rank	SS	F/H	P
Güvenli Bağlanma	Bekar	33	4.297	1.016	3.675	0.028*
	Evli	56	4.385	1.018		
	Dul/Boşanmış	52	3.834	1.239		
Kaçıngan Bağlanma	Bekar	33	4.339	1.231	0.921	0.401
	Evli	56	4.196	1.238		
	Dul/Boşanmış	52	3.973	1.304		
Kaygılı/Kararsız Bağlanma	Bekar	33	3.733	1.292	0.122	0.885
	Evli	56	3.778	1.382		
	Dul/Boşanmış	52	3.650	1.375		
Otoriter Tutum	Bekar	33	3.539	0.366	0.047	0.954
	Evli	56	3.548	0.394		
	Dul/Boşanmış	52	3.564	0.382		
Aşırı Koruyucu Tutum	Bekar	33	2.989	0.463	2.022	0.136
	Evli	56	2.886	0.405		
	Dul/Boşanmış	52	2.777	0.558		

Ölçek/Alt Boyut	Medeni Durum	N	Ort./M Rank	SS	F/H	P
İzin Verici Tutum	Bekar	33	2.973	0.5122	0.201	0.818
	Evli	56	2.916	0.523		
	Dul/Boşanmış	52	2.976	0.564		
Demokratik Tutum	Bekar	33	77.14	-	3.256	0.196
	Evli	56	74.83	-		
	Dul/Boşanmış	52	62.98	-		

Güvenli bağlanma puanlarında medeni duruma göre anlamlı bir farklılık saptanmıştır, $F(2, 138) = 3.675$, $p = .028$. Ortalama puanlar incelendiğinde en yüksek güvenli bağlanma düzeyi evli bireylerde ($M = 4.385$), en düşük düzey ise dul/boşanmış bireylerde görülmüştür ($M = 3.834$). Tukey çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre, evli bireylerin güvenli bağlanma puanları, dul/boşanmış bireylerin puanlarına kıyasla anlamlı düzeyde daha yüksektir ($p = .029$). Diğer grup karşılaştırmaları anlamlı bulunmamıştır.

Kaçıngan bağlanma düzeyleri açısından gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır, $F(2, 138) = 0.921$, $p = .401$. Tüm gruplarda ortalamalar birbirine yakın seyretmiştir (bekar $M = 4.339$, evli $M = 4.196$, dul/boşanmış $M = 3.973$).

Kaygılı/kararsız bağlanma puanları da medeni duruma göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir, $F(2, 138) = 0.122$, $p = .885$. Ortalama puanlar sırasıyla evli bireylerde $M = 3.778$, bekar bireylerde $M = 3.733$ ve dul/boşanmış bireylerde $M = 3.650$ olarak hesaplanmıştır. Hiçbir grup arasında anlamlı fark bulunmamıştır.

Otoriter ebeveyn tutumu açısından da anlamlı bir fark gözlenmemiştir, $F(2, 138) = 0.047$, $p = .954$. Gruplar arasında otoriter tutum düzeyleri oldukça benzer bulunmuştur (bekar $M = 3.539$, evli $M = 3.548$, dul/boşanmış $M = 3.564$).

Aşırı koruyucu tutum puanlarında medeni duruma göre fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır, $F(2, 138) = 2.022$, $p = .136$. Ortalama değerler bekar bireylerde $M = 2.989$, evli bireylerde $M = 2.886$ ve dul/boşanmış bireylerde $M = 2.777$ 'dir. Post hoc testlerde bekar bireylerin puanlarının diğer gruplardan daha yüksek olduğu görülmekle birlikte bu farklar anlamlılık düzeyine ulaşmamıştır.

İzin verici tutum açısından gruplar arasında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır, $F(2, 138) = 0.201, p = .818$. Ortalama puanlar birbirine oldukça yakın bulunmuştur (evli $M = 2.916$, bekar $M = 2.9731$, dul/boşanmış $M = 2.976$).

Demokratik tutum değişkeni normal dağılım göstermediğinden Kruskal-Wallis H testi uygulanmıştır. Analiz sonucunda medeni duruma göre demokratik tutum puanlarında anlamlı bir fark gözlenmemiştir, $H(2) = 3.256, p = .196$. Ortalama sıra değerlerine göre en yüksek demokratik tutum bekar bireylerde (mean rank = 77.14), en düşük ise dul/boşanmış bireylerde gözlenmiştir (mean rank = 62.98).

3.3.3. Eğitim Durumuna İlişkin Bulgular

Bu bölümde ceza infaz kurumunda bulunan annelerin eğitim durumlarına göre bağlanma biçimleri ile ebeveyn tutumları arasında anlamlı farklılıkların olup olmadığı incelenmiştir. Sonuçlara ilişkin detaylı bilgiler Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7

Eğitim Durumuna Göre Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması

Ölçek/Alt Boyut	Eğitim Durumu	N	Ort./M Rank	SS	F/ H	p
Güvenli Bağlanma	Okula gitmedim	41	4.229	0.936	0.896	0.468
	İlkokul	30	4.153	1.268		
	Ortaokul	39	4.271	1.263		
	Lise	24	3.791	1.039		
	Üniversite ve üstü	7	4.457	0.971		
Kaçınan Bağlanma	Okula gitmedim	41	4.185	1.289	0.318	0.866
	İlkokul	30	4.166	1.247		
	Ortaokul	39	4.251	1.271		

Ölçek/Alt Boyut	Eğitim Durumu	N	Ort./M Rank	SS	F/ H	p
	Lise	24	3.891	1.257		
	Üniversite ve üstü	7	4.142	1.355		
Kaygılı/Kararsız Bağlanma	Okula gitmedim	41	3.770	1.403	0.221	0.926
	İlkokul	30	3.640	1.437		
	Ortaokul	39	3.682	1.298		
	Lise	24	3.675	1.452		
	Üniversite ve üstü	7	4.142	0.650		
Otoriter Tutum	Okula gitmedim	41	3.561	0.4732	0.953	0.435
	İlkokul	30	3.593	0.3498		
	Ortaokul	39	3.477	0.3140		
	Lise	24	3.549	0.3489		
	Üniversite ve üstü	7	3.753	0.3430		
Aşırı Koruyucu Tutum	Okula gitmedim	41	2.864	0.4190	1.398	0.238
	İlkokul	30	2.874	0.5511		
	Ortaokul	39	2.752	0.5030		
	Lise	24	3.018	0.4594		
	Üniversite ve üstü	7	3.047	0.4391		
İzin Verici Tutum	Okula gitmedim	41	2.989	0.5210	1.182	0.321
	İlkokul	30	3.048	0.6027		
	Ortaokul	39	2.806	0.4888		

Ölçek/Alt Boyut	Eğitim Durumu	N	Ort./M Rank	SS	F/ H	p
	Lise	24	2.958	0.4901		
	Üniversite ve üstü	7	3.111	0.651		
Demokratik Tutum	Okula gitmedim	41	69.45	-	6.591	0.159
	İlkokul	30	75.73	-		
	Ortaokul	39	59.26	-		
	Lise	24	84.44	-		
	Üniversite ve üstü	7	79.14	-		

Güvenli bağlanma puanlarında eğitim grupları arasında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır, $F(4, 136) = 0.896$, $p = .468$. Anlamlı olmamasına rağmen, ortalama puanlar incelendiğinde en düşük ortalama lise grubunda ($M = 3.791$), en yüksek ortalama ise üniversite ve üzeri grubunda gözlenmiştir ($M = 4.457$). Kaçınan bağlanma puanları açısından eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır, $F(4, 136) = 0.318$, $p = .866$. Ortalama puanlar gruplar arasında oldukça yakın olup, en düşük ortalama lise grubunda ($M = 3.891$), en yüksek ortalama ise ortaokul grubunda hesaplanmıştır ($M = 4.251$). Kaygılı/kararsız bağlanma puanları açısından gruplar arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır, $F(4, 136) = 0.221$, $p = .926$. Tüm eğitim gruplarındaki ortalamalar birbirine oldukça yakındır ve hiçbir karşılaştırma anlamlı değildir.

Otoriter tutum düzeyleri eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir, $F(4, 136) = 0.953$, $p = .435$. Ortalama puanlar 3.47 ile 3.75 arasında değişmekte olup, gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur. Aşırı koruyucu tutum değişkeni için de eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır, $F(4, 136) = 1.398$, $p = .238$. Ortalama puanlar en düşük ortaokul grubunda ($M = 2.752$), en yüksek ise üniversite ve üzeri grupta gözlenmiştir ($M = 3.047$), ancak bu farklar istatistiksel açıdan anlamlı değildir. İzin verici tutum açısından da eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir, $F(4, 136) = 1.182$, $p = .321$. Ortalama puanlar ortaokul grubunda $M = 2.806$ ile en düşük, üniversite ve üzeri grupta $M = 3.111$ ile en yüksek düzeydedir. Fakat bu farklılıklar istatistiksel olarak anlamlı değildir.

Demokratik tutum değişkeni normal dağılım varsayımını karşılamadığından analiz Kruskal-Wallis H testi ile gerçekleştirilmiştir. Test sonucu, eğitim durumuna göre demokratik

tutum puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir, $H(4) = 6.561$, $p = .159$. Ortalama sıra değerleri incelendiğinde en yüksek demokratik tutum lise grubunda (mean rank = 84.44), en düşük ise ortaokul grubunda gözlenmiştir (mean rank = 59.26). Ancak hiçbir grup arasındaki fark anlamlı değildir.

3.3.4. Ceza İnfaz Kurumunda Bulunulan Süreye İlişkin Bulgular

Katılımcıların ceza infaz kurumlarında geçirdikleri toplam süreye göre bağlanma stilleri ve ebeveyn tutumlarında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve Kruskal-Wallis H testi uygulanmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 8’de sunulmaktadır.

Tablo 8

Ceza İnfaz Kurumunda Bulunma Süresine Göre Ölçek Puanları

Ölçek/Alt Boyut	Süre	N	Ort./M Rank	SS	F/H	P
Güvenli Bağlanma	0-2 yıl	64	4.212	1.134	1.295	0.279
	3-5 yıl	51	3.945	1.065		
	6-10 yıl	20	4.460	1.076		
	11+ yıl	6	4.466	1.603		
Kaçıngan Bağlanma	0-2 yıl	64	3.893	1.174	2.585	0.056
	3-5 yıl	51	4.211	1.288		
	6-10 yıl	20	4.760	1.346		
	11+ yıl	6	4.266	1.1219		
Kaygılı/Kararsız Bağlanma	0-2 yıl	64	3.690	1.233	0.166	0.919
	3-5 yıl	51	3.803	1.573		
	6-10 yıl	20	3.690	1.321		
	11+ yıl	6	3.433	0.612		

Ölçek/Alt Boyut	Süre	N	Ort./M Rank	SS	F/H	P
Otoriter Tutum	0-2 yıl	64	3.562	0.322	1.311	0.273
	3-5 yıl	51	3.488	0.426		
	6-10 yıl	20	3.622	0.453		
	11+ yıl	6	3.757	0.187		
Aşırı Koruyucu Tutum	0-2 yıl	64	2.770	0.470	2.121	0.100
	3-5 yıl	51	2.910	0.497		
	6-10 yıl	20	3.033	0.437		
	11+ yıl	6	3.055	0.524		
İzin Verici Tutum	0-2 yıl	64	2.894	0.488	1.126	0.341
	3-5 yıl	51	2.939	0.531		
	6-10 yıl	20	3.127	0.667		
	11+ yıl	6	3.092	0.513		
Demokratik Tutum	0-2 yıl	64	72.52	-	2.662	0.447
	3-5 yıl	51	65.41	-		
	6-10 yıl	20	82.13	-		
	11+ yıl	6	65.17	-		

Güvenli bağlanma puanları açısından gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır, $F(3, 137) = 1.295$, $p = .279$. Ortalama puanlar 3.95 ile 4.46 arasında değişmektedir. Kaçınan bağlanma puanlarında gruplar arası fark anlamlılık sınırına yakın bir düzeyde bulunmuştur, $F(3, 137) = 2.585$, $p = .056$. En yüksek kaçınan bağlanma puanı 6-10 yıldır ceza infaz kurumunda olan kişilerde gözlenmiştir ($M = 4.76$). Tukey çoklu karşılaştırma testine göre, 6–10 yıl kalan bireylerin kaçınan bağlanma puanları ($M = 4.760$), 0–2 yıl kalan bireylerin puanlarına ($M = 3.893$) kıyasla anlamlı düzeyde daha yüksektir ($p = .036$). Diğer grup karşılaştırmaları istatistiksel olarak anlamlı değildir. Kaygılı/kararsız bağlanma puanları açısından gruplar

arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır, $F(3, 137) = 0.166$, $p = .919$. Tüm gruplarda ortalama puanlar birbirine oldukça yakındır ve hiçbir grup arasında anlamlı fark gözlenmemiştir.

Otoriter tutum puanları da ceza infaz kurumlarında bulunma süresine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir, $F(3, 137) = 1.311$, $p = .273$. Ortalama değerler 3.49 ile 3.75 arasında değişmektedir. Aşırı koruyucu tutum puanlarında gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır, $F(3, 137) = 2.121$, $p = .100$. 0–2 yıl kalan bireylerin ortalama puanı 2.77 iken, 11 yıl ve üzeri kalan bireylerin ortalaması 3.05'tir. Ancak bu farklar istatistiksel olarak anlamlı değildir. İzin verici tutum açısından gruplar arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır, $F(3, 137) = 1.126$, $p = .341$. Ortalama puanlar tüm gruplarda birbirine yakın bulunmuştur.

Demokratik tutum değişkeni normal dağılım göstermediği için Kruskal-Wallis H testi uygulanmıştır. Analiz sonucuna göre ceza infaz kurumlarında geçirilen toplam süreye göre demokratik tutum puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır, $H(3) = 2.662$, $p = .447$. Ortalama sıra değerleri açısından en yüksek demokratik tutum 6–10 yıl grubunda gözlenmiştir (mean rank = 82.13), en düşük ise 3–5 yıl grubundadır (mean rank = 65.41).

3.3.5. Çocuk Sayısına İlişkin Bulgular

Katılımcıların sahip oldukları çocuk sayısına göre bağlanma stilleri ve ebeveyn tutumlarında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve Kruskal-Wallis H testi uygulanmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 9'da sunulmaktadır.

Tablo 9

Çocuk Sayısına Göre Ölçek Puanları

Ölçek/Alt Boyut	Çocuk Sayısı	N	Ort.	SS	F/ H	P
Güvenli Bağlanma	1-2	35	3.891	1.216	1.394	0.252
	3-4	41	4.209	1.037		
	5+	65	4.276	1.222		
Kaçınan Bağlanma	1-2	35	3.965	1.367	0.482	0.619

Ölçek/Alt Boyut	Çocuk Sayısı	N	Ort.	SS	F/ H	P
	3-4	41	4.214	1.093		
	5+	65	4.203	1.308		
Kaygılı/Kararsız Bağlanma	1-2	35	3.782	1.450	0.762	0.469
	3-4	41	3.502	1.215		
	5+	65	3.824	1.381		
Otoriter Tutum	1-2	35	3.555	0.268	0.613	0.543
	3-4	41	3.603	0.448		
	5+	65	3.518	0.380		
Aşırı Koruyucu Tutum	1-2	35	2.736	0.516	4.126	0.018*
	3-4	41	3.037	0.437		
	5+	65	2.837	0.470		
İzin Verici Tutum	1-2	35	3.019	0.478	1.621	0.201
	3-4	41	3.032	0.475		
	5+	65	2.865	0.588		
Demokratik Tutum	1-2	35	69.06	-	2.623	0.269
	3-4	41	79.55	-		
	5+	65	66.65	-		

Bağlanma stillerine ilişkin analizler, çocuk sayısına göre gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığını göstermiştir. Güvenli bağlanma puanlarında gruplar arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir, $F(2, 138) = 1.394$, $p = .252$. Ortalama puanlar 1–2 çocuk sahibi bireylerde $M = 3.89$, 3–4 çocuk sahibi bireylerde $M = 4.21$ ve 5+ grubunda $M = 4.28$ olarak hesaplanmıştır. Kaçınan bağlanma açısından da anlamlı bir fark bulunmamıştır, $F(2, 138) =$

0.482, $p = .619$. Ortalama puanlar 1–2 çocuk sahibi bireylerde $M = 3.97$, 3–4 çocukta $M = 4.21$ ve 5+ çocukta $M = 4.20$ 'dir. Gruplar arası farklar istatistiksel olarak anlamlı değildir. Kaygılı/kararsız bağlanma puanları da çocuk sayısına göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir, $F(2, 138) = 0.762$, $p = .469$. En düşük ortalama 3–4 çocuk sahibi bireylerde görülmüştür ($M = 3.50$), en yüksek ortalama ise 5+ çocuk sahibi bireylerde hesaplanmıştır ($M = 3.82$).

Annelerin bazı ebeveynlik tutumları sahip oldukları çocuk sayısına göre farklılık göstermiştir. Otoriter tutum düzeyleri açısından gruplar arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır, $F(2, 138) = 0.613$, $p = .543$. Aşırı koruyucu tutum puanlarında çocuk sayısına göre anlamlı bir fark bulunmuştur, $F(2, 138) = 4.126$, $p = .018$. Tukey post hoc testine göre, 3–4 çocuk sahibi bireylerin aşırı koruyucu tutum puanları ($M = 3.04$), 1–2 çocuk sahibi bireylerin puanlarına kıyasla anlamlı düzeyde daha yüksektir ($M = 2.74$; $p = .018$). Diğer grup karşılaştırmaları anlamlı bulunmamıştır. İzin verici tutum açısından ise gruplar arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır, $F(2, 138) = 1.621$, $p = .201$. Ortalama puanlar 3–4 çocuk sahibi bireylerde $M = 3.03$, 1–2 çocukta $M = 3.02$ ve 5+ çocukta $M = 2.87$ 'dir.

Demokratik tutum değişkeni normal dağılım göstermediği için Kruskal-Wallis H testi uygulanmıştır. Sonuçlar, çocuk sayısına göre demokratik tutum puanlarında anlamlı bir farklılık olmadığını göstermiştir, $H(2) = 2.623$, $p = .269$. Ortalama sıra değerlerine göre en yüksek demokratik tutum 3–4 çocuk sahibi bireylerde gözlenmiştir (mean rank = 79.55), en düşük ise 5+ çocuk sahibi bireylerde hesaplanmıştır (mean rank = 66.65).

3.4. Hipotezlerin Test Edilmesi

3.4.1. Hüküm Durumuna İlişkin Bulgular

İkinci ve üçüncü hipotezi test etmek için ebeveyn tutumları ve bağlanma biçimleri hükümlülük durumuna göre karşılaştırılmıştır. Hüküm durumu değişkeni üç gruptan oluştuğu için, normallik varsayımını karşılayan değişkenlerde tek yönlü varyans analizi (ANOVA), normallik varsayımını karşılamayan demokratik ebeveynlik boyutunda ise Kruskal-Wallis H testi uygulanmıştır. ANOVA sonuçları anlamlı bulunduğunda, farkın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla Tukey HSD post-hoc testleri gerçekleştirilmiştir. Demokratik ebeveynlik alt boyutunda ise normallik varsayımı karşılanmadığından Kruskal-Wallis H testi tercih edilmiştir. Anlamlı fark bulunan değişkenlerde, gruplar arası farkları incelemek üzere Tamhane's T2 post-hoc testi kullanılmıştır. Bulgular Tablo 10'da sunulmaktadır.

Tablo 10*Hüküm Durumuna Göre Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması*

Ölçek/Alt Boyut	Hüküm Durumu	N	Ort./M Rank	SS	F/ H	P
Güvenli Bağlanma	Tutuklu	14	3.914	1.290	1.624	0.201
	Hükümlü	113	4.244	1.127		
	Hükümözlü	14	3.742	0.853		
Kaçınan Bağlanma	Tutuklu	14	3.971	1.286	3.157	0.046*
	Hükümlü	113	4.261	1.235		
	Hükümözlü	14	3.400	1.250		
Kaygılı/Kararsız Bağlanma	Tutuklu	14	3.314	1.373	0.863	0.424
	Hükümlü	113	3.789	1.369		
	Hükümözlü	14	3.571	1.176		
Otoriter Tutum	Tutuklu	14	3.526	0.214	1.003	0.370
	Hükümlü	113	3.572	0.396		
	Hükümözlü	14	3.422	0.376		
Aşırı Koruyucu Tutum	Tutuklu	14	2.920	0.357	0.185	0.831
	Hükümlü	113	2.872	0.498		
	Hükümözlü	14	2.809	0.495		
İzin Verici Tutum	Tutuklu	14	3.000	0.517	0.414	0.662
	Hükümlü	113	2.960	0.536		
	Hükümözlü	14	2.833	0.545		
Demokratik Tutum	Tutuklu	14	79.14	-	1.549	0.461

Ölçek/Alt Boyut	Hüküm Durumu	N	Ort./M Rank	SS	F/ H	P
	Hükümlü	113	68.88	-		
	Hükümözlü	14	80.00	-		

Bağlanma stilleri açısından yapılan analizlerde, yalnızca kaçınan bağlanma boyutunda hüküm durumuna göre anlamlı bir fark tespit edilmiştir, $F(2, 138) = 3.157, p = .046$. Post-hoc analizler, hükümlü bireylerin (Ort. = 4.261, SS = 1.235) hükümözlü (Ort. = 3.400, SS = 1.250) bireylere kıyasla anlamlı derecede daha yüksek kaçınan bağlanma puanına sahip olduğunu göstermiştir ($p = .041$). Bu bulgu, hükümlü bireylerin yakın ilişkilerde daha mesafeli ve güvensiz bağlanma eğilimi taşıyabileceğine işaret etmektedir. Diğer grup karşılaştırmalarında (hükümlü-tutuklu ve tutuklu-hükümözlü) anlamlı farklılık saptanmamıştır.

Güvenli bağlanma düzeylerinde gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır, $F(2, 138) = 1.624, p = .201$. Ortalama puanlar incelendiğinde, güvenli bağlanma puanlarının en yüksek olduğu grup hükümlülerdir (Ort. = 4.2442, SS = 1.1271), ancak fark istatistiksel olarak anlamlı değildir. Benzer şekilde, kaygılı/kararsız bağlanma boyutunda da anlamlı bir farklılık saptanmamıştır, $F(2, 138) = 0.863, p = .424$.

Ebeveyn tutumları açısından yapılan ANOVA sonuçları da otoriter ($F(2, 138) = 1.003, p = .370$), aşırı koruyucu ($F(2, 138) = 0.185, p = .831$) ve izin verici ($F(2, 138) = 0.414, p = .662$) tutumlarda hüküm durumuna göre anlamlı farklılıklar olmadığını ortaya koymuştur. Ortalama puanlar arasında küçük farklar olmakla birlikte, istatistiksel olarak anlamlı bir etkiden söz edilememektedir.

Demokratik ebeveynlik boyutunda normallik varsayımı sağlanmadığı için Kruskal-Wallis testi uygulanmış ve gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır, $H(2) = 1.549, p = .461$. Ortalama sıralamalar incelendiğinde, demokratik tutum puanlarının en yüksek olduğu grubun hükümözlü bireyler (mean rank = 80.00), en düşük olduğu grubun ise tutuklular (mean rank = 68.88) olduğu görülmüştür. Ancak bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir.

Sonuç olarak, hüküm durumu yalnızca kaçınan bağlanma stili üzerinde anlamlı bir etki göstermektedir. Diğer bağlanma stilleri ve ebeveyn tutumları açısından hüküm durumuna göre gruplar arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmemiştir. Bu bulgular, özellikle hükümlü bireylerin bağlanma örüntülerinde mesafe ve güvensizlik gibi özelliklerin daha baskın olabileceğine işaret etmektedir.

3.4.2. Korelasyon Tablosu

Araştırmanın dördüncü ve son hipotezini test etmek amacıyla, ceza infaz kurumunda bulunan annelerin bağlanma stilleri ile ebeveyn tutumları arasındaki ilişkileri incelemek üzere korelasyon analizleri gerçekleştirilmiştir. Analiz bulguları, bağlanma biçimleri ile ebeveynlik tutumları arasında bazı anlamlı ilişkilerin olduğunu göstermektedir (bkz. Tablo 11).

Tablo 11

Ebeveyn Tutum Ölçeği ve Erişkin Bağlanma Biçimleri Ölçeği Korelasyon Tablosu

Değişkenler	Güvenli Bağlanma	Kaçınan Bağlanma	Kaygılı-Kararsız Bağlanma	Demokratik Tutum	Otoriter Tutum	Aşırı Koruyucu Tutum	İzin Verici Tutum
Güvenli Bağlanma	1						
Kaçınan Bağlanma	0.285**	1					
Kaygılı-Kararsız Bağlanma	0.174*	0.287**	1				
Demokratik Tutum	0.162	0.131	0.016	1			
Otoriter Tutum	0.199*	0.094	0.040	0.544**	1		
Aşırı Koruyucu Tutum	0.063	0.161	0.126	0.247**	0.157	1	
İzin Verici Tutum	0.069	0.094	0.109	0.316**	0.246**	0.315**	1

Not: * $p < 0.05$; ** $p < 0.01$ (iki yönlü).

Beklentilerin aksine, güvenli bağlanma, otoriter ebeveynlik ile pozitif yönde anlamlı bir ilişki göstermiştir ($r = .199$, $p < .05$). Bu durum, güvenli bağlanmaya sahip bireylerin zaman zaman otoriter tutumları da içeren bir ebeveynlik yaklaşımı sergileyebileceğini düşündürmektedir. Diğer bağlanma türleri ise ebeveynlik tutumlarıyla doğrudan anlamlı bir ilişki göstermemiştir.

Bununla birlikte, bağlanma biçimleri arasında anlamlı ilişkiler saptanmıştır. Bu ilişkilerin ters yönlü olması beklenirken; kaçınan bağlanma, hem güvenli bağlanma ($r = .285$, $p < .01$) hem de kaygılı/kararsız bağlanma ($r = .287$, $p < .01$) ile pozitif ve anlamlı bir ilişki içindedir. Ayrıca, güvenli bağlanma ile kaygılı/kararsız bağlanma arasında da daha zayıf ama anlamlı bir

ilişki bulunmuştur ($r = .174, p < .05$). Ancak mevcut popülasyonda bu yönlü bulguların da elde edilebileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Bu sonuçlar, bağlanma örüntülerinin birbirinden tamamen bağımsız değil, belirli düzeylerde bağlantılı olabileceğini göstermektedir.

Ebeveynlik tutumları arasındaki ilişkiler de dikkat çekicidir. Demokratik tutum, otoriter ($r = .544, p < .01$), aşırı koruyucu ($r = .247, p < .01$) ve izin verici ($r = .316, p < .01$) tutumlarla anlamlı ve pozitif ilişkiler göstermektedir. Bu durum, ebeveynlerin zaman zaman birden fazla tutumu aynı anda benimseyebileceğini ya da farklı durumlarda farklı tutumları birlikte sergileyebileceğini düşündürmektedir.

Benzer biçimde, izin verici tutum; demokratik ($r = .316, p < .01$), otoriter ($r = .246, p < .01$) ve aşırı koruyucu ($r = .315, p < .01$) tutumlarla anlamlı düzeyde pozitif korelasyonlar göstermektedir. Bu sonuçlar, farklı ebeveynlik stillerinin yalnızca bireysel tutumlar değil, aynı zamanda birbiriyle etkileşimli davranış kalıpları olarak da değerlendirilebileceğini göstermektedir.

Öte yandan, aşırı koruyucu tutum ile otoriter tutum arasındaki ilişki zayıf düzeyde olup, anlamlılık sınırına yakın bir düzeydedir ($r = .157, p = .064$). Bu bulgu, bu iki tutumun birbirinden tamamen bağımsız olmadığını ancak her zaman birlikte görülmediklerini ortaya koymaktadır.

Genel olarak bu analizler, bağlanma biçimlerinin birbirleriyle ilişkili olduğunu ve bazı ebeveynlik tutumlarının bir arada ortaya çıkabileceğini göstermektedir. Özellikle demokratik tutumun diğer tutumlarla kurduğu pozitif ilişkiler, ebeveynliğin tek bir boyutta ele alınamayacağını, çok boyutlu ve bağlamsal bir yapı taşıdığını ortaya koymaktadır.

BÖLÜM 4

TARTIŞMA

Bu çalışmanın amacı, ceza infaz kurumlarında bulunan tutuklu ve hükümlü annelerin bağlanma biçimleri ile ebeveynlik tutumları arasındaki ilişkiyi inceleyerek bu ilişkiyi etkileyen sosyo-demografik faktörleri belirlemektir. Araştırmada, annelerin hüküm durumları, yaşları, eğitim seviyeleri, medeni halleri, ceza infaz kurumlarında kalma süreleri ve çocuk sayılarına göre bağlanma biçimlerinin ve ebeveyn tutumlarının nasıl farklılaştığı analiz edilmiştir. İzleyen bölümde araştırmadan elde edilen bulgular, ilgili literatür ışığında tartışılmış ve araştırmanın sınırlılıkları ele alınmıştır. Son bölümde ise yapılacak yeni çalışmalara ilişkin öneriler yer almaktadır.

4.1. Yaş Gruplarına İlişkin Bulguların Değerlendirilmesi

Sosyo-demografik verilere dayalı olarak yapılan değerlendirmeler, ebeveyn tutumları ile yaş grupları arasında bir ilişki olduğunu ortaya koymuş; özellikle otoriter tutum ile yaş grupları arasında anlamlı bir farklılık bulunduğu gözlemlenmiştir.

Araştırmamızda en yüksek otoriter tutum puanı 46-55 yaş grubunda gözlenmiştir. 46-55 yaş grubu, 26-35 yaş grubuna kıyasla anlamlı şekilde daha yüksek otoriter tutum puanı almıştır. Annelerin yaşlarının çocuk yetiştirme tutumları üzerindeki etkilerine ilişkin literatür incelendiğinde yaş ile ebeveyn tutumlarının ilişkili olduğu sonucunu destekler nitelikte çalışmalar ile birlikte yaşı bu tutumlar üzerinde etkisiz olduğunu belirten çalışmaların (Aydoğdu ve Dilekmen, 2016 ve Özyürek, 2004;) da bulunduğu dikkat çekmiştir. Yaptıkları çalışmalarda; Ayyıldız (2005) ve Şanlı (2007), annelerin yaşlarının, aşırı koruyucu ebeveyn tutumları üzerinde anlamlı bir etkisi olduğunu belirtmiştir. Şentürk (2007) tarafından yapılan çalışmada ise annelerin yaşları ilerledikçe baskıcı ve koruyucu tutumlarında azalma görülürken, demokratik tutumlarında artış olduğu tespit edilmiştir. Benzer şekilde Kaynak (2013) da demokratik ebeveyn tutumları ile annelerin yaşları arasındaki anlamlı bir ilişkiden bahsetmiş ve bu ilişkinin pozitif yönde olduğunu belirtmiştir. Bu sonucun aksine Akatlı ve Tunçay (2022), yaşı demokratik tutumun önemli yordayıcılarından biri olduğunu belirtirken, elde ettikleri bulgular doğrultusunda yaş ile demokratik tutum arasında negatif yönde bir ilişki olduğunu,

başka bir deyişle, daha genç yaş gruplarında demokratik tutumların daha belirgin olduğunu, yaş ilerledikçe ise demokratik tutumların azaldığını ortaya koymuşlardır.

Ancak annelerin yaşları ile ebeveyn tutumları arasındaki bu ilişkilerin değerlendirilmesinde, araştırmaların büyük ölçüde kesitsel nitelikte olması önemli bir sınırlılık olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle demokratik tutumların yaşla birlikte azaldığını gösteren bulguların, yaşın doğrudan etkisinden çok bireylerin ait olduğu kuşağın sosyo-kültürel özelliklerinden kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Bu bağlamda kuşak etkisi, ebeveynlik tutumlarını anlamada kritik bir rol oynamaktadır. Daha ileri yaş grubundaki anneler, daha geleneksel ve otoriteye dayalı çocuk yetiştirme anlayışının hakim olduğu dönemlerde sosyalleşmiş olabilirler. Buna karşılık, daha genç annelerin çocuk haklarının, bireysel özgürlüklerin ve iletişim temelli ebeveynliğin ön plana çıktığı bir dönemde yetişmeleri, onların daha demokratik ebeveynlik tutumları benimsemelerine neden olabilir. Dolayısıyla yaşa bağlı olarak gözlemlenen farklılıklar, gelişimsel süreçlerden çok tarihsel ve kültürel bağlamın bir yansıması olabilir. Bu nedenle, yaş değişkeniyle elde edilen bulgular yalnızca bireysel gelişim bağlamında değil; aynı zamanda toplumsal dönüşüm ve kuşak farklılıkları çerçevesinde ele alınmalıdır.

Araştırma sonuçları literatürle birlikte değerlendirildiğinde ceza infaz kurumlarındaki annelerin, yaşadıkları izolasyon ve stresle birlikte yılların getirdiği deneyimlere dayalı olarak çocuklarını koruma ve kontrol etme konusunda daha katı bir yaklaşım benimseyerek daha az esnek, daha fazla kısıtlayıcı ve kontrolcü tutumlar sergilediği düşünülmüştür.

Bağlanma biçimlerine ilişkin yapılan analizler, güvenli bağlanma alt boyutunda yaş grupları arasında anlamlı düzeyde bir fark olduğunu ortaya koymuştur. En yüksek güvenli bağlanma puanı 18-25 yaş grubunda gözlenmiştir. Bu sonuç, ergenlikten erken yetişkinliğe geçiş sürecinde yaşanan psikososyal gelişim dönemleriyle ilişkili olabilir. Erken yetişkinlik döneminde bireylerin kimlik gelişimini tamamlamaya daha yakın oldukları ve bu dönemde ebeveyn ilişkilerinin daha güvenli bir nitelik kazandığı öne sürülmektedir (Arnett, 2000). Bu durum, 18-25 yaş grubundaki daha yüksek güvenli bağlanma puanlarını açıklayabilir.

Chopik ve arkadaşları (2019), bağlanma stillerinin zaman içinde nasıl değiştiğini incelemiş ve yaş ilerledikçe güvenli bağlanma seviyelerinde düşüş olabileceğini belirtmiştir. Bu düşüşün nedenleri arasında artan sorumluluklar, yaşam stresörlerinin yoğunlaşması ve sosyal destek sistemlerindeki değişimler gösterilmiştir. Bununla birlikte, yaşa bağlı olarak güvenli bağlanma düzeylerinde gözlenen bu farklılıkların yalnızca bireysel gelişim süreçlerden kaynaklandığını söylemek yeterli olmayabilir. Bu noktada kuşak etkisi de dikkate alınmalıdır. Farklı yaş gruplarındaki bireylerin çocukluk ve gençlik dönemlerinde maruz kaldıkları sosyal, kültürel ve ekonomik koşullar; aile yapısı, iletişim biçimleri ve toplumsal normlar gibi faktörler bağlanma

stillerinin gelişiminde belirleyici olabilir. Bu açıdan bakıldığında, genç yaş grubundaki annelerin daha güvenli bağlanma örüntüleri göstermesi, sadece gelişimsel bir avantajdan değil, aynı zamanda daha birey merkezli, duygusal ifade ve ilişki kurmaya önem verilen bir toplumsal ortamda yetişmiş olmalarından da kaynaklanıyor olabilir.

4.2. Medeni Duruma İlişkin Bulguların Değerlendirilmesi

Medeni durumun ebeveyn tutumları ve bağlanma biçimleri üzerindeki etkisi incelendiğinde medeni durumun; ebeveyn tutumları üzerinde belirgin bir fark yaratmadığı görülmüştür. Ebeveynlik tutumlarının genellikle bireyin kendi çocukluk deneyimleri ve psikososyal çevresiyle şekillendiği bilinmektedir (Baumrind, 1971).

Medeni duruma göre bağlanma biçimlerinde farklılaşmanın olup olmadığına ilişkin analiz sonuçlarına göre ise anlamlı bir fark bulunmuştur. Buna göre evli bireyler, bekar veya dul veya boşanmış kişilere göre anlamlı derecede güvenli bağlanma biçimi sergilemektedir. Bu durum evliliğin bireylere sağladığı sosyal destek mekanizmalarının güvenli bağlanmayı destekleyici bir rol oynayabileceğini düşündürmüştür. Dul veya boşanmış bireyler yönünden baktığımızda ise bu sonuç bu bireylerin süreç içerisinde yaşadıkları duygusal stres ve maruz kaldıkları toplumsal kalıp yargıların bağlanma örüntülerinde bozucu etki yaratmasından kaynaklanıyor olabilir.

Literatürde: bağlanma davranışı, yaşamın ilk yıllarında genellikle birincil bakıcıya (çoğunlukla anne) yönelirken, ilerleyen yıllarda bu davranışın kapsamı genişler ve birey, akranlarıyla ve özellikle cinsel çekim duyduğu kişilerle bağlanma kurma eğilimine girer (Bowlby, 2012). Yetişkinlikte bağlanmayı ilk ele alan kuramcılar Hazan ve Shaver (1987), erken dönemde güvenli bağlanma deneyimi yaşayan bireylerin, ilerleyen yaşlarda daha sağlıklı romantik ilişkiler kurma eğiliminde olduğunu ileri sürmüştür. Diğer yandan, güvensiz bağlanma stillerine sahip bireyler de, olumlu ilişki deneyimleri sayesinde zamanla daha güvenli bağlanma stilleri geliştirebilmektedir (Mikulincer ve Shaver, 2016). Bununla birlikte İlaslan (2009), güvenli bağlanma biçimi sergileyen yetişkinlerin, romantik ilişkilerinde daha kararlı ve duygusal olarak dengeli bir yaklaşım benimseyerek ilişkiyi sürdürebilme konusunda daha tutarlı olduğunu belirtmiştir. Bu durumda iki yönlü bir yaklaşımla; güvenli bağlananların evliliği devam ettirmede daha istikrarlı davrandığı ve evli bireylerin ilişkideki destekleyici rol sayesinde güvenli bağlanma biçimi sergilediği söylenebilir. Bu bulgular, bağlanma davranışının gelişimsel süreçte esneklik gösterebileceğini ve deneyimlere bağlı olarak değişebileceğini ortaya koymaktadır.

4.3. Eğitim Durumuna İlişkin Bulguların Değerlendirilmesi

Araştırmamızda hükümlü ve tutuklu annelerin eğitim durumlarına göre bağlanma biçimleri ve ebeveyn tutumlarında farklılaşma olup olmadığı incelenmiş fakat anlamlı bir fark bulunamamıştır. Ancak genel puan eğilimleri dikkate alındığında demokratik ve otoriter ebeveyn tutumlarının üniversite ve üstü eğitim seviyesindekilerde yüksek olduğu görülmektedir. Aşırı koruyucu tutum lise mezunlarındaki annelerde daha yüksek görülürken, izin verici tutum açısından en yüksek puanı ortaokul mezunlarının aldığı görülmektedir. Ayyıldız (2005), Yaprak (2007), Özyürek (2004) ve Şanlı (2007) gibi pek çok çalışma ile tutarlı olacak şekilde Kaynak (2013), annelerin öğrenim düzeylerinin demokratik ve otoriter ebeveynlik tutumları üzerinde anlamlı bir farklılık yarattığını ortaya koymuştur. Bu farkın yönüne bakıldığında ceza infaz kurumunda bulunan anneler arasında en yüksek demokratik tutum puanına sahip olanların üniversite mezunları olduğu belirlenmiştir. Öte yandan, eğitim durumunun otoriter tutum üzerindeki etkisi değerlendirildiğinde, ceza infaz kurumundaki anneler arasında en yüksek otoriter tutuma sahip olanların okur-yazar olmayan anneler olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçla farklılaşır şekilde Aydoğdu ve Dilekmen (2016) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, ebeveynlerin eğitim düzeylerine göre otoriter ve izin verici ebeveyn tutumları alt boyutları arasında anlamlı bir fark bulunmazken, demokratik ve aşırı koruyucu ebeveyn tutumları alt boyutlarında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Söz konusu araştırmada, ön lisans mezunlarının, ortaokul mezunu ebeveynlere kıyasla daha yüksek düzeyde demokratik tutum sergiledikleri bulunmuştur. Ayrıca, ebeveynlerin öğrenim seviyesinin artmasıyla birlikte aşırı koruyucu tutumlarının da arttığı belirlenmiştir. Şentürk (2007) tarafından yapılan çalışmada, annelerin eğitim düzeyindeki farklılıkların çocuk yetiştirme tarzlarında da değişikliklere yol açtığı, eğitim seviyesi arttıkça koruyucu çocuk yetiştirme tutumlarında bir azalma ve demokratik tutumlarda ise bir artış gözlemlendiği bulunmuştur.

4.4. Ceza İnfaz Kurumlarında Bulunma Süresine İlişkin Bulguların Değerlendirilmesi

Ceza infaz kurumlarında bulunma süresi ile bağlanma biçimleri ve ebeveyn tutumları arasındaki ilişkiye bakıldığında istatistiksel olarak anlamlı bir sonuca ulaşılamamıştır. Ancak, kaçınan bağlanma değerinin yüksek seviyede olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte; 6–10 yıl kalan bireylerin kaçınan bağlanma puanları, 0–2 yıl kalan bireylerin puanlarına kıyasla anlamlı düzeyde daha yüksektir. Özellikle 6-10 yıl ceza infaz kurumunda kalan bireylerde en yüksek seviyede olması uzun süreli mahkumiyetin bireylerin sosyal ilişkilerinde mesafeli

olmasına yol açabileceğini düşündürmektedir. Ceza infaz kurumunda uzun süre kalan bireylerin, dış dünyaya ve insan ilişkilerine karşı daha temkinli yaklaşımları, duygusal bağ kurmada zorlanmaları olası bir sonuçtur. Araştırmanın sonuçları alanyazınla karşılaştırılmak istendiğinde yalnızca Kaynak (2013)'ın araştırmasına ulaşılmış. Söz konusu araştırmada ceza infaz kurumlarında bulunma süresi ile ebeveyn tutumları arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir. Diğer yandan ceza infaz kurumlarında bulunma süresinin bağlanma biçimleri ile ilişkisini anlamaya yönelik bir çalışmaya rastlanmamıştır.

4.5. Çocuk Sayısına İlişkin Bulguların Değerlendirilmesi

Yavuzer (1996), ebeveynlerin sahip oldukları çocuk sayısının, onların çocuk yetiştirme tutumları ve davranışları üzerinde etkili olabileceğini ifade etmiştir. Çocuk sayısındaki artışın, ebeveynlerin çocuklarına yönelik ilgi, disiplin anlayışı ve sağladıkları bireysel destek gibi faktörleri şekillendirebileceğini vurgulamıştır. Bu doğrultuda, ebeveynlerin çocuk sayısına bağlı olarak farklı tutum sergileyebileceği belirtilmiştir. Nitekim çocuk sayısındaki artış, ebeveynlerin daha disiplin odaklı veya denetleyici tutumlara yönelmesine zemin hazırlayabilir. Özellikle çok çocuklu ailelerde, bireysel ihtiyaçlara odaklanmakta zorlanan ebeveynlerin daha otoriter veya tutarsız tutumlar sergileme eğiliminde oldukları görülebilir. Buna karşılık, az sayıda çocuğa sahip ebeveynlerin, çocuklarının bireysel gelişimine daha fazla zaman ve enerji ayırabildiği, dolayısıyla daha demokratik ve destekleyici bir ebeveynlik yaklaşımı benimseyebildikleri ifade edilebilir. Bu bağlamda çocuk sayısı, ebeveynlik pratiklerinin niteliğini şekillendiren çevresel ve yapısal bir etken olarak değerlendirilebilir.

Çalışmamızda çocuk sayısının ebeveyn tutumları üzerindeki etkisi açısından bulgular incelendiğinde demokratik, otoriter ve izin verici tutumlar açısından anlamlı bir farka rastlanmamışken; aşırı koruyucu tutumun çocuk sayısına bağlı olarak istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık gösterdiğini görülmüştür. Aşırı koruyucu tutum alt boyutunda, 3-4 çocuğa sahip ebeveynlerin, 1-2 veya 5 ve daha fazla çocuk sahibi ebeveynlere kıyasla anlamlı düzeyde daha yüksek aşırı koruyucu tutum sergilediği belirlenmiştir. 3-4 çocuk sahibi bireylerin aşırı koruyucu tutum puanlarının daha yüksek olması, ebeveynlerin çocuk sayısı arttıkça çocuklarını daha fazla koruma eğiliminde olabileceğini düşündürmektedir. Ancak, çocuk sayısı daha da arttıkça 5 ve üstü çocuğu olan ebeveynlerin, tüm çocukları üzerinde aynı düzeyde kontrol sağlamaları daha zor hale gelebilir. Bu zorlukla başa çıkmak için anneler, daha esnek tutumlar sergileyerek çocuklarını bireysel olarak korumak yerine, aileyi bir bütün olarak

korumaya yönelik stratejiler geliştirmiş olabilirler. Bu sebeple bu kategoride 3-4 çocuğu olanlara kıyasla daha düşük puanlar gözlenmiş olabilir.

Buna ek olarak; demokratik, otoriter ve izin verici tutumlar açısından çocuk sayısının belirgin bir etkisinin bulunmaması, ebeveynlik tutumlarının yalnızca çocuk sayısıyla açıklanamayacağını göstermektedir.

Aydoğdu ve Dilmen (2016)'in çalışmaları araştırma sonucumuzla büyük ölçüde benzerlik göstermektedir. Araştırma sonucumuzdan ayrıştığı nokta ise, tek çocuğu olan ebeveynlerin, iki çocuğu olan ebeveynlere kıyasla anlamlı düzeyde daha yüksek derecede aşırı koruyucu tutum gösterdikleri sonucuna ulaşmış olmasıdır. Bu farklılık örneklem farklılığından kaynaklanıyor olabilir. Araştırmamızda 1 ve 2 çocuğu olan anneler birlikte ele alınmış, ayrıştırılmamıştır.

Ceza infaz kurumlarındaki annelerin; toplumsal dışlanma, çocuklarından uzakta olma nedeniyle gerektiğinde uygun yönlendirme yapamama, çocuklarının kendileri gibi bir hayat yaşamalarından korkma, ekonomik zorluklar ve psikolojik stres gibi toplumun geri kalanından farklı deneyimler yaşamaları çocuklarına karşı daha fazla koruma ihtiyacı hissetmelerine neden olmuş olabilir. Bu durum, ceza infaz kurumlarındaki ebeveynlerin çocuklarına karşı daha aşırı koruyucu tutumlar geliştirmelerine yol açıyor olabilir.

Kaynak (2013) araştırmasında, çocuk sayısının, annelerin demokratik tutumları üzerinde farklı etkiler yarattığını ortaya koymaktadır. Araştırma bulgularına göre, grupların sıra ortalamaları incelendiğinde, en yüksek demokratik tutuma 3 çocuk sahibi annelerin sahip olduğu belirlenmiştir. Bunu sırasıyla 2 çocuğa sahip anneler, tek çocuklu anneler ve en düşük demokratik tutuma sahip olan 4 ve daha fazla çocuğu bulunan anneler takip etmektedir. Bu bulgular, çocuk sayısının artışıyla birlikte demokratik tutumun belirli bir noktaya kadar arttığını, ancak 4 ve daha fazla çocuk sahibi annelerde bu tutumun belirgin şekilde azaldığını göstermektedir. Çocuk sayısı ve demokratik tutum arasında anlamlı bir ilişki olduğunu vurgulayan Güneysu ve Bilir (1988), Haktanır ve Baran (1998), Yaprak (2007) ile Şentürk (2007) ise çalışmalarında, kardeş sayısının artmasıyla ebeveynlerin demokratik tutumlarında azalma yaşandığını ortaya koymuş ve bu sonuçlara ilişkin çocuk sayısının artmasıyla annelerin çocuklarına ayırdığı zamanın azalması ve evde düzen kurmanın zorlaşması nedeniyle otoriter tutumun arttığı, demokratik tutumun ise azaldığı fikrini öne sürmüştür. Ancak, ceza infaz kurumlarındaki anneler açısından değerlendirildiğinde, çocuklarından uzak olmalarının ve onlarla düzenli olarak iletişim kuramamalarının bu sonuçları etkileyebileceği düşünülmektedir (Kaynak, 2013).

4.6. Hüküm Durumuna İlişkin Bulguların Değerlendirilmesi

Araştırmanın ikinci hipotezi, “Annelerin hüküm durumlarına göre bağlanma biçimleri farklılık gösterecektir.” şeklinde formüle edilmiştir. Bu doğrultuda, tutuklu ve hükümlü annelerin güvenli bağlanma biçimlerini daha fazla sergilemeleri, hükümlü annelerin ise kaygılı/kararsız ya da kaçınan bağlanma biçimlerine daha yatkın olmaları beklenmiştir. Bu hipotezin temelinde, annelerin çocuklarından uzun süre ayrı kalma durumlarının bağlanma stillerini etkileyebileceği varsayımı yer almaktadır.

Hipoteze ilişkin bulguların analizi annelerin bağlanma biçimlerinin hüküm durumlarına göre farklılık gösterdiğini ortaya koymuştur. Hükümlü bireyler ile hükümlü bireyler arasında kaçınan bağlanma stilinde anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu doğrultuda araştırmanın ikinci hipotezi kısmen kabul edilmiştir.

Araştırma sonucumuz söz konusu literatürle de tutarlılık göstermektedir. Nitekim literatürde, çocuklarından uzun süre ayrı kalan annelerin bağ kurma kapasitelerinde zorluklar yaşayabildikleri belirtilmektedir. Örneğin, Poehlmann (2005), ceza infaz kurumunda bulunan annelerin çocuklarına karşı bağlanma stillerinde bozulmalar görülebildiğini ve bu durumun kaygılı ya da kaçınan bağlanma biçimlerine neden olabileceğini ifade etmektedir. Benzer şekilde, Arditti ve arkadaşları (2010), ceza infaz kurumunda bulunan annelerin çocuklarıyla kurdukları ilişkilerde duygusal mesafenin arttığını ve bağlanma süreçlerinin sekteye uğrayabildiğini belirtmektedir. Özellikle hüküm giymiş anneler için cezanın süresinin belirli ve uzun olması, annede umutsuzluk, suçluluk ve düşük öz-yeterlilik duygularına yol açarak güvenli bağlanma geliştirmelerini zorlaştırabilir.

Araştırmanın üçüncü hipotezi, “Annelerin hüküm durumlarına göre ebeveynlik tutumları farklılık gösterecektir.” şeklinde belirlenmiştir. Bu bağlamda, hükümlü annelerin daha otoriter ve mesafeli, tutuklu ve hükümlü annelerin ise daha demokratik ve destekleyici ebeveynlik tutumları sergilemeleri beklenmiştir. Ancak elde edilen bulgular, annelerin ebeveyn tutumlarının hüküm durumlarına göre anlamlı düzeyde bir farklılık göstermediğini ortaya koymuştur. Bu durum, araştırma kapsamında öne sürülen hipotezin desteklenmediğini göstermektedir.

Bu bulgunun birkaç farklı şekilde yorumlanabileceği düşünülmektedir. Öncelikle, tutuklu ya da hükümlü olma durumu, annenin ebeveynlik tutumları üzerinde doğrudan belirleyici olmayabilir. Ceza infaz kurumu ortamında bulunmanın getirdiği izolasyon, duygusal stres ve belirsizlik gibi ortak deneyimler, tüm annelerde benzer ebeveynlik yaklaşımlarının gelişmesine yol açmış olabilir. Ayrıca, ceza infaz kurumundaki annelerin çocuklarıyla olan fiziksel

temaslarının sınırlı olması, ebeveynlik tutumlarını dışa vurma biçimlerinde farkı azaltmış olabilir. Bir diğer olasılık ise; ebeveynlik tutumlarının sadece ceza infaz sürecinin niteliğiyle değil, annelerin kişisel kaynakları, geçmiş ebeveynlik deneyimleri ve bağlanma biçimleriyle de ilişkili olabileceğidir. Son olarak, annelerin çocuklarına yönelik duygu ve tutumlarını ifade etme şekillerinde sosyal olarak kabul gören yaklaşımları benimsemeleri olabilir; bu durum, verilen yanıtların birbirine yaklaşmasına neden olmuş olabilir (sosyal beğenirlik etkisi).

Araştırma bulguları, literatürdeki mevcut çalışmalarla karşılaştırıldığında, ceza infaz kurumlarının bireylerin psikososyal gelişimi üzerinde belirleyici bir rol oynadığı, ancak bağlanma biçimlerinin ve ebeveynlik tutumlarının sadece ceza infaz kurumu deneyimi ile şekillenmediği anlaşılmaktadır.

4.7. Annelerin Bağlanma Stilleri ile Ebeveynlik Tutumları Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi

Bu çalışma, ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlü ve tutuklu annelerin bağlanma biçimleri ile ebeveyn tutumları arasındaki ilişkiyi de incelemiştir. Gerçekleştirilen analizler sonucunda, güvenli bağlanma stili ile otoriter ebeveynlik tutumu arasında pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Çalışma sonucumuz ile benzer şekilde, Akatlı ve Tunçay (2022)'in, 2-6 yaş arasında çocukları bulunan ve 18-60 yaş arası 293 ebeveynin bağlanma örüntüleri ile çocuklarını yetiştirme tutumları arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmada güvenli bağlanma ile otoriter ebeveynlik tutumu arasında pozitif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir. Mahasneh ve arkadaşları (2013) tarafından gerçekleştirilen araştırma bulgularına göre, bireylerin güvenli bağlanma stiline sahip olmaları ile ebeveynlerinde algıladıkları otoriter tutum arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Tuna (2018) tarafından anneler üzerinde gerçekleştirilen araştırmada, güvenli bağlanma stiline sahip annelerin otoriter tutumları daha fazla sergileyebildiğini ve bu iki değişken arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya konmuştur. Parlak'ın (2020) yürüttüğü araştırmada ise ebeveynlerin kendi anne babalarına yönelik olumlu bağlanma algısına sahip olmaları, çocuklarına karşı daha çok demokratik bir tutum sergilemeleriyle ilişkilendirilmiştir. Öte yandan, ebeveynin kendi ebeveynine yönelik bağlanma algısının olumsuz olması durumunda ise otoriter ya da izin verici tutumların daha yaygın olarak benimsendiği belirlenmiştir. Yapılan literatür taramasında araştırma sonucumuza karşı çıkar başka bir araştırmaya rastlanmamıştır. Ahmadova (2019) ise 13-17 yaş aralığında çocukları olan 237 anne ve çocuklarının katılımıyla gerçekleştirdiği çalışmada, annelerin kaygılı bağlanma stiline otoriter ebeveyn tutumu ile

pozitif; kaçınan bağlanma stilinin ise otoriter tutum ile negatif yönde ilişkili olduğunu belirtmiştir.

Bu bulguyu kültürel bağlamda ele alacak olursak, Batı toplumlarında gerçekleştirilen çalışmalarda, ebeveynlik tarzlarının çocukların psikolojik gelişimi üzerindeki etkilerinin genellikle öngörülen şekilde olduğu görülmüştür. Ancak bazı araştırmalar, ebeveynlik yaklaşımlarının etkilerinin kültürel farklılıklara bağlı olarak değişebileceğine dikkat çekmiştir (Sümer ve ark., 2010). Her toplumda ebeveynler, kendi kültürel değerleri ve inançları doğrultusunda, çocuklarına yönelik eğitim ve bakım anlayışlarını belirler. Bu değerler, çocuk yetiştirme tutumları ve davranışları şeklinde günlük yaşamda uygulamaya konur ve kültüre özgü işlevsellik gösterir (Kağıtçıbaşı, 2006; Maccoby ve Martin, 1983). Türkiye'de toplulukçuluğun güçlü olduğu, çeşitli araştırmalarda ortaya konulmuştur (Oishi, Diener, Lucas ve Suh, 1999). Kağıtçıbaşı (2007) ise Türk kültürünü bir "ilişkililik kültürü" olarak tanımlamıştır. Türkiye gibi toplulukçu kültürlerde ebeveynlik tutumları, bireyci kültürlerle kıyasla farklılıklar gösterebilmektedir. Triandis (1989), bireyci ve toplulukçu kültürler arasındaki farklılıkları açıklarken, ebeveynlik stillerinin de bu kültürel değerlerden etkilendiğini vurgulamış, bireyci kültürlerde çocukların bağımsızlık ve kendini gerçekleştirme yönünde desteklendiğini, toplulukçu kültürlerde ise aileye ve topluma uyum sağlamanın ön planda olduğunu ifade etmiştir. Kağıtçıbaşı (2007; 2012) ve Rudy ile Grusec (2001) gibi araştırmacılar, bireyci kültürlerde yetişen çocukların ebeveynlerinin otoriter tutumlarını reddedilmenin bir göstergesi olarak algılarken, otoriter eğilimlerin daha yaygın olduğu toplulukçu kültürlerdeki çocukların ise bu tutumları farklı yorumlayarak ebeveynlerini diğer kültürlerdeki çocuklar kadar sıcak ve kabullenici görebileceklerini ileri sürmüştür. Başka bir deyişle, kültürel normların, çocukların ebeveyn davranışlarını algılama biçimini ve bu davranışlara yönelik beklentilerini şekillendirdiği vurgulanmaktadır (Soenens ve Beyers, 2012).

Bu bağlamda, otoriter ebeveynlik tutumu olumsuz bir kontrol mekanizması olarak değil, çocuğun duygusal güvenliğini sağlayan ve onun toplumla uyumunu destekleyen bir yaklaşım olarak değerlendirilmektedir. Bu nedenle, Türkiye'deki bağlanma araştırmalarında otoriter tutumla güvenli bağlanma arasında pozitif bir ilişki bulunması, kültürel bir bağlamda anlamlı olabilir.

4.8. Çalışmanın Sınırlılıkları

Yürütülen bu araştırmanın birtakım sınırlılıkları da mevcuttur. Araştırma verileri, Ankara ilinde bulunan kadın ceza infaz kurumlarındaki hükümlü ve tutuklulardan elde edilmiş ve bu grupla sınırlı tutulmuş, çalışmanın örnekleme tesadüfi örnekleme yöntemi ile oluşturulmuştur. Araştırmada kullanılan ölçeklerin kişilerin kendini değerlendirmesine dayanan ölçekler olması sebebiyle, katılımcıların eğitim durumu, soruları anlama ve tarafsızca cevaplama, kendini olumlu göstermek için yanıltıcı davranma gibi kendini bildirimden doğan sınırlılıkların sonuçlara etki edebileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Çalışmada kullanılan ölçme araçlarından Erişkin Bağlanma Biçimleri Ölçeği'nin sehven yapılan bir hata sonucu son uyarlama çalışmalarından bir önceki versiyonunun katılımcılara uygulanmış olması araştırmanın bir başka sınırlılığıdır. Dolayısıyla, çalışma sonrası ortaya konan bulguların bu sınırlılıklar çerçevesinde değerlendirilmesi önemli görülmektedir.

Ayrıca, araştırmada kullanılan Erişkin Bağlanma Biçimi Ölçeği'nin ikinci bölümüne ilişkin iç tutarlılık katsayıları düşük bulunmuştur. Bu durum, elde edilen bulguların bağlanma biçimlerini yansıtmada gücünü sınırlayabilir. Ölçeğin Türkçe formunun daha önceki uyarlama çalışmasında da düşük güvenirlik değerleri bildirilmiş olması (Sabuncuoğlu ve Berkem, 2006), bu durumun yalnızca örnekleme özgü olmadığını göstermektedir. Bu nedenle elde edilen sonuçlar, bağlanma biçimlerine ilişkin çıkarımlarda dikkatli biçimde ele alınmalı ve gelecek çalışmalarda bağlanma biçimlerini değerlendirmek üzere daha yüksek psikometrik özelliklere sahip araçların tercih edilmesi önerilmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırma, ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlü ve tutuklu annelerin bağlanma biçimleri ile ebeveyn tutumları arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma kapsamında elde edilen bulgular, güvenli bağlanma stili ile otoriter ebeveynlik tutumu arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Benzer şekilde, literatürle uyumlu olarak, güvenli bağlanma ve otoriter ebeveyn tutumu arasındaki ilişki farklı çalışmalarda da doğrulanmıştır. Bununla birlikte, annelerin yaşlarının çocuk yetiştirme tutumları üzerindeki etkisi literatürde farklı bulgularla ele alınmış olup, ceza infaz kurumlarındaki annelerin yaşa bağlı olarak daha koruyucu ve otoriter tutumlar sergileyebileceği öne sürülmüştür.

Medeni durumun, bağlanma biçimlerine etkisi anlamlı bulunmuş, evli annelerin daha güvenli bağlanma stillerine sahip olduğu tespit edilmiştir. Eğitim düzeyi ile ebeveynlik tutumları arasında genel anlamda anlamlı bir ilişki saptanmamış olsa da, belirli öğrenim seviyelerine sahip annelerin farklı ebeveyn tutumları sergileme eğiliminde oldukları gözlemlenmiştir. Ceza infaz kurumlarında bulunan annelerin bağlanma biçimleri ile eğitim düzeyleri arasındaki ilişki, daha derinlemesine araştırılması gereken bir konu olarak ortaya çıkmıştır.

Çocuk sayısının ebeveyn tutumları üzerindeki etkisi, özellikle aşırı koruyucu tutumlar açısından anlamlı bulunmuş, 3-4 çocuk sahibi annelerin daha fazla aşırı koruyucu tutum sergilediği belirlenmiştir. Bu durum, çocuk sayısının artışıyla birlikte ebeveynlerin koruma eğilimlerinin arttığını göstermektedir. Ayrıca, ceza infaz kurumlarındaki anneler için çocuk sayısının etkisi, annelerin çocuklarından uzak olmalarının ve düzenli iletişim kuramamalarının etkisiyle şekillenmiş olabilir.

Son olarak, hüküm durumu ile bağlanma biçimleri arasında kaçınan bağlanma açısından anlamlı farklar gözlemlenmiş, uzun süreli mahkumiyetin bireylerin bağlanma stillerini ve ebeveynlik tutumlarını şekillendirdiği düşünülmüştür. Hükümlü annelerin, çocuklarıyla daha mesafeli bağlar kurması, çocukların psikososyal gelişimleri üzerinde olumsuz etkiler yaratabilir.

Bu araştırmanın en dikkat çekici yönlerinden biri, ceza infaz kurumlarında tutuklu ve hükümlü annelerle yürütülmüş olmasıdır. Literatürde bu gruba ulaşmanın zorluğu nedeniyle benzer çalışmalara çok sınırlı sayıda rastlanmaktadır. Bu bağlamda, çalışmanın güçlü yönlerinden biri, doğrudan saha verisine dayalı özgün bulgular sunmasıdır. Örneklem grubuna

erişim, ciddi bir kurumsal iş birliği ve etik hassasiyet gerektirdiğinden, bu çalışmanın gerçekleştirilmiş olması bilimsel açıdan önemli bir başarı olarak değerlendirilebilir. Ayrıca, annelerin bağlanma biçimleri ile ebeveynlik tutumlarını ceza infaz kurumu bağlamında birlikte ele alması, mevcut literatürde nadir görülen çok boyutlu bir analiz olanağı sunmaktadır. Bu durum, çalışmayı yalnızca sosyal bilimler literatürüne değil, aynı zamanda uygulamalı alanlara ve ceza infaz sistemine yönelik politika geliştirme süreçlerine de değerli katkılar sunabilecek nitelikte kılmaktadır.

Genel olarak, bu araştırmanın bulguları, ceza infaz kurumlarında bulunan annelerin bağlanma biçimleri ve ebeveyn tutumlarının, sadece ceza infaz kurumu deneyimiyle değil, bireyin geçmiş deneyimleri demografik özellikler ve sosyal çevresiyle de ilişkili olduğunu göstermektedir. Bu nedenle, ceza infaz kurumlarında bulunan annelere yönelik psikososyal destek programlarının artırılması, özellikle kaçınan bağlanma eğilimleri gösteren bireyler için destekleyici mekanizmaların oluşturulması önerilmektedir.

Ayrıca, ebeveyn tutumlarını geliştirmeye yönelik eğitim programlarının ceza infaz kurumlarındaki annelere yönelik olarak düzenlenmesi, çocuklarıyla daha sağlıklı bağlar kurmalarını ve annelerin ebeveynlik stillerini bilinçli bir şekilde yönlendirmelerine yardımcı olabilir. Özellikle, çocuklarıyla sınırlı iletişim kurabilen annelerin demokratik ebeveynlik becerilerini destekleyecek stratejiler geliştirilmesi, bu bireylerin ebeveyn rollerini daha sağlıklı bir şekilde sürdürebilmelerine katkıda bulunabilir. Bu tür müdahaleler hem annelerin hem de çocuklarının psikososyal gelişimini destekleyerek, uzun vadede daha olumlu sonuçlar elde edilmesine yardımcı olabilir.

Bu araştırma, ceza infaz kurumlarındaki annelerin bağlanma biçimleri ile ebeveyn tutumları arasındaki ilişkiye dair önemli bulgular sunmakla birlikte, bazı sınırlılıklara da sahiptir. Çalışma yalnızca belirli bir ceza infaz kurumunda yürütülmüş olup, elde edilen sonuçlar genellenebilirlik açısından sınırlıdır. Gelecek araştırmaların, farklı ceza infaz kurumlarında benzer örneklerle gerçekleştirilmesi, kurumlar arası farklılıkların annelerin bağlanma stilleri ve ebeveyn tutumları üzerindeki etkilerini daha ayrıntılı biçimde ortaya koyabilir. Ayrıca, çalışmada yaş, medeni durum, eğitim düzeyi ve çocuk sayısı gibi sosyo-demografik değişkenler sınırlı ölçüde ele alınmıştır. Bu değişkenlerin ebeveynlik tutumlarına olan etkileri, daha büyük ve çeşitlendirilmiş örneklerle derinlemesine analiz edilebilir. Özellikle ceza infaz ortamına özgü stres, izolasyon ve belirsizlik gibi etkenlerin, annelerin ebeveynlik stratejileri üzerindeki yansımalarını inceleyen nitel çalışmaların alanyazına önemli katkılar sunacağı düşünülmektedir. Buna ek olarak, ceza infaz kurumunda olmayan ancak dışarıda

büyüyen çocuklarla anneleri arasındaki bağlanma süreçlerini anlamaya yönelik çalışmalar, ebeveyn-çocuk ilişkisinin bu özgün bağlamda nasıl şekillendiğini daha net ortaya koyabilir.

KAYNAKÇA

- Abalı, O., Onur, M., Gürkan, K., Çelik, Ö. ve Tüzen, Ü. D. (2006). İlköğretim çağı çocuklarındaki davranım bozukluğu semptomlarının sosyo-demografik verilere göre değerlendirilmesi. *Düşünen Adam: Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi*, 19(1), 14-19.
- Açık, Ö. (2008). *Evlilik uyumu ve bağlanma stilleri arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Ainsworth, M. D. S., Blehar, M. C., Waters, E., ve Wall, S. (1978). *Patterns of attachment: A psychological study of the strange situation*. Lawrence Erlbaum.
- Ahmadova, P. (2019). *Annenin bağlanma özellikleri ile ebeveyn tutumları ve çocukların ruhsal, davranışsal durumu arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Akatlı, R. ve Tunçay, G. Y. (2022). Ebeveynlerin bağlanma biçimlerinin çocuk yetiştirme tutumları üzerindeki yordayıcı rolü. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 6(1), 175-203.
- Akgün, R. (2012). *Kadın hükümlülerin ceza infaz kurumunda yaşadıkları sorunlar ve başa çıkma tarzlarının belirlenmesi: Eskişehir Çifteler Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu örneği* (Yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Akkoca, Y. (2009). *Doğum sonrasında anne-bebek bağlanmasını etkileyen faktörler*. Uzmanlık tezi, Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi.
- Aksoy, A. B. ve Kılıç, K. M. (2019). Tutuklu/hükümlülerin ebeveynlik tutumları ile kendi ebeveynlerinden algıladıkları ebeveynlik tutumları arasındaki ilişki. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(3), 672-685.
<https://doi.org/10.32709/akusosbil.505170>
- Alejos, M. (2005). *Babies and small children residing in prisons. geneva, quaker united nations office*. Human Rights ve Refugees Publications.
- Arditti, J. A., Burton, L., ve Neeves-Botelho, S. (2010). Maternal distress and parenting in the context of cumulative disadvantage. *Family Relations*, 49(2), 142–164.
<https://doi.org/10.1111/j.1545-5300.2010.01315.x>
- Arnett, J.J. (2000). Emerging adulthood: A theory of development from the late teens through the twenties. *American Psychologist*, 55, 469- 480.

- Arslan, E. (2008). *Bağlanma stilleri açısından ergenlerde Erikson'un psikososyal gelişim dönemleri ve ego kimlik süreçlerinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Aydın, M. (2021). *Ceza infaz kurumu ortamında çocukların psikolojik gelişimi ve sosyal etkileri*. Ankara Üniversitesi Yayınları.
- Aydoğdu, F. ve Dilekmen, M. (2016). Ebeveyn Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt: 11, Sayı: 2.
- Ayyıldız, T. (2005). *Zonguldak il merkezlerinde 0-6 yaş çocuğu olan annelerin çocuk yetiştirme tutumları*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Zonguldak.
- Baradon, T., Fonagy, F., Bland, K., Lenard, K. ve Sled, M. (2008). New Beginnings: An experience-based programme addressing the attachment relationship between mothers and their babies in prison. *Journal of Child Psychotherapy*, 34(2), 240-258.
- Barbaroğlu, A. (2016). *Çocuk psikolojisi ve ruh sağlığı*. Vize Yayıncılık.
- Bartholomew, K. ve Horowitz, L. (1991). Attachment styles among young adults: A test of a four-category model. *Journal Of Personality And Social Psychology*, 61(2), 226-244.
- Baumrind, D. (1966). Effects of authoritative parental control on child behavior. *Child Development*, 37 (4), 887-908.
- Baumrind, D. (1971). Current patterns of parental authority. *Developmental Psychology*, 4 (1), 1-103.
- Bornstein, M. H. (2012). Cultural approaches to parenting. *Parenting: Science and Practice*, 12(2-3), 212-221.
<https://doi.org/10.1080/15295192.2012.683359>
- Bowlby, J. (1969). *Attachment and loss: Vol. 1. Attachment*. New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (1973). *Separation: anxiety ve anger* (Vol. 2 of attachment and loss). London/New York: Hogarth Press/Basic Books.
- Bowlby, J. (1982). *Attachment and loss: Vol I. attachment* (2. baskı). New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (2012). *Bağlanma*. (Çev. Tuğrul Veli Soylu). İstanbul: Pinhan Yayıncılık.
- Bretherton, I. (1992). The origins of attachment theory: John Bowlby and Mary Ainsworth. *Developmental Psychology*, 28(15), 759-775.
- Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü, (T.Y). *Annemleyim Projesi*. 17.03.2025 tarihinde <https://cte.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/annemleyim-projesi> adresinden edinilmiştir.

- Chopik, W. J., Edelstein, R. S., ve Grimm, K. J. (2019). Longitudinal changes in attachment orientation over a 59-year period. *Journal of Personality and Social Psychology*, 116(4), 598–611.
<https://doi.org/10.1037/pspp0000167>
- Damarlı, Ö. (2006). *Ergenlerde toplumsal cinsiyet rolleri bağlanma stilleri ve benlik kavramı arasındaki ilişkiler*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Darling, N., ve Steinberg, L. (1993). Parenting style as context: An integrative model. *Psychological Bulletin*, 113, 487-496.
- Gül Şendil, T., Akyüz, D., ve Aktaş, B. E. (2023). Ebeveyn Tutum Ölçeği'nin (ETÖ) 7-11 yaş çocuklarının ebeveynleri için geçerlik sınama çalışması. *Psikoloji Çalışmaları-Studies in Psychology*, 43(3), 467-498.
<https://doi.org/10.26650/SP2022-1114227>
- Güner, A. (2011). *Okul öncesi çocuklar ve ebeveynlerinin bağlanma güvenlikleri ile çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi], İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Güneş, O. (2019). Çocuk gelişimi ve ceza infaz kurumu koşulları: Türkiye’de mevcut durum ve öneriler. *İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Yayınları*.
- Güneysu, S. ve Bilir, Ş. (1991). *Üniversite gençlerinin kendilerini kabul düzeyine algılanan anne baba tutumlarının etkisi. Aile yazıları*. Ankara: T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları.
- Haktanır, G. ve Baran, G. (1998). Gençlerin Benlik Saygısı Düzeyleri ile Anne-Baba Tutumlarını Algılamalarının İncelenmesi. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 5(3), 134-141.
- Hazan C. ve Shaver PR. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment procepp. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52, 511-524.
- İlaslan, Ö. (2009). *Çocukların bağlanma davranışlarının özlük nitelikleri ve anne bağlanma stillerine göre incelenmesi* [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Selçuk Üniversitesi.
- İşcanoğlu, Z. (2019). *Tutuklu/hükümlü anneleriyle birlikte ceza infaz kurumlarında kalan çocukların bağlanma güvenliğini açıklayan faktörler* [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- İşcanoğlu, Z. ve Uçanok, Z. (2023). Tutuklu/hükümlü anneler ve yanlarında kalan çocukları arasındaki bağlanmanın nesiller arası aktarımı. *Türk Psikiyatri Dergisi* 34(3):173-180.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2006). *Yeni insan ve insanlar*. Evrim Yayınları.

- Kağıtçıbaşı, Ç. (2007). *Family, self and human development across cultures: Theory and applications*. (Revised Second Edition). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2012). Kültür ve ana babalık: Kuram ve uygulama cıkarımları. M. Sayıl ve B. Yağmurlu (Der.) *Ana babalık: Kuram ve araştırma içinde* (61–80). İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.
- Kaplan, M. (2019). *Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Medya Bağımlılık Düzeyleri, Sosyal Medya Kullanım Amaçları ve Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Karabulut Demir, E. ve Şendil, G. (2008). Ebeveyn tutum ölçeği (ETÖ), *Türk Psikoloji Yazıları*, 11(21), 15-25.
- Karakoç Demirkaya, S. ve Abalı, O. (2012). Çocuk yetiştirme tutumlarının okul öncesi dönem davranış sorunları ile ilişkisi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 13, 67-74.
- Kaynak, K. B. (2013). *2-6 yaşları arasında çocukları olan ceza infaz kurumlarında kalan annelerin benlik saygısı ve çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişkinin ceza infaz kurumunda kalmayan anneler ile karşılaştırmalı olarak incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kesebir, S., Kökçü, F. ve Dereboy, F. (2012). Erişkin bağlanma biçimi ölçeği: geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Yeni Sempozyum Dergisi*, 50(2), 99- 104.
- Keskin, G. ve Çam, O. (2009). Ergenlik ve bağlanma süreci: ruh sağlığı açısından literatürün gözden geçirilmesi. *Yeni Symposium*, 47(2), 52-59.
- Kılıç, N. (2024). *Ceza infaz kurumlarında çocuk gelişimi: Riskler ve müdahale stratejileri*. Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- Kökçü, F. K. ve Kesebir, S. (2010). İki uçlu olgular ve çocuklarında bağlanma biçiminin mizaç, kişilik ve klinik özellikler ile ilişkisi. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 309-318.
- Köknel, Ö. (2005). *Depresyon: ruhsal çöküntü*. Ankara:Altın Kitaplar Yayınevi. Kulaksızoğlu, A. (2002). *Ergenlik Psikolojisi* (4.Baskı). İstanbul: Remzi.
- Oishi, S., Diener, E., Lucas, R. E. ve Suh, E. (1999). Cross-national variations in predictors of global life satisfaction: A goal based approach. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 25, 980–990.
- Özgüven, İ. E. (2001). *Ailede İletişim ve Yaşam*. Ankara: Pdrem Yayınları.
- Özsoy, V. E. (2015). *Bağlanma, anksiyete ve bilgi işleme*. [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Öztürk, O. ve Uluşahin, A. (2011). *Ruh sağlığı ve bozuklukları* (11. Baskı) Ankara: Nobel Tıp Kitabevleri.
- Özyürek, A. (2004). *Kırsal Bölge ve Şehir Merkezinde Yasayan 5-6 Yaş Grubu Çocuğa Sahip Anne-Babaların Çocuk Yetiştirme Tutumlarının İncelenmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi], Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Maccoby, E. ve Martin, J. A. (1983). Socialization in the context of family: Parent-child interaction. E. M. Hetherington ve P. H. Mussen, (Ed.), *Handbook of child psychology: Socialization, personality and social development* (4th ed., pp. 1-101). New York: Wiley.
- Mahasneh, A. M., Al-Zoubi, Z. H., Batayneh, O.T., & Jawarneh, M. S. (2013). The relationship between parenting styles and adult attachment styles from *Jordan university students*. *International Journal of Asian Social Science, Asian Economic and Social Society*, 3(6), 1431-1441.
- Mavi, H. (2019). Ceza infaz kurumunda anneleriyle birlikte kalan çocuklar: Psikososyal ve hukuki boyut. *Toplum ve Hukuk Dergisi*, 12(3), 45-68.
- Meredith, P., Strong, J. ve Feeney, J. (2007). Adult attachment variables predict depression before and after treatment for chronic pain. *European Journal Of Pain*, 11(2), 164-170.
- Mikulincer, M. ve Shaver, P. R. (2016). *Attachment in adulthood: Structure, dynamics, and change* (2nd ed.). Guilford Press.
- Mikulincer, M., Florian, F. ve Weller, A. (1993). Attachment styles, coping strategies, and posttraumatic psychological distress: The impact of the Gulf War in Israel. *Journal of Personality and Social Psychology*, 64, 817-826.
- Parlak, A. (2020). Ebeveynin bağlanma biçimi ile ebeveyn tutumu arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Poehlmann, J. (2005). Incarcerated Mothers' Contact With Children, Perceived Family Relationships, and Depressive Symptoms. *Journal of Family Psychology*, 19(3), 350–357.
<https://doi.org/10.1037/0893-3200.19.3.350>
- Rothbaum, F., Weisz, J. R., Pott, M., Miyake, K., and Morelli, G. (2000). Attachment and culture: Security in the United States and Japan. *American Psychologist*, 55(10), 1093–1104.
<https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.10.1093>

- Rudy, D. ve Grusec, J. E. (2001). Correlates of authoritarian parenting in individualist and collectivist cultures and implications for understanding the transmission of values. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 32(2), 202–212.
- Sabuncuoğlu, O. ve Berkem, M. (2006). Bağlanma biçemi ve doğum sonrası depresyon belirtileri arasındaki ilişki: Türkiye’den bulgular, *Türk Psikiyatri Dergisi*, 17(4), 252-258.
- Sakar, B.K. ve Başgöze, E. R. (T.Y). *Tutuklama nedir?* Başgöze Hukuk Bürosu. 13 Mart 2025 tarihinde <https://www.basgozehukuk.com/post/tutuklama-nedi-r> adresinden edinilmiştir.
- Santrock, J. W. (2011). *Life-Span Develeopment* (13. Edition). McGraw-Hill Companies.
- Saylık, F. Z. ve Gezici Yalçın, M. (2018). Otoriter veya demokratik ebeveyn tutumunun ve ebeveyne bağlanma biçiminin suçluluk ve utanç duygularına etkisinin yarı-deneysel yöntemle incelenmesi. *Psikoloji Çalışmaları-Studies in Psychology*, 38(2), 243-257. <http://doi.org/10.26650/SP404167>
- Sığırcı, A. (2010). *Evli bireylerde bağlanma biçimleri ve evliliğe dair inançların evlilik doyumu ile ilişkisinin incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Smith, M. B. (1968). Attitude change. In D. L. Sills (Eds.). *International encyclopedia of the social sciences* 1(17), 458-467.
- Soenens, B. ve Beyers, W. (2012). The cross-cultural significance of control and autonomy in parent-adolescent relationships. *Journal of Adolescence*, 35, 243–248.
- Soysal, A. Ş., Özçelik, A., Arhan, E., İşeri, E.ve Gücüyener, K. (2009). Bir olgu sunumu eşliğinde tepkisel bağlanma bozukluğunun gözden geçirilmesi. *Türkiye Klinikleri Pediatri Dergisi*, 18, 248-252.
- Soysal, A.Ş., Bodur, Ş., İşeri, E. ve Şenol, S. (2005). Bebeklik Dönemindeki Bağlanma Sürecine Genel Bir Bakış, *Klinik Psikiyatri*, 8, 83-92.
- Sümer, N., Gündoğdu Aktürk, E., ve Helvacı, E. (2010). Anne-baba tutum ve davranışlarının psikolojik etkileri: Türkiye’de yapılan çalışmalara toplu bakış. *Türk Psikoloji Yazıları*, 13(25), 42-59.
- Sümer, N. ve Güngör, D. (1999). Çocuk yetiştirme stillerinin bağlanma stilleri, benlik değerlendirmeleri ve yakın ilişkiler üzerindeki etkisi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 14, 35-58.
- Sümer, N. ve Şendağ, M.A. (2009). Orta çocukluk döneminde ebeveynlere bağlanma, benlik algısı ve kaygı. *Türk Psikoloji Dergisi*, 24(66), 86-101.

- Şanlı, D. (2007). *Annelerin çocuk yetiştirme tutumlarını etkileyen etmenlerin incelenmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Şanlı, D., ve Öztürk, C. (2015). Anne babaların çocuk yetiştirme tutumları ve tutumlar üzerine kültürün etkisi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 8(4), 240-246.
- Şentürk, S. (2007). *5-6 Yaş Çocuklarının Çalışan ve Çalışmayan Annelerin Çocuk Yetiştirme Tutumları ile Bu Çocukların Sosyal Duygusal Uyum Düzeylerinin Karşılaştırılması*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi], Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Tavşancıl, E. (2002). *Tutumların ölçülmesi ve spss ile veri analizi* (1. Baskı). Ankara: Nobel.
- T.C Adalet Bakanlığı (t.y). *Hukuk Sözlüğü*. 15.03.2025 tarihinde <https://sozluk.adalet.gov.tr/> adresinden edinilmiştir.
- T.C. Resmi Gazete. Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun. 29.12.2004. Sayı:26685, Başbakanlık Basımevi, Ankara.
- Tire, Y. (2011). *Ön ergenlerde olumlu ve olumsuz mükemmeliyetçilik ile algılanan anne baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi], Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Triandis, H. C. (1989). The self and social behavior in differing cultural contexts. *Psychological Review*, 96(3), 506-520.
- Tuna, İ. (2018). Annenin bağlanma stili ile çocuk yetiştirme tutumu ilişkisinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi, İstanbul.
- Tüzün, O. ve Sayar K. (2006). Bağlanma kuramı ve psikopatoloji, *Düşünen Adam: Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi*, 19(1), 24-39.
- Uluğtekin, S. (1984), “Çocuk yetiştirme yöntemleri açısından ana baba çocuk ilişkisi”, *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Dergisi*, C:2, S:3.
- Uluyol, F. M. (2014). *Bağlanma örüntüleri, eşe yönelik kişilerarası şemalar ve evlilik sorunlarıyla bala çıkabilme düzeylerinin arasındaki ilişkiler*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi], Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Van IJzendoorn, M. H. ve Bakersman-Kranenburg, M. J. (1996). Attachment representations in mothers, fathers, adolescents, and clinical groups: A meta-analytic search for normative data. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 64, 8–21.
- Van IJzendoorn M. H. ve Bakermans-Kranenburg M. J. (2019) Bridges across the intergenerational transmission of attachment gap. *Curr Opin Psychol* 25: 31–6.

- Yahşi, G. ve Bayraktar: (2016) Bağlanma kuramı çerçevesinde doğum sırasının bağlanma stilleri üzerindeki etkisinin incelenmesi. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 2(1), 256-267.
- Yalçın, F. ve Türnüklü, A. (2011). Algılanan ana baba davranışları ile çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişki. *E-Journal of New World Science Academy*. 6(1), 717-735.
- Yaprak, B. (2007). *İlköğretim öğrencilerinin algıladıkları anne-baba tutumunun diskriminant analiziyle belirlenmesi ve benlik saygısı ile olan ilişkisinin değerlendirilmesi üzerine bir uygulama*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi], Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir.
- Yavuzer, H. (1996). *Çocuk ve suç* (4. Baskı). Remzi Yayınevi.
- Yavuzer, H. (2010). *Çocuk eğitimi el kitabı*. (26. Baskı). Remzi Yayınevi
- Yavuzer, H. (2018). *Çocuk psikolojisi*. (42. Baskı). Remzi Yayınevi
- Yıldız, T., ve Güneş, F. (2020). *Ceza infaz kurumlarında anneleriyle kalan çocukların eğitim hakları*. *Hukuk ve İnsan Hakları Dergisi*, 9(2), 75-93.
- Yörükan, T. (2019). *Bağlanma ve Sonraki Yaşlarda Görülen Etkileri* (3.Baskı). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

EKLER

EK 1

BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU

Bu formun amacı katılmanız rica edilen araştırma ile ilgili olarak sizi bilgilendirmek ve katılmanız ile ilgili izin almaktır. Bu kapsamda “*Hükümlü ve Tutuklu Annelerin Bağlanma Biçimlerinin Ebeveynlik Tutumları ile İlişkisi*” başlıklı araştırma “Nuray ŞENOCAK” tarafından yürütülmektedir.

- Bu çalışmaya katılımınız gönüllülük esasına dayanmaktadır.
- Araştırma sırasında sizden alınacak bilgiler gizli tutulacaktır.
- Araştırma kapsamında toplanan veriler, bilimsel amaçlar doğrultusunda kullanılacak, araştırmanın amacı dışında ya da bir başka araştırmada kullanılmayacak ve gerekmesi halinde, sizin (yazılı) izniniz olmadan başkalarıyla paylaşılmayacaktır. Sizden toplanan veriler korunacak ve araştırma bitiminde imha edilecektir.
- Veri toplama sürecinde/süreçlerinde size rahatsızlık verebilecek herhangi bir soru/talep olmayacaktır. Yine de katılımınız sırasında herhangi bir sebepten rahatsızlık hissederseniz çalışmadan istediğiniz zaman ayrılabilirsiniz. Çalışmadan ayrılmanız durumunda sizden toplanan veriler çalışmadan çıkarılacak ve imha edilecektir.

Çalışmaya Katılım Onayı:

Katılmam beklenen çalışmanın amacını, nedenini, katılmam gereken süre ile ilgili bilgileri ve gönüllü olarak çalışma süresince üzerime düşen sorumlulukları anladım. Çalışma ile ilgili ayrıntılı açıklamalar sözlü olarak araştırmacı tarafından yapıldı. Bu çalışma ile ilgili faydalar ve riskler ile ilgili bilgilendirildim.

Bu çalışmaya tamamen kendi rızamla, istediğim takdirde çalışmadan ayrılabileceğimi bilerek katılmış olup verdiğim bilgilerin bilimsel amaçlarla kullanılmasını kabul ediyorum.

Katılımcının (Islak imzası ile)

İmzası:

Araştırmacının

Adı-Soyadı:

İmzası:

Gönüllü katılım formunu okumak ve değerlendirmek üzere ayırdığınız zaman için teşekkür ederim.

EK 2

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

1. Yaşınız:.....
2. Medeni Haliniz: Bekar ☐ Evli ☐ Boşanmış ☐ Vefat ☐
3. Eğitim Düzeyiniz (En son mezun olduğunuz okulu yazınız):

Okur yazar değilim, hiçbir okuldan mezun olmadım ☐

Okuma yazma biliyorum, hiçbir okuldan mezun olmadım ☐

İlkokul mezunuyum ☐

Ortaokul ve dengi mezunuyum ☐

Lise ve dengi mezunuyum ☐

Üniversite ve üstü mezunuyum ☐
4. Nerede yaşıyorsunuz?

Büyükşehir ☐

İl ☐

İlçe ☐

Kasaba ☐

Köy ☐
5. Mesleğiniz:.....
6. Haneye giren aylık geliriniz nedir?

0 – 5.000 TL ☐ 10.000 – 15.000 TL ☐

5.000 – 10.000 TL ☐ 15.000 – 20.000 TL ☐

20.000 ve üstü ☐
7. Hüküm durumunuz: Tutuklu ☐ Hükümlü ☐ Hüküm özlü ☐
8. Suç grubunuz:

Mala karşı suçlar ☐

Cinsel Suçlar ☐

Uyuşturucu Suçları ☐

Kişiye karşı suçlar ☐

9. Daha önce ceza infaz kurumunda bulundunuz mu?

İlk Suç ☐

Mükerrer (Birden fazla) Suç ☐

10. Ceza infaz kurumlarında bulunduğunuz toplam süre:.....

11. İki yaşına kadar kim tarafından büyütüldünüz?

Annem ve babam tarafından ☐

Sadece annem tarafından ☐

Sadece babam tarafından ☐

Geniş ailem tarafından ☐

Devlet korumasında ☐

Diğer.....

12. Kaç yaşında evlendiniz?

13. İlk anne olma yaşıınız nedir?.....

14. Çocuk sayınız:.....

15. Lütfen çocuklarınızın büyükten küçüğe doğru sıralı şekilde yaşları ve cinsiyetlerini yazınız.

1. Çocuk (En büyük): Yaş:..... Cinsiyet:.....

2. Çocuk (İkinci büyük): Yaş:..... Cinsiyet:.....

3. Çocuk: Yaş:..... Cinsiyet:.....

4. Çocuk: Yaş:..... Cinsiyet:.....

5. Çocuk: Yaş:..... Cinsiyet:.....

6. Çocuk: Yaş:..... Cinsiyet:.....

7. Çocuk: Yaş:..... Cinsiyet:.....

16. Sağlık raporu ile tanı koyulmuş herhangi bir kronik rahatsızlığınız var mı?

Yok ☐

Var ☐

Varsa Nedir:

17. Sağlık raporu ile tanı koyulmuş herhangi bir psikiyatrik rahatsızlığınız var mı?

Yok ☐ Var ☐ Varsa Nedir:

18. Bu psikiyatrik rahatsızlığın tedavisi için ilaç kullanıyor musunuz?

Evet ☐ Hayır ☐

19. Doğum sonrası depresyon tanısı aldınız mı?

Evet ☐ Hayır ☐

Varsa kaçınıcı çocuğunuzun veya çocuklarınızın doğumundan sonra:

EK 3

EBEVEYN TUTUM ÖLÇEĞİ (ETÖ)

Sevgili Ebeveyn; aşağıda ebeveyn çocuk ilişkisine dair birtakım cümleler bulunmaktadır. Lütfen her bir cümleyi dikkatlice okuyun ve cümleleri okuduktan sonra maddenin size ne kadar uyduğunu aşağıdaki 5 seçenekten birinin altındaki kutucuğa işaret koyarak belirtiniz. Örneğin, okuduğunuz ifade size tamamıyla uyuyorsa "5-Her zaman böyledir" seçeneğini, size çoğunlukla uyuyorsa "4-Çoğu zaman böyledir" seçeneğini, bazen uyuyorsa "3-Bazen böyledir" seçeneğini, size çok az uyuyorsa "2-Nadiren böyledir" seçeneğini ya da size hiç uymuyorsa, "1-Hiçbir zaman böyle değildir" seçeneğini işaretleyebilirsiniz. Bu ifadelerde doğru veya yanlış yoktur, sadece size uyan seçeneği işaretlemeniz gerekiyor.

	CÜMLELER	1-Hiçbir zaman böyle değildir	2-Nadiren böyledir	3-Bazen böyledir	4-Çoğu zaman böyledir	5-Her zaman böyledir
1	Ben bir başkasıyla konuşurken çocuğumun araya girmesine izin veririm.	1	2	3	4	5
2	Çocuğumun kendine özgü bir bakış açısı olduğunu kabul ederim.	1	2	3	4	5
3	Çocuğumla aynı fikirde olmadığımız zaman, benim fikirlerimi kabul etmesi için onu zorlarım.	1	2	3	4	5
4	Çocuğumu, hayatın ufak tefek güçlüklerinden korurum.	1	2	3	4	5
5	Çocuğuma bağımsız olmayı öğrenmesi konusunda yardımcı olurum.	1	2	3	4	5
6	Çocuğuma, kurallara neden uyması gerektiğini açıklarım.	1	2	3	4	5
7	Çocuğuma yaptığı şeyin önemli olduğunu hissettiririm.	1	2	3	4	5
8	Çocuğumu, kendisi için yorucu olabilecek işlerden korurum.	1	2	3	4	5
9	Çocuğum söz dinlemediğinde ona vururum.	1	2	3	4	5
10	Çocuğumun iyi ve kötü davranışı karşısında neler hissettiğimi ona açıklarım.	1	2	3	4	5
11	Çocuğumu yola getirmek için onu azarlarım.	1	2	3	4	5
12	Çocuğuma karşı koruyucu davranırım.	1	2	3	4	5
13	Çocuğum iyi davrandığında onu överim.	1	2	3	4	5
14	Çocuğumun kişisel görüşlerine saygı gösteririm.	1	2	3	4	5

	CÜMLELER	1-Hiçbir zaman böyle değildir	2-Nadiren böyledir	3-Bazen böyledir	4-Çoğu zaman böyledir	5-Her zaman böyledir
15	Çocuğumu bir şeyleri kendi başına yapması konusunda cesaretlendiririm.	1	2	3	4	5
16	Arkadaşları çocuğuma sataştığı zaman onu korurum.	1	2	3	4	5
17	Çocuğumun başkaları konuşurken araya girmesine izin veririm.	1	2	3	4	5
18	Çocuğumun cinsel konularda sorduğu soruları anlayacağı bir dilde doğru olarak cevaplarım.	1	2	3	4	5
19	Çocuğum yanlış bir şekilde davrandığında ona bağırırım.	1	2	3	4	5
20	Ebeveynlik konusunda bir yanlış yaptığımda çocuğumdan özür dilerim.	1	2	3	4	5
21	Çocuğumu, kendisi için zor olabilecek işlerden korurum.	1	2	3	4	5
22	Çocuğumun hastalanmasından endişe ederim.	1	2	3	4	5
23	Çocuğumun duygularını serbestçe ifade etmesine izin veririm.	1	2	3	4	5
24	Çocuğumun istediği saatte uyumasına izin veririm.	1	2	3	4	5
25	Çocuğum yanlış davrandığında, bunun neden yanlış olduğunu ona açıklarım.	1	2	3	4	5
26	Çocuğuma kızdığımda çocuğumu cezalandırırım.	1	2	3	4	5
27	Fiziksel cezayı, çocuğumu disipline sokmanın bir yolu olarak kullanırım.	1	2	3	4	5
28	Çocuğumun hayal kırıklığına uğramaması için elimden geleni yaparım.	1	2	3	4	5
29	Çocuğumun büyüdükçe yeni şeyler denemeyi göze alması gerektiğine inanırım.	1	2	3	4	5
30	Çocuğumun her şeyi yapmasına izin veririm	1	2	3	4	5
31	Çocuğumun yanlış davranışını görmezden gelirim.	1	2	3	4	5
32	Çocuğumu başka çocuklarla kıyaslarım.	1	2	3	4	5
33	Çocuğumun şımarıklıklarına göz yumarım.	1	2	3	4	5
34	Çocuğumu şımartırım.	1	2	3	4	5
35	Çocuğuma karşı çabuk öfkelenirim.	1	2	3	4	5
36	Çocuğum bana bir şey anlatırken sözünü kesmeden dinlerim.	1	2	3	4	5

	CÜMLELER	1-Hiçbir zaman böyle değildir	2-Nadiren böyledir	3-Bazen böyledir	4-Çoğu zaman böyledir	5-Her zaman böyledir
38	Çocuğumla her konuyu konuşabilirim.	1	2	3	4	5
39	Çocuğuma karşı sabırsızım.	1	2	3	4	5
40	En ufak bir hatasında, çocuğumu cezalandırırım.	1	2	3	4	5
41	Çocuğum için hemen hemen bütün eğlencelerimden feragat ederim.	1	2	3	4	5
43	Çocuğumun bana sormaksızın şahsi eşyalarımın herhangi birini alıp kullanmasına izin veririm.	1	2	3	4	5
44	Evimizde hangi televizyon programının izleneceği, çocuğumun isteğine göre belirlenir.	1	2	3	4	5
45	Çocuğumu yapabileceğinden fazlasını yapması için zorlarım.	1	2	3	4	5
46	Çocuğumu, onun cesaretini kırabilecek zor işlerden uzak tutarım.	1	2	3	4	5

EK 4

ERİŞKİN BAĞLANMA BİÇİMLERİ ÖLÇEĞİ (EBBÖ)

Aşağıdaki açıklamalar çocukluğunuzda anne-babanızla ve şu anda bir yetişkin olarak çevrenizdeki diğer insanlarla yakın ilişkilerinizde neler hissettiğinizi tanımlar. Lütfen hepsini dikkatlice okuyup sizi en iyi tanımlayan seçeneği işaretleyiniz, **A, B veya C**.

- A)** Bir çocuk olarak, annem ve babam bana karşı genellikle sıcak davranırdı ve eğer zorluklarla karşılaşsam onlardan yardım isteyebilirdim. Başkalarıyla yakın ilişki kurmak ve onlara rahatlıkla güvenmek (ve onların da bana güvenmesi) benim için kolaydır. Terk edilmekten veya bir başkasının bana aşırı yakınlığından endişe duymam.
- B)** Annem ve babam bakım konusunda genelde ilgisizdi, benden birçok istemleri vardı, çoğu kez yaptıklarımı eleştirirler ve bana birey olarak saygı göstermezlerdi. Başkalarına yakın olmakta pek rahat değilimdir; onlara tam anlamıyla güvenmekte ve dayanmakta zorlanırım. Herhangi bir kimse bana çok yakınlık gösterdiği zaman veya birlikte olduğum insan (eş veya diğerleri) bana daha yakın olmak istediğinde kendimi rahat hissetmem, sıkıntılı hissederim.
- C)** Annemin ve babamın ne yapacağı öngörülemezdi (yaşadığım zorluklara bazen ilgi gösterirler, bazen göstermezlerdi) çoğu kez haksız davranırlar ve özel hayatıma karışırlardı. Diğer insanları benim istediğim kadar yakın olma konusunda isteksiz buluyorum. Birlikte olduğum kişinin beni sevmediği ve benimle kalıp yaşamak isteyeceği hakkında çoğu kez endişe duyarım. Birlikte olduğum kişiyle çoğu kez daha yakın olmak isterim (onunla bir bütün olmak) ve bu isteğim kimi zaman onu ve diğer insanları ürkütüp uzaklaştırır.

Aşağıda 15 tane cümle bulunmaktadır, lütfen bu cümlelerin sizin kişisel görüş ve davranışlarınızı ne kadar yansıttığını değerlendirin. Yanıtlarınız yalnız sizin kişisel yorumlarınıza dayanmalıdır. Her sorunun yanında 7 numaralı bir dizi bulunmaktadır. “1” durumun sizin için hiçbir zaman uygun olmadığını, “7” ise durumun sizin için her zaman uygun olduğunu gösterir. Bu ifadelerde doğru veya yanlış yoktur. Sizin durumunuza en uygun olan rakamı işaretleyiniz.

	1-Hiçbir zaman uygun değildir	2-Çoğunlukla uygun değildir	3-Nadiren uygundur	4-Kararsızım	5-Kısmen uygundur	6-Çoğunlukla uygundur	7-Her zaman uygundur
1) Kolaylıkla yakın ilişkiler kurarım.	1	2	3	4	5	6	7
2) Diğer insanlara yakınlaşırken kendimi rahat hissetmem.	1	2	3	4	5	6	7
3) Yakın bir ilişki çerçevesinde kendimi diğer insanlara bağlı hissetmekle ilgili zorluğum yok.	1	2	3	4	5	6	7
4) Birlikte olduğum insan kendisine sağlayabileceğim yakınlıktan çok daha samimi bir ilişki istiyor.	1	2	3	4	5	6	7
5) Birlikte olduğum kişinin benimle kalmak istemeyeceğinden sık sık endişe duyuyorum.	1	2	3	4	5	6	7
6) Belli insanlarla çok güçlü ilişkiler kurmak istiyorum.	1	2	3	4	5	6	7
7) Yakın bir ilişki çerçevesinde birlikte olduğum insan bana dayanıyorsa herhangi bir zorluk yaşamıyorum.	1	2	3	4	5	6	7
8) Birlikte olduğum insana tam olarak güvenmekte zorlanırım.	1	2	3	4	5	6	7
9) Diğer insanların benimle benim istediğim kadar yakın ilişki kurmadıklarını düşünürüm.	1	2	3	4	5	6	7
10)Bana yakın birisinin beni aşırı üzebileceği gibi endişelerim yok.	1	2	3	4	5	6	7
11)Bazen birlikte olduğum kişinin beni gerçekten sevmediği endişesine kapılıyorum.	1	2	3	4	5	6	7
12)Bir başkasının bana yakınlaştığını hissettiğimde gerginleşiyorum.	1	2	3	4	5	6	7
13)Yakın ilişkiler çerçevesinde diğer insanlara güvenmekle ilgili zorluklarım vardır.	1	2	3	4	5	6	7
14)Tam ve eksiksiz bir ilişki kurma konusundaki isteğim insanları benden uzaklaştırıyor.	1	2	3	4	5	6	7
15)Bir başkasının bana çok yakınlaşabileceği ihtimali beni endişelendirmiyor.	1	2	3	4	5	6	7

EK 5
ASBÜ ETİK İZİN

Karar: 60171

KARAR(ISSUE NUMBER): 08.12.2022/

T.C.
ANKARA SOSYAL BİLİMLER ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ARAŞTIRMALARI
VE
BİLİMSEL YAYIN ETİK KURULU
(SOCIAL SCIENCES UNIVERSITY OF ANKARA
INSTITUTIONAL ETHICS COMMITTEE OF SOCIAL SCIENCES AND
HUMANITIES RESEARCH AND PUBLICATION)

ETİK ONAY BELGESİ
(CERTIFICATE OF ETHICS APPROVAL)

Araştırma Yöntemi (Research Method)	Anket Çalışması
Araştırmanın Adı (Study Title)	Ceza İnfaz Kurumlarında Kalan Hükümlü ve Tutuklu Annelerin Bağlanma Biçimlerinin Ebeveynlik Tutumlarına Etkisinin İncelenmesi
Sorumlu Araştırmacının Adı Soyadı (Principal Researcher Name Surname)	NURAY ŞENOCAK
Karar (Committee Decision)	UYGUNDUR-APPROVED

e-imzalıdır
Prof. Dr. M. Hakan TÜRKÇAPAR
Başkan (Chair)

e-imzalıdır
Prof. Dr. Aslı AKAY
Üye(Member)

e-imzalıdır
Prof. Dr. İsmail ÇAKIR
Üye(Member)

e-imzalıdır
Prof. Dr. Mustafa ÇEVİK
Üye(Member)

e-imzalıdır
Prof. Dr. Sutay YAVUZ
Üye(Member)

e-imzalıdır
Prof. Dr. Ejder OKUMUŞ
Üye(Member)

e-imzalıdır
Prof. Dr. Mehmet Emin BİLGE
Üye(Member)

Belge Takip Adresi : <https://turkiye.gov.tr/eb/d?eK=5451&eD=BS43V1FRY2&eS=60171>

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

EK 6
ADALET BAKANLIĞI İZNİ

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü

Sayı : E-31738214-204.04.7/1953
Konu : Araştırma İzin Talebi

05.01.2023

ANKARA CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞINA

İlgi : 29.12.2022 tarihli ve E-36591650-2022/55061-2022/55061 sayılı yazı.

Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Kadın ve Aile Çalışmaları Tezli Yüksek Lisans öğrencisi olan Genel Müdürlüğümüz Psiko-sosyal Hizmetler Bürosunda psikolog olarak görev yapan Nuray ŞENOCAK'ın "Hükümlü ve Tutuklu Annelerin Bağlanma Biçimlerinin Ebeveynlik Tutumları ile İlişkisi" konulu yüksek lisans tezi kapsamında Sincan Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ile Elmadağ Kadın Açık Ceza İnfaz Kurumunda bulunan 200 hükümlü ve tutukludan, çocukları bulunan 18-65 yaş arası annelerle Ocak-Temmuz 2023 tarihleri arasında araştırma yapma talebini içeren ilgi sayılı yazı ve ekleri incelendi.

Söz konusu çalışmanın; adı geçen kurumlarda Ocak-Temmuz 2023 tarihleri arasında, çalışma sürecinde; özel hayatın gizliliği ilkesine dikkat edilmesi, mesai saatlerindeki rutin işlerin aksatılmaması, çalışmaya katılacak hükümlü/tutukluların bilgilendirilmesi ve bilgilendirme onam formu doldurulması, araştırma konusunda sınırlı kalınması, ses kaydı ve görüntü alınmaması, çalışma sonucunun iki örneği ile CD'sinin, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne gönderilmesi, araştırma sonucunun Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne izni olmaksızın yayımlanmaması ve belirtilen ölçeklerin araştırmacı tarafından uygulanması koşullarıyla Cumhuriyet Başsavcılığının görüşü ile uygun görülmüştür.

Bilgi ve gereği ile ilgiliye bu doğrultuda bilgi verilmesini ve çalışmayı yapacak kişiye gerekli kolaylığın sağlanmasını rica ederim.

Namık Kemal VAROL
Hâkim
Bakan a.
Genel Müdür Yardımcısı

Ek : İlgi yazı ve ekleri

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Adresi : <https://testadas.uyap.gov.tr>

Hacı Bayram Mahallesi A.Şah Efendi Caddesi 70/1 Altındağ/ANKARA
Telefon No : (0 312) 507 04 00 Faks No : (0312) 223 40 07
e-Posta : hacibayram@adalet.gov.tr İnternet Adresi : www.adalet.gov.tr
E-posta Adresi : adaletbakani@adalet.gov.tr

Bilgi için : Telefon : 0312 507 04 00
Şube Müdürü

Telefon No : (0312) 507 03 09

UYAP Bilgi Sistemleri bu belgeyi bu şekilde uyap.gov.tr adresinde NCPKDd/ - pznEJe9 - BU3RJAF - EJOSng= ile imzalamıştır